

UNIVERSITEIT GENT

Opleiding Afrikaanse Talen en Culturen

Academiejaar 2002-2003

**‘D’ER MOET HIER *NEDERLANDS GELEERD WORDEN\
EN LIEFST *ZO *SNEL *MOGELIJK’**

**Taal en ideologie in het basisonderwijs
aan anderstalige nieuwkomers
in Vlaanderen en Antwerpen**

- Bijlage -

Promotor: Prof. Dr. Jan Blommaert

Scriptie voorgelegd voor het behalen van de graad van licentiaat
in de Afrikaanse Talen en Culturen

door

Evita Willaert en Lies Creve

1 Inhoud

2

3

4Inhoud 1

5

6Bijlage 1. Transcriptiesymbolen 7

7

8Bijlage 2. Transcripties interviews leerkrachten 8

9

10 1. School A 8

11 1.1 Juf J. 8

12 1.1.1 Fragment 1 8

13 1.1.2 Fragment 2 10

14 1.1.3 Fragment 3 11

15 1.1.4 Fragment 4 12

16 1.1.5 Fragment 5 15

17 1.1.6 Fragment 6 18

18 1.1.7 Fragment 7 21

19 1.2 Juf D. 23

20 1.2.1 Fragment 1 23

21 1.2.2 Fragment 2 24

22 1.2.3 Fragment 3 25

23 1.2.4 Fragment 4 26

24 1.2.5 Fragment 5 27

25 1.2.6 Fragment 6 29

26 1.2.7 Fragment 7 31

27 2. School B 33

28 2.1 Juf L. 33

29 2.1.1 Fragment 1 33

30 2.1.2 Fragment 2 34

31 2.1.3 Fragment 3 35

32 2.1.4 Fragment 4 37

33 2.1.5 Fragment 5 38

34 2.1.6 Fragment 6 39

35	2.1.7 Fragment 7	40
36	2.1.8 Fragment 8	41
37	2.1.9 Fragment 9	42
38	2.1.10 Fragment 10	43
39	2.1.11 Fragment 11	45
40	2.2 Meester J.	47
41	2.2.1 Fragment 1	47
42	2.2.2 Fragment 2	51
43	2.2.3 Fragment 3	52
44	2.2.4 Fragment 4	53
45	2.2.5 Fragment 5	54
46	2.2.6 Fragment 6	55
47	2.2.7 Fragment 7	56
48	2.2.8 Fragment 8	58
49	2.2.9 Fragment 9	59
50	2.2.10 Fragment 10	60
51	2.2.11 Fragment 11	61
52	2.2.12 Fragment 12	62
53	3. School C	63
54	3.1 Juf N.	63
55	3.1.1 Fragment 1	63
56	3.1.2 Fragment 2	65
57	3.1.3 Fragment 3	66
58	3.1.4 Fragment 4	67
59	3.1.5 Fragment 5	68
60	3.1.6 Fragment 6	69
61	3.1.7 Fragment 7	70
62	3.1.8 Fragment 8	71
63	3.1.9 Fragment 9	72
64	3.1.10 Fragment 10	73
65	3.1.11 Fragment 11	74
66	3.1.12 Fragment 12	75
67	3.1.13 Fragment 13	76
68		

69	Bijlage 3. De drie munten	77
70		
71	Bijlage 4. Het NT2-veld in Vlaanderen en Antwerpen. Wettelijke bepalingen en	
72	organisatie inzake anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs.	78
73		
74	A. Vlaanderen	78
75	1. De leerplicht, het recht op onderwijs en specifieke maatregels	78
76	1.1 Leerplicht	78
77	1.2 Het recht op onderwijs voor kinderen zonder wettig verblijfsstatuut	78
78	1.3 Minderjarigen zonder wettig verblijfsstatuut: specifieke afspraken	79
79	2. Onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs	79
80	2.1 Omschrijving en doelstellingen van het onthaalonderwijs	79
81	2.2 Definitie van anderstalige nieuwkomers	80
82	2.3 Voorwaarden en omkadering	80
83	2.4 Financiering	81
84	2.5 Toelage	81
85	2.6 Ondersteuning en afwijkingen	81
86	3. Onderwijsvoorrangs- en zorgverbredingsbeleid	82
87	3.1 Actieterreinen	82
88	3.2 Doelgroep(en)	82
89	3.2.1 Leerlingen	82
90	3.2.2 In aanmerking komende scholen	82
91	3.3 (Mogelijke) partners	83
92	3.4 Toelage	83
93	4. Gelijke Onderwijskansen (GOK)	83
94	4.1 Recht van inschrijving	83
95	4.2 Doorverwijzen	84
96	4.3 Doelgroep(en)	85
97	4.3.1 Leerlingen	85
98	4.3.2 In aanmerking komende scholen	85
99	4.4 Lokale overlegplatforms	86
100	4.4.1 Samenstelling	86
101	4.4.2 Ondersteuning	86
102	4.4.3 Bevoegdheden en taken	87

103	4.4.4 Aandachts- en knelpunten	87
104	5. Instructietaal in het onderwijs	88
105	6. Het Vlaamse inburgeringsbeleid	89
106	6.1 Definitie	89
107	6.2 Het inburgeringsbeleid met betrekking tot anderstalige minderjarige	
108	nieuwkomers	89
109	6.3 Concretisering	90
110	6.4 Organisatie	92
111	6.4.1 Het onthaalbureau	92
112	6.4.1.1 Opdracht	92
113	6.4.1.2 Huishoudenperspectief	92
114	6.4.1.3 Taken	93
115	a) Toeleiding	93
116	b) Netwerken	97
117	c) Basisvoorwaarden	98
118	6.4.2 Reguliere voorzieningen	99
119	6.4.3 Cliëntvolgsysteem	100
120		
121	B. Antwerpen	102
122	0. Inleiding: (groot)stedelijke context	102
123	1. Onderwijsbeleid	102
124	1.1 Het algemene onderwijsbeleid	102
125	1.1.1 Organisatie en structuur	103
126	1.1.2 Doelstellingen	103
127	1.1.3 Specifieke acties: het onthaalonderwijs	103
128	1.2 Het stedelijke onderwijs	104
129	1.2.1 Diversiteit en gelijke kansen	104
130	1.2.2 Samenwerking met andere netten	105
131	1.2.3 De school in de wijk	105
132	1.3 'Kansen in onderwijs'	105
133	2. Aanbod	106
134	2.1 Het Info- en Oriëntatiepunt minderjarige anderstalige	
135	nieuwkomers (IOP)	106
136	2.1.1 Het onthaalbureau in een (groot)stedelijke context	106

137	2.1.2 Historiek	107
138	2.1.3 Werking	108
139	2.1.3.1 Toeleiding	109
140	a) Onderwijs	109
141	b) Welzijn en gezondheid	110
142	c) Vrije tijd	111
143	2.1.3.2 Netwerken	111
144	2.1.3.3 Drie maanden trajectbegeleiding?	112
145	2.1.3.4 Spreidingsbeleid?	112
146	2.1.3.5 Vrije schoolkeuze?	113
147	2.1.3.6 Roma	114
148	2.2 Dienst Integratie Antwerpen (DIA)	114
149	2.2.1 NT2-cel	114
150	2.2.2 PINA	115
151	2.2.3 Sociale Tolkendienst	115
152	2.2.4 Afdeling Vluchtelingen	115
153	2.2.5 Afdeling Woonwagengebwoners	116
154	2.2.6 Bureau voor Interculturele Vorming	116
155	2.2.7 Afdeling Allochtone Verenigingen	116
156	2.2.8 Afdeling Jongeren	117
157	2.2.9 Adviesbureau Allochtoon Ondernemen	117
158		
159	Bijlage 5. Schets van het Prisma-project (Rotterdam): literatuurstudie	118
160		
161	0. Inleiding	118
162	1. Organisatie en invoering van Prisma	119
163	2. Scholing	121
164	3. Programmaontwikkeling	122
165	3.0 Inleiding	122
166	3.1 Overzicht van de verschillende programma's	123
167	3.2 Leerlijnen doorheen de verschillende programma's	126
168	3.3 Overzicht toetsen	128
169	4. Knelpunten, door Prisma aangehaald en (soms) opgelost	130
170	4.1 Wat na de eerste opvang?	130

171	4.2 Asielzoekers	131
172	4.3 Bijzonder onderwijs aan nieuwkomers	131
173	4.4 OET	131
174	4.5 Onvoorspelbare instroom	131
175	5. Samenvatting van het zelfstudierapport van de effectiviteit van Prisma	132
176	5.1 Voorstelling van het onderzoek	132
177	5.2 Resultaten van vragenlijsten en observaties	134
178	5.2.1 Individuele karakteristieken van leerlingen	134
179	5.2.2 Factoren die samenhangen met de wijze van opvang en de	
180	samenstelling van de groep	134
181	5.2.3 Leerkrachtkenmerken	135
182	5.2.4 Schoolkenmerken	136
183	5.2.5 Bijkomende kwesties uit de vragenlijsten	137
184	5.3 Variabelen versus effectenmaat	137
185	5.3.1 Individuele karakteristieken van leerlingen	137
186	5.3.2 Factoren die samenhangen met de wijze van opvang en de	
187	samenstelling van de groep	137
188	5.3.3 Leerkrachtkenmerken	138
189	5.3.4 Schoolkenmerken	138
190	5.3.5 Samenvatting	138
191	5.4 Conclusies en aanbevelingen	139
192	5.4.1 Conclusies	139
193	5.4.2 Aanbevelingen	140
194	6. Samenvatting van het zelfstudierapport van het programma	
195	Zelfstandig Werken	141
196		
197		
198		
199		
200		
201		
202		
203		
204		
205		
206		

207 Bijlage 1. Transcriptiesymbolen

208

209

210- J : juffrouw

211 M: meester

212 L : onderzoeker 1

213 E : onderzoeker 2

214 Andere: worden steeds vermeld voor de transcriptie, meestal eerste initiaal naam;

215- . \ . . \ . . . : pauzes, naargelang de lengte: kort, lang, langer, etc.;

216- (x) \ (xx) \ (xxx): onverstaanbare uitingen, naargelang het aantal lettergrepen, elke x
217 staat voor een lettergreep;

218- [kucht], [lacht], [kijkt naar de juf]: contextuele informatie;

219- {slo}: traag, {f}: snel, {hi}: luid, {lo}: stil: informatie met betrekking tot kwaliteit
220 uitspraak;

221- * : nadruk, wordt steeds gevolgd door lettergreep waarop nadruk ligt;

222- kapitalen: uitroep. Vb. ik zei ZITTEN;

223- \ : segmentgrenzen. Vb. dan begrijpen ze da nie da ge boos zijt\ da begrijpen ze toch;

224- = : snelle opvolging, zelfcorrectie. Vb. ki=kinders zeker;

225- ? : vraagintonatie (stijgend);

226- Vb. (J4:36-52): verwijzingen naar transcripties leerkrachten (uit transcriptie van
227 interview met J., fragment 4, regels 36 tot 52);

228- Afkortingen, gebruikt door leerkrachten

229 an: anderstalige nieuwkomer

230 clb: Centrum voor Leerlingbegeleiding

231 ovb: Onderwijsvoorrangsbeleid

232 lo : Lichamelijke Opvoeding

233 cbw : Centrum voor begeleiding en Werkervaring/ Centrum Buitenlandse
234 Werknemers

235 gekko: < gesko: Gesubsidieerde Contractuelen

236 nt2: Nederlands als tweede taal

237 vdab: Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling

238 b: opdeling klassen (vb. klas 3B)

239 ako: Actiegroep Kritisch Onderwijs

240 ocmw: Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn

241 Bijlage 2. Transcripties interviews leerkrachten

242

243

2441. School A

245

2461.1 Juf J.

247

248 Participanten:

249 J: juffrouw

250 L: onderzoeker 1

251 E: onderzoeker 2

252

253 Totale duur: ongeveer 50 minuten

254

2551.1.1 Fragment 1

256

1L : (hoe) je hier eigenlijk terecht gekomen zijt\

2J : mm\

3L : zo wat de studies zijn en euh .\

4J : mijn studies dat zijn euh (de) normaalschool in amsterdam .\ en euhm ik heb daar specialisatie

5gedaan in *turnen é lo en euhm euhm allerlei cursussen gevolgd omtrent euh speel*leerklas . dat was

6E, L : [mm\

7J : in '73 en dat is wel interessant om dat te vernoemen want in *die tijd heb ik dingen gezien in '73

8waar we nu nog cursussen voor moeten gaan volgen dus dat is nu dertig jaar later moet=zou ik nog

9E : [mm\

10J : altijd cursussen moeten gaan volgen die ik toen daar gezien heb . eigenlijk was dat zelfs nog

11E, L : [mm\

12J : moderner kwestie van audiovisuele middelen en euhm\ dan ben ik euhm euh vastbenoemd maar

13euhm . ik vond dat niet voldoende ik wou niet tot mijn pensioen met overvolle klassen zitten 'k was

14nog jong en dan ben ik op *reis gegaan . en dan ben ik naar au*stralië vertrokken . \ maar toen ik terug

15L : [mhm\

16J : kwam toen heb ik euh toen heb ik op *reis een =een belgische man ontmoet en dan ben ik in België

17terecht gekomen è maar in die tijd was het niet zo simpel om . direct aan een job te geraken dus da was

18euhm . JA de HORECA en =en boetiekswerk en noem maar op\ tot ik eindelijk een=een reglement

19L : [ja\

20J : vond euh in het euh hoe heet dat euh da=dat blaadje? dat je dus als=als zijnde van de benelux

21E, L : [ja\

22J : overall aan de slag kon=en van *daaruit ben ik beginnen werken in het belgisch onderwijs en dan

23heb ik ook in 't vlo-team gezeten\ en dan moest ik naar allerlei *scholen om de leerkrachten te

24vervangen dat was in een soort van euh . *gekko-project (werd=)werd je niet voor b=extra beloond

25kwestie van jaren dienst maar\ ja 'k was blij da 'k iets had . {hi} eb op die manier heb ik eigenlijk heel

26veel belgische scholen ge*zien\ en ik moest de leerkrachten vervangen en dan nam ik altijd een

27koffertje met mooie . \

28L : mm\

29J : kinderliteratuur mee\ dus die kindjes waren ook altijd wel *blij als je kwam . en dat was samen met

30L : [ja\ [mm\

31J : . een=een kleuterleidster .\ en euh via via ben ik dan hier op school terech(t) gekomen in .

32L : [ja\

33J : enen*tachtig . maar dan heb ik ondertussen *ook nog in die tijd euh teruggegaan naar australië dus

34L : [mm\

35J: het is *niet full-time bezigheid geweest .\ en ik heb ook nog in jeugdhuizen gewerkt om eens te zien
36E, L : [mm\
37J : hoe dat het eigenlijk is (ajj)eh met zo van die marginale groepen te werken . ze op te vangen na
38school en zo dus dat ik ook in het=euh=in het kader van jeugdzorg en=en=en opvang . dus jaa\
39L : [mm\
40hoe lang geef je nu eigenlijk al euh nederlands?\
41J : dit . aan de anderstalige . dat is nu tien jaar\ en euhm ik heb ook een paar cursussen gegeven aan de
42L : [mm\
43J : karel de grote hogeschool\ omdat euhm . . om\ =hey alex . ga maar verder aan je kaft è .\ omdat
44L : [mm\
45J : euhm . . (het=)er zijn blijkbaar niet zoveel mensen in=in vlaanderen die al . zoveel *jaren hier mee
46 bezig zijn\ 't is ies een *half jaar=en 't is ies een *jaar en dan gaan ze weer iets anders doen maar ik
47 doe da nu *tien *jaar\ en de eerste=de eerste kinderen waren de vluchtelingen uit euh=uit bosnië\ dus
48E, L : [mm\
49J : dan kun je wel euh ongeveer een voorstelling maken da's al meer dan tien jaar geleden weeral\
50L : ja\ . en dan was=dan was je eigenlijk wel een pionier op dat gebied of zo?\
51J : [JA . in feite wel ja\
52L : [mm\
53

541.1.2 Fragment 2

55

- 1L : maar je hebt wel zo'n beetje zelf moeten zoeken en (xxx)\
- 2J : [ja . . nu euhm . . . ja het is ook een soort van
- 3*gevoel\ je begint ergens en dan zie je dat je te hoog grijpt of niet .\ aan je *kaft verder ja je mag ook
- 4(x) nee ga eerst aan je kaft voortdoen (sorry)\
- 5L : (xxx)\
- 6J : ga maar eerst aan je kaft verder doen j'ebt nog werk genoeg\ en euhm . ja ook veel cursussen nt2\ ik
- 7ben dan hier euh in 't begin {lo} wanneer was het in '92 denk ik\ begonnen met euhm dat project van
- 8anderstalige nieuwkomer van koen jaspert\ en ik vond het wel interessant dat was in leuven dat waren
- 9veel sessies voor euh . euh . . ja nederlands als tweede taal\ en hij ging er vooral vanuit dat wij zoveel
- 10E : [mm\
- 11J : mogelijk *kinderen . moesten {hi} redden van tussen de *wal en het *schip te *vallen\ . . . van
- 12tussen è=dus dat wil zeggen {lo} van kijk iedere leerling die=die=die=die=die de boot *mist
- 13L : [mm\
- 14J : is=o=is potentieel een gevaar voor onze toekomst\ en daar kon ik helemaal achterstaan .\ dus euh . .
- 15L : [mm\
- 16J : ik vond die man wel erg interessant maar ik vond aan de andere kant dat ik weinig nieuws hoorde\
- 17E, L : mm\
- 18(...)
- 19L : had je da nieuws al uit je ervaring\
- 20J : ja . vooral=euh=vooral van mijn=euh=mijn cursussen die ik toen in '73 gevolgd had\ da was ook
- 21L : [mm\
- 22J : met euh video*materiaal en da was . =en da was gewoon *geweldig wat ze toen al allemaal=hoe
- 23ver het *toen al op punt stond euh en waar dat *hier nog niet van *gedroomd werd\
- 24L : mm\
- 25J : maar ik moest natuurlijk *zwijgen ik moest mij aanpassen want ik was al een vreemde eend in de
- 26bijt en ik kon *moeilijk met mijn kennis hier euh vertellen wat ik al wist en had gezien .\ want dan
- 27L : [mm\
- 28J : zouden ze zeggen *ja [op zagerige, nabootsende toon] ze weet het weer *beter\ versta je [lacht]\ en
- 29L : [mm\ [(ja da's
- 30waar\
- 31J : da was nou het laatste waar ik behoefte aan had\ want in het begin toen ik hier werkte toen waren
- 32L : [mm\
- 33J : d'er zoals ik al zei heel weinig plaatsen en dan werd ik niet overal even vriendelijk onthaald\dus i=\
- 34L : =op school (bedoel de ja)\
- 35J : ja nou verschillende scholen want kijk het nichje van de die of de buurm=jongen die hadden nog
- 36L : [ja\
- 37J : geen job en hoe kon ik dan als nederlandse *wel aan het werk\ dus je ik *zweeg vaak .\ want zo
- 38L : [ja\
- 39J : gauw als ik mijn mond opendeed verraadde ik mijn=mijn=euh=mijn *afkomst\ en dat werd niet in
- 40dank afgenomen\ *NU dat ze staan te *schreeuwen om leerkrachten . nu is da probleem helemaal euh
- 41van de baan\
- 42L : ja . mm\

431.1.3 Fragment 3

44

1L : ah w'ebben ook nog zo euh=we vroegen ons af wanneer da je eigenlijk vindt dat een=dat een kind
2*nederlands kan\ bevoorbeeld dus euhm wanneer da je vindt van oké 'k kan het kind nu uit handen
3geven .\ik heb gedaan wa da'k kon doen . dus . wa=wa is eigenlijk uw=uw *doel van dees lessen .

4J : [ja\

5L : beetje algemener\

6J : [ja dat is heel juist gezegd je *doet wat je kunt doen en dat is per kind en=en=en per *afkomst=het

7L : [mm\

8J : milieu waar ze van komen . is da verschillend . . \ wacht efkes hoor MAYA {hi} je moet nu nie

9L : [ja\

10E : [nee doe maar hoor\

11J : meer naar mij toekomen . alstu*blijft je moet *nu werken aan je kaft\ ik heb da gezegd en dan moet

12je dat ook doen\ als je dat niet wil doen ga je gewoon terug naar de klas oké ?\ . dus euhm je ziet=je

13moet bepaalde dingen gewoon streng aanpakken want ja het ene kind tegen het andere het is een=een

14*wereld van verschil hé\ en komen ze uit en oorlogssituatie zijn het politieke vluchtelingen\ sommige

15ouders z=zijn intellectuelen en geven hun kinderen geweldige woordenschat mee hé\ want als ik

16bevoorbeeld euh tegen manuel spreek over=wat is *dat en dan zie je de *bek van een dier dan zegt ie

17ja *animal hé\ want hij kent alleen het woord dier en of dat nou een papegaai is of=of een luipaard dat

18maakt nie uit\ maar als ik een kind krijg van=euh=van mensen uit *oezbekistan die=die hun kinderen

19*wel leren dit is een *bek [lacht] dan sta je al veel verder hé die woordenschat is veel *groter en ja dan

20E : [mm\

21L : [mm\

22J : moet je zoeken\ nu van het mo*ment dat een kind binnenkomt kun je wel een zekere euh . =euh .

23=balans al opmaken van *kijk euh ik begin hier . want ik vermoed dat het niveau ongeveer *daar ligt

24en dat is wel een *ervaring bevoorbeeld ook een kwestie van *taal euh bevoorbeeld euh . het

25L : [mm\

26J : *portugees is een moeilijke taal en=voor ons {lo} maar voor (de) portugezen om nederlands te

27spreken *ook . ('t) is een heel lelijke . uitspraak dat die mensen hebben en dat *vlot *niet . \ maar euh

28een=een=een=een engelstalig duitstalig noem het germaanse taal è\ da gaat al veel *vlotter\ dus als het

29L : [ja\

30J : kind binnenkomt . met een bepaalde . *taalachtergrond dan kun je je ook al bepaalde

31*voorstellingen maken dat gaat *snel en da gaat niet *snel\ spaanstalig is weer wat moeilijker dan=dan

32*engelstalig en *ook *WELKE *taal *spreek *ik ? hoe kan ik met het kind communiceren als t'es

33hemaal niet *lukt ?\ ik *ken geen *russisch [lacht]\ en . en portugees is ook niet mijn sterkste kant .

34maar . \ [lacht] en zelfs frans is soms moeilijk voor een nederlandse hé? . \ engels da vlot natuurlijk

35L : [mm\ [ja\

36J : omda ik daar . (in) een *tijd in=in een engelstalig land ge*woond heb\ maar . JAA daar is=z=zijn

37L : [mm\

38J : zoveel factoren van afhankelijk hé . je kunt nog zoveel bij=bijbedenken en . . en euh 'k zeg het euh .

39L : [mm\

40J : milieu afkomst en welke situatie heeft het kind al meegemaakt\ een kind dat getraumatiseerd is . ja .

41dat laat je best een tijdje . wat *SPElen hé da is logisch dat zijn ammaal dingen die voor zichzelf

42L : [mm\ [mm\

43J : spreken\

44L : ja\

45

461.1.4 Fragment 4

47

1E : hoe zou voor u een beetje de ideale situatie d'eruit zien om in te werken los van regels die er zijn
2opgesteld voor die anderstalige nieuwkomers ? \ allez qua duur qua het systeem\

3J : [ja dus euhm d'er zijn mensen

4die zeggen ze mogen twee uur per dag komen euh dat=dat=dat systeem dat werkt bij mij niet\ ze

5E : [mm\

6J : komen gewoon wanneer ze *willen\ als het in de klas niet gaat\ en euh de kinderen staan dan vaak

7recht en komen naar mij\ dus soort van de moeder theresa van de school (is nie meer)\ ik zie niet naar

8een *uur dat *interesseert me dus *helemaal *niet e=echt zo van die plannen en schema's daar ben ik

9E : [mm\

10J : ook geen type voor é en euh\ ze komen wanneer ze willen\ en euh . we zullen dan wel proberen om

11dat op te vangen é *jo is hier maandags- en dinsdags- en woensdagsvoormiddag en *dominique is hier

12's middags en dat zijn mensen die doen het weer op *hun manier en ik laat die ook zo werken als zij

13het prettigst vinden\ dominique gaat echt voor de cognitieve waarden en=en=en=en

14E : [mm\

15J : voora=vooruitgaan euh jo euh . euh is euh . die laat het aan mij over wat betreft de onderwerpen .

16E : [mm\

17J : die doet euh wat ik *neerleg die heeft nog een drukke baan daarbuiten die is=maar het feit dat ze

18allebei op een sympathieke prettige manier met de kinderen omgaan is *voldoende . \ nu euhm mijn

19E : [mm\

20L : [mm\

21J : grootste zorg is eigenlijk niet wa we hier doen\ het kan altijd beter en anders en=en noem maar op\ .

22en euh de materialen veranderen voortdurend misschien ik weet het niet\ maar {hi} wat mij meer

23zorgen baart is wat gebeurt er *hierna met de kinderen\ en dat heb ik ook al gezegd\ ik wil zeggen ik

24L : [mm\

25J : kan wel keihard werken en nog en nog en nog teleurstellingen verwerken euh proberen van het op

26een andere manier te doen en dan je kunt zoveel bedenken om de kinderen op een andere manier iets

27aan te bieden dat is het *probleem niet\ maar wat *hierna?\

28E, L: mm\

29J : en daarvoor hebben we *ovb\ dus alle kinderen die na één jaar anderstalig euh in een klas komen

30zijn automatisch ovb-kinderen en euh 't is daarom dat de school niet zoveel anderstaligen wil

31*aannemen want ieder kind wordt een ovb-leerling\

32E : mm\

33J : en euh . . wij willen graag een blanke school zoveel mogelijk blijven maar als je dat etiket krijgt

34opgeplakt\ . *ja dan zijn er bepaalde nadelen aan verbonden\ . die moet je maar es met patrick

35bespreken\

36L : mm\

37J : die is daar meer van op de hoogte [kucht]\ en euh daar euh=euh hoe moet ik het zeggen\ daar

38*wringt het *schoentje min of meer want . ik vind dat daar nog veel aan *gebeuren kan\ w'ebben

39zoveel *mogelijkheden de infrastructuur is *zo ruim\

40L : mm\

41J : maar euh d'er is zoveel administratie *blijkbaar . ik zeg het licht cynisch euhm [lacht] euh dat euh .

42euh da=dat vind ik erg\

43E, L : [[lachen]\

44E : mm\

45J : ik kan niet ook nog ik heb het al gezegd tegen een aantal kinderen in 't verleden\ ook al zit je in een

46klas en ben je niet meer anderstalig dan mag je evengoed nog bij mij *komen als je 't niet snapt\ maar

47in de *praktijk werkt dat niet meer want zij willen *ook wel nu . in een klas . zitten\ en ze hebben dat

48L : [mm\

49J : achter de rug en dat is een soort van . *ja . \ ze kijken daar misschien een beetje op *neer moet ik nu

50terug é? van=met die kaarten aan de gang of die=die spelen doen die ik al ken of de dingen horen die

51ik al gehoord heb\ da is voor die kinderen nie interessant\ maar d'er zijn euh *heel boeiende euh ovb-

52programma's é\ en euh je kunt in euh zoals bijvoorbeeld die nieuwe methode van goochelen die is

53*geweldig daar kun je ook met ovb aan de slag .\ maar d'er wordt euh niet zo direct optimaal mee
54gewerkt en dat vind ik *heel erg\
55L : mm\
56J : want ik heb zo dan het gevoel van kijk . waar heeft mijn werk dan voor zin\
57L : mm\
58J : het werkt demotiverend voor mij en ik zou dat heel anders aanpakken moest ik zelf de touwtjes in
59handen hebben\
60L : mm\
61J : en verder kan ik daar n=nie veel over zeggen\ je kunt wel vragen euh *hoe *lang nog men met
62administratie gaat bezig zijn\ 'k heb mij die vraag ook al gesteld we zijn nu euh *maart en binnenkort
63is 't euh paasvakantie dan komen de bos- en zeeklassen dan hebben we nog pinksteren en dan is 't
64bijna schooljaar ten einde\ en dan is er eigenlijk . op ovb-vlak . *helemaal *niets gebeurd\ *EN wij
65zijn niet de enige school dat gebeurt op de *meeste scholen\ als er *leerkrachten ziek zijn wordt er
66*vervangen en dan hebben die kinderen *weeral geen extra les . en ik vind dat een beetje
67L : [ja\
68J : *wraak*roepend\
69L : mm .\ is 't misschien ook daarom dat je de kinderen gewoon zomaar zoveel mogelijk bij u . wil
70J : [*ja\
71L : hebben\
72J : [uiteraard\ . en ik zie nu kinderen van vorig jaar ja die=die missen de boot ter*wijl euh een
73L : [mm\ [mm\
74J : deel ervan {lo} ik zeg niet allemaal maar een deel ervan al *veel verder had gestaan was er een
75apart klasje geweest voor bijvoorbeeld de ik zeg nu iets heel praktisch é de *open en de *gesloten
76lettergrepen\ waarom euh vervoegen we zo en wat=euh=wat zijn nu de s=s=de=sterke en de zwakke
77werkwoorden\ *kijk dat is nu eenmaal waar we voor *werken en als we . = [lacht] dat is nu eenmaal
78onze *job [lachend\
79L : ja\
80J : daar moeten we nu eenmaal mee leven dat is niet altijd prettig om dat tot in den treure uit te leggen
81en te zien dat het er nie ingaat maar daar wordt je wel voor *aangenomen {lo} zie je\
82L : mm\
83J : en ik vind het wel dat=dat=vroeg of laat moet dat systeem *wel beteren want anders blijf ik dit
84*ook niet doen\ ik ga nie . tegen de bierkaai vechten\ is misschien zw=euh=zwaar uitgedrukt\ maar
85L : [mm\
86J : dan ga'k iets anders doen . of ik ga ergens werken waar *da *wel draait zo op die manier\ en het is
87ook niet zo dat ik mijn stem niet laat horen maar ik heb het *al *genoeg rondbazuind op vergaderingen
88L : [mm\
89J : en iedereen zwijgt . en er wordt toch geen gehoor aan gegeven\
90E : [mm\
91L : mm . {lo} (ja da's) jammer\
92J : nu begrijp ik wel dat je euh . euh *bijscholing moet volgen cursussen en zo . maar 't geen dat ik
93zelf heb meegemaakt in brussel daar wil ik nie meer naartoe . en euh andere collega's van mij ook niet
94die zeggen nee dit hebben wel al zo *vaak gehoord\
95L : da was ook van 't steunpunt nt2 (dit)\
96J : euh ja dat was vanuit gent en dat ander was vanuit leuven\ 'k heb er zo verschillenden gedaan en .
97L : [ah\
98J : {hi} ja dat is ook *iemand=dat was een *jongeman en die kwam ons vertellen hoe dat het *moest
99maar die had zelf nog nooit *één keer les gegeven en het ging altijd over *hetzelfde over euhm . die
100aanpak van euh goochelen met woorden\ en dat=dat=dat *weten wij nu wel hoe dat men dat ziet . en
101L : [mm\
102J : euh *ideeën of=of=euh . =of=euh *suggesties vanuit onze kant werden dan afgewimpeld als zijnde
103nie interessant terwijl wij het *veldwerk doen . en dat is niet prettig als er=als dat wordt afgewezen als
104L : [mm mm\
105J : zijnde van kijk dat moet je niet meer doen want dat werkt niet en euh . \ daar kunnen ze wel gelijk
106in hebben want ik heb zelf ook wel gemerkt {lo} ja inderdaad ja dat werkt niet\ *maar . andere dingen
107werken dan *wel è 'k kan daar wel voorbeelden van geven\ en dan denk ik ja (je moe=)'k='k heb dat

108L : [mm\
109J : persoonlijk niet zo graag\ ik heb ook *bepaalde mensen *uitgenodigd om hier te komen *kijken . en
110euh die *komen *niet\ 'k zeg ook ja als je 't wil weten hoe 't in de praktijk gaat kom dan es *langs\ we
111zitten vlakbij 't *station\ je bent *altijd *welkom\ je mag zelf lesgeven\ zoals jullie dat nu *doen . ja
112L : [[lacht\
113J : dat zijn *uitzonderingen die de regels bevestigen . . en dat is zo *waardevol\
114E : [mm\
115L : mm . . tuurlijk\
116J : hier doe je *meer *ervaring op als=als op die=op die *paar maanden dat ze zo es rondziet dan=dan
117dat je *drie jaar moet euh bij*scholingen volgen . \ daar ben ik *heilig van overtuigd\
118E : [ja\ [ja . . . en wat
119vindt u van euh zo de opvang van=van de kinderen in de gewone klassen ?\ hebt u 't gevoel dat allez=
120J : [ja\
121E : ja welke bedenkingen hebt u daarbij\
122J : kijk wij zitten met een heel moeilijk publiek\ voor iedere leerkracht . is dat .=*juist dat iets wat te
123*veel is\
124E : mm\
125J : zij hebben niet meer de=de souplesse of de flexibili*teit of de moed . {lo} noem het maar o=geef
126E : [mm\
127J : het een woord\ om es *extra naast een kindje te gaan staan en om te zeggen kijk dit is *fout we
128gaan het (es) *samen opnieuw *doen\ dat zijn *uitzonderingen\ . en dus 't zit meestal toch wel wat
129E : [mm\
130J : verloren\ nu ik kan ook wel *werk meegeven dat is het pro*bleem niet maar *eigenlijk moet je dan
131L : [mm\
132ook constant erbij staan van . euh zeker in 't begin è\ nu wordt het al makkelijker nu zijn ze zelfstandig
133aan de gang maat in 't begin moet je dat=daar moet je *bij zijn en ja en . ik heb het meegemaakt in het
134*verleden dat een=een *turkse jongen die zat *altijd helemaal achter in de klas en= en dan heb ik es
135een keer gezegd ja kom maar mee blijf maar bij mij zo=voortdurend . da's(=dat) zijn *schrijvende
136zaken\ nu is 't al . =nu is 't al=in de klas merk je 't niet zo maar als deze kinderen bijvoorbeeld euh
137een alex=*alex is een jongen dat is heel zwak maar in de klas als hij wat door z'n kft *bladert dat valt
138niet *op dat hij niks doet . maar hier zie ik het direct è\ en ja ze worden wel niet altijd=maar toch over
139het
140E : [mm\
141J : algemeen een beetje aan hun *lot overgelaten\
142E : mm . ja
143J : zijn jullie al in de klassen gaan kijken (...)

1441.1.5 Fragment 5

145

- 1J : nu euhm over wat de=hoe de=hoe de taal tot stand komt daar heb ik een cursus over gegeven ik zal
2die cursus meegeven\
3L : ah\
4J : als je wilt . ja als ik em nog ergens kan uitzoeken [lacht] euhm ik ben een heel praktisch mens è en
5L : [ja\ [(liggen hebt) [lacht]\
6J : euh ik vind 't soms zonde om m'n tijd te besteden aan euh achter de computer zitten en noem maar
7op euh het is *nu en je=en=en je ziet dan zoveel kinderen die zo è . {lo} hopeloos terechtkomen\
8euh het is heel interessant om te zien hoe die taal tot stand komt\
9als babytje hè dat we=dat we onze moeders nazeggen e=en ze is zo blij als we haar kunnen nazeggen\
10L : [mm\
11J : als we (ja) de eerste woordje mama en papa honderdduizend keer krijg je da woordje en uiteindelijk
12E : [ja=ja=ja\
13J : komt dat dan en dat is vergelijkbaar met wat hier gebeurt\
14=het is een=euh=een proces dat bijna helemaal van vooraf aan begint ik zeg vaak ook de kinderen die
15hier komen zijn gehandicapt è\
16L : [mm\
17J : euh) z=z=ze als ze met een kindje bevriend zijn dan trekken ze heel *hard aan die *jas die vindt dat
18L : [[lacht\
19J : niet prettig die krijgt een klap in z'n gezicht en het is ruzie en vechten en wat hoor je dan oh die
20anderstaligen ze zijn allemaal zo agressief en dan moet ik *ieder jaar opnieuw zeggen ja maar wacht
21E : [mm\
22J : een paar maandjes dan komt dat wel goed\
23langzaam groeien zeker bij kinderen met een *hele *arme *woordenschat hè zoals=zoals ik al zei
24L : [mm\
25J : *animal voor eender welk *dier en euh alles wat aan je voet zit dat ja=dat is voet of dat nou een
26schoen is of een *slof en . nou dat zijn . *echt geen uitzonderingen hoor . . en dan euhm heb ik daar
27L : [ja\
28J : ook in=in beschreven euh wat heel belangrijk is tijdens het lesgeven è\
29euh de analytische werkvorm van het *zelf leren ontdekken en je geeft een euh paar gegevens uit een
30L : [mm\
31J : tekst\
32handleiding van bijvoorbeeld goochelen met woorden . dan dat ik het ooit zou kunnen zeggen è in een
33paar woorden . dus euh die moet je maar es euh kopiëren of zo ik zal mijn tekstje meegeven\
34L : [mm\ [mm\
35J : euh misschien heb je al es een bezoek gebracht aan het cbw ? da's *erg=*erg de moeite in plaats
36E : [nee nog nie\
37J : van hier nog es een ochtend dan ga je daar beter es heen\
38L : [mm\
39J : b=hebben ook heel veel euh materiaal over werken met volwassenen\
40methodes en *alle methodes ook vooral\
41look euh één jaar aan de moeders les gegeven euh die=die geen nederlands konden . en die=die
42L : [ah\
43J : geïnteresseerd waren . maar euhm ik ben soms wat te ambitieus en dat merk ik met de kinderen ook
44{lo} (ik wil veel) te snel vooruitgaan\
45L : [mm\
46J : maar [lacht] een beetje veranderen nie helemaal è\
47het eerste jaar è en dan heb ik allerlei methodes uitgeplozen\
48L : [voor die ouders\
49J : [voor die ouders\
50*proberen tot een synthese te komen met bijvoorbeeld videomateriaal van euh . vanzelfsprekend die
51methode en dan een nederlandse methode die daarbij aansloot in euhm met een aantal 'k heb hem hier
52liggen maar 'k kan nu even nie op de naam komen enfin en een andere moeder die ergens een cursus
53had gevolgd daar haalde ik ook materiaal è dus ik probeerde zo wel het beste voor die ouders te . =te

54voorschijn te halen maar . 'k vond da wel te *zwaar eigenlijk om dat nog *na het werken met de
55kinderen te doen\ als je goed wil doen . dan geef je je helemaal je krijgt ook de problemen van de
56mensen ik ben met ze naar de vdab gereden en . =en dat wer=dat was {lo} eigenlijk te veel\
57L : mm\
58J : om te zien welke jobmogelijkheden waren er\ ik ben met ze naar het protestants centrum gereën om
59te zien of ze niet geregulariseerd konden worden en je=als je je dat aantrekt dan=dan {lo} wordt dat te
60veel . op het laatst komen ze ook niet meer als ouders maar als mensen die . =die vooruit willen euh
61een moeder uit polen die al een pedagogiestudie achter de rug had die hier poetsvrouw is en die terug
62naar de universiteit wil maar dat gaat niet omdat ze niet in orde is met haar papieren\ je trekt je dat
63*aan è . een andere moeder die zat te wachten tot haar man uit de gevangenis was en die zat te huilen
64L : [ja\
65J : ja dat is dat . =dat=en dat zijn eigenlijk de praktische dingen die men zo meemaakt\
66L : [ja\ [mm\
67E : en weet je veel over de kinderen hun achtergrond en=en ook als ze thuis komen allez wa=in welke
68J : [neen\
69E : situatie ze leven is da moeilijk om te (xx)\
70J : [neen\ [je moet eigenlijk bij alle kinderen een huisbezoek doen om
71het=om het=goed in orde te zijn en ik moet zeggen dat ik daar geweldig in tekort kom . en euh het is
72misschien anders als je zelf geen kinderen hebt maar als ik thuis kom dan heb ikook nog een ander
73leven dat staat te wachten je hobby's je kinderen je moet=het huishouden moet=moet doorgaan en .
74L : [ja\
75J : en euh ik denk moest ik *nu jong zijn è zo beginnen zonder kinderen dan zou 'k (wel) zeker wel
76gaan doen\ dat *hoort erbij dat=dat is onver*mijdelijk . maar ik heb het in 't verleden wel es gedaan
77L : [ja\
78J : [kucht] als er een kindje niet meer naar school kwam dan ging ik het *opzoeken . maar zelfs in deze
79buurt is dat niet altijd euh even onge*vaarlijk want euh als je dan euh vijf trappen hoog moet en je=er
80staat ineens zo'n grote zwaar gebouwde rus voor u die zegt wat komt u doen en je kan nie weg nou ik
81zal je vertellen [lacht] ik ging nie naar binnen hoor [lacht]\ maar het moet wel en je ziet dan ook dat
82euhm=euhm de mensen zo'n heel andere cultuur hebben bijvoorbeeld ik ben wel es bij zigeuners
83binnen geweest uit euh macedonië en euh ja dan zet je bij euh=bij de=bij de deur doe je je schoenen
84uit . hè en de meeste mensen die zo negatief minachtend over hen spreken die hebben die=die euh=die
85L : [mm\
86J : gewoonte niet die eigenlijk heel *beschaafd is\ schoenen uit en sloffen aan\ en dat zijn van die
87zaken dat je zegt ja je zou het aan iedereen willen vertellen\ en dan=dat maak je mee met
88huisbezoeken . of dat de mensen zo gastvrij zijn\ en euhm met eten komen=afkomen als ze weten dat
89L : [mm\
90J : je komt\ é dat je het eten op een grote salontafel krijgt gepresenteerd en iedereen moet {hi} uit die
91*schaal pakken\ en dat is heel interessant\ dat maak je mee op huisbezoeken è\ als een vader of een
92L : [mm\
93moeder depressief is of ernstig ziek is en waardoor dat kind natuurlijk bepaald reageert\ dat maak je
94ook mee dan in=of dat ze met z'n *achten in één kamertje leven dan weet je ook van kijk euh dat is
95niet uitgeslapen è dat kindje dat kan nie altijd . . . ik vind dat wel een must ja maar ik doe het dus zelf
96L : [nee\ [mm\
97niet\ slechte punten [lacht\
98L : niemand op school doet dat hier\
99J : nee . nee\
100E : gebeuren d'er initiatieven naar d'ouders toe en zo naar de buu=buurt toe ook wat da misschien de
101*taal betreft omdat dat toch ook waarschijnlijk wel problematisch is\
102L : [[hoest]\ [[hoest\
103J : ja naar de buurt toe . euhm w'ebben onze wijkfeesten dat is in=iedere woensdag è op het
104coninckxplein in de zomer dan zie je inderdaad wel euh . .
105E : [frea heeft daarover (al) verteld\
106J : [veel euh=euh van
107onze euh ghanese bevolking zaïrese bevolking en dan lopen de leerkrachten en de mensen echt wel
108doorheen dat is een *enorme (andere kant van de cassette) w'eeben *wel euh m=moedernamiddagen

109gedaan . en dan zijn we begonnen van *zelf te bakken en dan euh de keer d'erop mochten de moeders
110bakken en dat was dan fantastisch waar ze mee afkwamen om te *PROBEREN van kijk we hebben
111L : [ja\
112J : hier een *bibliotheek in de buurt (en) daar kun je gratis boeken *krijgen en w'ebben een leescultuur
113L : [ja\
114J : bevoorbeeld iedere {lo} =in het *westen . tussen haakjes . proberen we [kucht] onze kinderen toch
115op te voeden met een ver*haaltje voor het slapengaan en niet te laat naar *bed en allez ja zo bepaalde
116regels *wilden *we aan de moeders *opdringen . bij wijze van spreke zelfs euh =ver*plicht maken zou
117L : [mm\
118J : je niet mogen zeggen maar onze gedragsregel zodanig dat . èh de culturen wat dichter b=bij elkaar
119E : [mm\
120J : komen da's nie gelukt . nee dat eh dat=dat werkt niet\ w'ebben d'er *echt ons best voor gedaan en .
121E : [mm\
122J : euh de=de=de *turkse vrouwen gaan bij de *turkse vrouwen zitten de marro*kaanse moeders bij de
123marro*kaanse moeders de=de joego*slaviërs bij de joego*slaven en euh op het laatst hebben we dan
124alle stoelen in een ron=in een *kring gezet zodanis dat ze wel wat *meer bij elkaar zitten maar dat is
125een proces dat is euh niet zomaar één twee drie euh om te gooien . *helaas\ eneuh . we zijn er
126mee=mee ge*stopt . en dan euh mogen we dus ook al geen *vaders uitnodigen want de vrouwen
127L : [ja\
128J : mogen niet met de mannen *samenzitten . en noem maar op . \ nu zijn we wel aan 't denken van
129*kijk we hebben een carnavalsfeest achter de rug euhm da hebben ze moeten aflasten . d'er kwam
130niemand . \ dus ik heb ook wel gebrainstormd euh met onze directeur van kijk euhm hoe kunnen we nu
131weer ieder*een euh over de vloer krijgen en dan kom je toch meestal terecht bij 'n multiculturele
132happening omdat wij nu eenmaal in die *buurt zitten\ hè we hebben hier links op het sint-jansplein de
133portu*gezen we hebben hier op het coninckxplein de ghan*ezen in de van wezenbeekstraat hebben we
134L : [ja\
135J : de *chinese wijk . eneuh ik zal nog wel wat euh overslaan . \ we hebben nu veel mon*golen . te*rug
136L : [ja mm\
137J : bij hè [lacht] *gelukkig want dat zijn dikwijls hele . intelligente *fijne opgevoede kinderen . die
138L : [mm\
139J : mogen nier vanna=(xxxx) [wijst ondertussen naar het dictafoontje] [algemeen gelach] . hé solongo .
140is ze d'er nie nee je kent ze hè\
141L : dus ge merkt echt wel ook een verschil in=euh=in achtergrond . (xxxx)\
142J : [in feite wel ja\ hè ik zal zeggen
143L : [ja\
144J : een=euh=een islamitisch kind ik maak dat nu nie zoveel mee want het zijn meer euhm
145oezbekis*tanen je hebt IEDER JAAR een grote groep van een bepaald land\ bevoorbeeld het ene jaar
146is 't al portugezen . da binnekomt . een hele grote groep *nu hebben we 'n hele grote groep van
147mon*golen die binnenkomen . \ zo is 't ieder jaar euh . een=een meestal een andere groep\ je kunt dat
148ook zien aan de wereldkaart .\
149E : mm . \ veel georgiërs ook é\
150J : vorig jaar was da vooral euh . ik *denk dat we vorig jaar of was dat twee jaar geleden weeral
151alba*nezen binnen hadden . . eneuh het zijn=d=daar waren wel isla*mieten bij maar dit jaar euh
152L : [mm\
153E : [ja\
154J : *georgiërs euhm . mensen uit euh . ecuador chili noem ze maar op de la*tinos dat zijn meestal euh
155katholieke o=een=euh godsdienst . *kinderen . \ en dat is *toch een verschil hè euh . een=een
156L : [mm\
157J : islamitisch *kind neemt veel meer aan van een *man dan van een vrouw bevoorbeeld . \ nu euh er
158L : [mm\
159J : zijn nog andere=andere zaken die het soms be*moeilijken het onderwijs . dus euh\ JA euh wat
160hebben we = ik zeg het dit jaar hebben we ongeveer twee vier ja pakt tien mon*golen al op de veertig
161kinderen . \ (ja) misschien heb je {lo} (nog) een vraag . over de *buurt misschien . \
162L : [ja da's wel\

1631.1.6 Fragment 6

164

- 1L : zijn er veel kindjes die wegblijven?
 2J : ja niet v=euh=niet veel\ maar nika=nikolai bijvoorbeeld is nu drie dagen weggebleven die komt als
 3die *zin heeft . nu moet ik zeggen het valt dit jaar *enorm mee\ maar ze *durven wel gemakkelijk
 4wegblijven ja of *te laat komen\ nu ik weet niet of jullie *tamir nog kunnen herinneren een jongetje
 5E : [mm\
 6L : [mm\
 7J : uit het derde leerjaar ?\
 8E : die naam zegt me wel iets\
 9L : [ja\
 10J : die is nu al *twee weken niet meer op school geweest\ *odé uit het *tweede . d=die is al een
 11E : [ja\
 12J : *maand niet meer op school geweest . euh\
 13E : [da's toch een mongolische jongen è\
 14J : [ja\ [ja\ . en euh manuel maakte
 15d'er in 't begin *ook euh gebruik van van wel te komen en niet te komen maar dat=dat is een atti*tude
 16die ze {hi} *toch wel langzaam afleren ja\ want ze merken wel dat dat *echt *niet geapprecieerd
 17L : ja\
 18J : wordt\ ja alex die heeft euh binnekort een operatie è aan z'in=euh=aan z'n lip en z'n gehemelte .
 19L : [ja\
 20E : [mm\
 21J : maar euh . dat wordt dan wel *echt euh deftig van tevoren meegedeeld\
 22L : [ja\
 23E : [mm\
 24J : david komt heel regelmatig maar dat is *nu ook maar *pas want die is met . gooh . hoe vaak was die
 25E : [ja\
 26L : [in 't begin was die (x) da weet ik\
 27E : [ja da weet ik (ook)\
 28J : niet afwezig zeg\ ja ook een *frustratie è van euh . . die kinderen die hebben d'er niet altijd veel
 29L : [ja\
 30J : moed op natuurlijk en . ik heb bijvoorbeeld van *al die anderstalige kindjes met een *oudercontact
 31alleen maar euh de vriend van o=de *mama van odé gezien dat was nog (maar/nou) niet z'n echte
 32*papa\
 33E : mm\
 34J : want=*ja=want ik vroeg toen nog van bent u de *vriend van de *mama . de *partner toen zei die
 35L : [mm\
 36J : *NEE die is veel te oud . ik zei wel hoe oud is zei dan ja *zevenentwintig [lacht]
 37E : [lacht\
 38L : ah [lacht] . oké\
 39J : [euh (ja) w'ebben wel veel gelachen plezier gemaakt en w'ebben die man vanalles laten
 40vertellen over zijn *land\ en wat die hier *doet en of die me=in orde is want we hadden niks anders te
 41L : [ja\
 42J : *doen we hadden op *al die kinderen maar *één ouder è over de vloer\
 43E : [ja=ja=ja\ [en vind je dan dat ze=dat ze
 44van thuis uit een beetje {lo} te weinig gestimuleerd worden\
 45J : ja uiteraard è . je hebt *geen *enkele medewerking van thuis\
 46E : [mm\ [mm\
 47L : ja\
 48E : ja w'ebben ook gemerkt=w'ebben zo in die begeleidingsdossieren gekeken en ook heel vaak dat de
 49moeder wel ingevuld is maar dat de vader dus en ook *werkt bij allez dat is dan 't beroep wel iets
 50J : [ja\ [ja\
 51E : maar werkt bij ook weer niets . natuurlijk wij niet hoe we dat moeten interpreteren w'ebben nie
 52J : [nee\ [mm\
 53E : gekeken hoe dat en die *andere mappen is bij de kinderen die geen anderstalige nieuwkomers zijn

54J : [ja\
55E : zal dat misschien ook wel problematisch zijn\
56J : *heel veel alleenstaande moeders . heel veel\ ik heb ge*merkt dat er heel veel euh moeders uit
57*mongolië ineens de stap wagen om met hun kinderen alleen [lachend] naar hier te komen\
58E : mm\
59J : 't is *ongelooflijk . want daar moet je een=een=heel veel moed voor (je) verzamelen\ maar ja
60E : [mm zeker\
61J : het=euh=hets is een=euh=een *spreekwoord *hoort zegt het *voort . \ d'er wonen geloof ik maar
62L : [ja\
63J: drie miljoen mon*golen in het gigantisch land . en die=die=die=die *paar die=die weg willen
64E : [mm\
65J : die=die=die vertellen het allemaal aan mekaar voort de meeste in de hoofdstad ulan bator en die
66kennen mekaar wel van *ergens . en die=j=j=j ziet dat è dat en dat merk je dus als een=da's een
67enorm *fenomeen\
68E : mm\
69J : . dat euh ap=soms uit een bepaald land uit een bepaalde *streek zelfs euh {lo} families overkomen\
70E : mm\
71L : ja ma da's in *gent ook bevoorbeeld è de turken die komen allemaal uit=heel veel uit (emir) zelf\
72E : [uit dezelfde
73streek\
74L : dus (xx) is euh\
75J : [ZIE JE WEL\ [ja\
76E : [dat is\
77J : w'ebben in borgerhout ook van die euh families . die k=die kennen mekaar allemaal van
78E : [ja\
79J : ginderachter\ en als dat dan toevallig een grote groep berbers is . met euh weinig euh . ja laat ons
80L : [ja\
81J : zeggen basiseducatie ja dan ben je wel gezien\
82[algemeen gelach]
83E : nie opletten\ en *praat je *veel met euh de kinderen over=euh=over allez=euh=euh=allez waar ze
84vandaan komen
85J : n=ja . i=i=ik moet zeggen dat ik dat de eerste jaren wel veel meer deed dan nu\
86E : mm\
87J : want de eerste *jaren ben je emotioneel veel meer betrokken\ ik was=in 't begin bevoorbeeld euh
88E : [ja\
89J : was een bo=bosnische jongen en dan zei ik van euh hoe heet je beste vriend en toen zei die zo
90*darko . en dan begonnen we allebei te huilen . en dat zal ik nu *nooit meer doen want ze komen nu
91*binnen en het is me=eigenlijk bij mij meer van *hop aan het werk\ want hoe dat je achtergrond ook is
92d'er moet hier *nederlands geleerd worden\ en liefst *zo *snel *mogelijk en we kunnen geen dag
93E : [mm\
94J : verliezen want morgen sta ik misschien in 't vierde te vervangen en overmorgen moet ik misschien
95L : [ja\
96J : euh helpen *daar en b=elke dag die we hebben is *meegenomen\ en ik weet het het is vaak *erg en
97E : [mm\
98J : het is vaak *schrijnend *maar we zullen dat ook wel in de loop van het jaar ervaren want ze
99E : [ja\
100J : vertellen ook niet meestal *alles van het eerste begin è\ ze moeten mij ook *leren *kennen\
101E : {lo} tuurlijk\
102(. .)
103J: en ik merk wel dat euhm mijn enthousiasme dat er nog steeds is en mijn=euh=mijn overtuiging van
104komaan jongens het moet euh nu of nooit want je krijgt die kans nu en ik heb wel soms het gevoel dat
105het overslaat bij de kinderen . dat *hoop ik toch wel en ik *denk van de dag dat ik dat niet meer heb
106E : [mm\
107J : dan moet j' ook wel stoppen eigenlijk é \ . ik zou nu wel eigenlijk veel liever iets anders *doen ik
108zou veel liever les geven aan de studenten van de normaalschool\ maar daarvoor heb ik euh een

109L :

[ja\

110J: opleiding pedagogie nodig alhoewel ik *hoop met mijn vijfentwintig jaar ervaring trouwe dienst .

111[lacht] dat ik misschien wat vrijstellingen kan krijgen\ want ik zou het liever es op een ander *niveau

112E :

[mm\

113J : *gooien .\ dan wat ik hier nu doe ik denk wel dat ik het een en 't ander euhm heb uit te *dragen en

114ik kan nog veel *leren maar die combinatie van bij=bijscholen universitaire cursussen volgen . ik hoop

115het maar ik kan me niet verplaatsen naar gent of naar leuven dus het zou een cursus moeten zijn van de

116vrije universiteit uit\

117L: ja\

1181.1.7 Fragment 7

119

- 1L : ik vraag me af zij=heb je eigenlijk al een *stagiair hier gehad ? . want ik vraag me af hebben ze euh
2J : [*JA\
3L : zo echt een opleiding specifiek anderstalige nieuwkomers voor leerkrachten\
4J : nee dat zijn dus *bijscholingen\
5L : mm\
6J : euhm . die=euh=waar eigenlijk al voldoende mensen zich mee bezig houden en die euh geregeld
7L : [ja\
8J : euh worden ingericht maar heel veel euh mensen zitten wel met vragen . mensen die bij de
9L : [ja\
10J : anderstalige nieuwkomers werken zo bevoorbeeld euh om met de inspectie in orde te zijn . en euh .
11ja wat moet je doen waar moet ze beginnen moeten . nu is dat misschien wel een *beetje gebeterd en
12dat komt ook zoals ik al in het begin zei dat de meeste mensen dit maar een half jaar of een jaar doen .
13ja dan is 't inderdaad wel een euh . zoeken na=naar mogelijkheden è . en ik vind ook soms mensen wel
14een beetje flauw want ah je moet nie me=meteen beginnen=beginnen wanhopen è je begint eraan è en
15euh d'er zijn wel mensen die ik op cursussen heb=heb ontmoet want ik ga nu n=nie zoveel meer naar
16die cursussen ze vragen me niet ofwel is het niet . ik weet het niet of gaan er andere mensen heen da
17kan ook . dan=euh=dan=dan praten we daarover dus dan wissen we wel es materiaal uit . è\
18L : [ja\
19J : bijvoorbeeld euh voor de rapportering iemand had een *heel leuk ontwerp met allemaal gezichjes
20erop en daarbij een boekje vast dus euhm . euh . . {lo} hoe noemen ze het cryptogrammen of hoe heet
21het \
22L : [pictogr=
23J : [=*pictogrammen o hoor mij nu ja . euhm pictogrammen zoals euhm . een=euh=een kindje
24E : [ja\
25L : [[lacht\
26J : dat een boek leest met een lachend gezichtje dat betekent kan al goed lezen bijvoorbeeld *alle
27ouders begrijpen dat\
28L : ja\
29J : dat heb ik dan euh mogen=mogen=euh=mogen gebruiken en ik deel=ik geef dan weer andere
30*zaken\
31L : [ja\
32J : é . \ en wat je kunt gebruiken dat neem je maar mee ik krijg het wel es *terug\
33L : [mm\
34J : veel al gebeurd . of ik stuur ze door naar 't cbw\
35L : ja\
36E : mm . en vind je dat je veel erkenning krijgt ? van zowel kinderen als=als omgeving of
37J : [mwah . . ik
38L : [op school (x)\
39J : zou=euh=het is eender welk vak je doet . (dat) als je respect wilt dan moet je dat *verdienen . en
40L : [mm\
41J : eigenlijk euh . =eigenlijk i=ik=ik=ja het *interesseert me eigenlijk niet . ik denk het dat het
42*eendert welk vak is wat je uitoefent als jij voor jezelf hebt uitgemaakt dat je het naar hart en ziel in je
43eigen zuiver geweten uitoefent ja dan euh is=is 't ok è\
44E : [mm\
45J : naar de ovb euh werking toe dat heeft eigenlijk=staat daar los van\
46voelen in=in dit bepaald vakje maar soms . benauwt dat wel es en wil je ook dat het op andere vlakken
47goed draait . nu heb ik wel=
48E : [da's toch begrijpelijk\
49J : [=nu heb ik wel gemerkt door=door me=met een beetje te
50*drammen . en=en te *zagen (xx) daar komt ze weer zagen ik voel da wel ik ben ook nie achterlijk è
51L : [mm\
52J : [lacht] en dan denk ik *ja ik bereik toch wel iets\
53E : mm\

54J : ik=ik he=ik merk da wel als ik mensen euh ik=het klinkt misschien een beetje lelijk maar . als die
55mensen mij dan . minder *aanspreken in die zin van ik vind dat zij *niet naar eer en geweten datgene
56doet wat ze moet doen\ laat ons het zo euh uitdrukken dan kan ik daar ook niet *vriendelijk echt mee=
57E : [mm\ [ja\ [mm\
58J : met hart en ziel mee=mee overeenkomen want ik vind dat er iets *mist tussen ons een
59E : [mm\
60J : communicatieprobleem is dat . en ik ben nu *eenmaal zo dan . en nu *merk ik dat zij dat ook wel
61best *erg vinden . of erg is een groot woord maar dat *stoort hun ook dat willen ze ook wel opgelost
62L : [ja\
63J : zien\ en dan denk ik ja ik heb mij gegeven ik heb gezegd hoe 'k erover denk nu is de stap aan
64*jullie als je nu . =nu=nu *blijft euh geloven in hetgeen je doet waar ik het niet mee eens ben ja dan .
65=dan zal die=dat communicatieprobleem daar *blijven terwijl euh . als men bereid is voor een gesprek
66van kijk wa=waar wringt die schoen wat kunnen we d'eraan doen en hoe zijn de oplossingen tegen
67volgend schooljaar gaan we zo nog es een *jaar door . of gaan we d'er wat aan *doen op een andere
68*manier en misschien heeft judith goede ideeën en kunnen we die=die *mixen in plaats van alleen
69maar aan die administratieve kant te werken want ik sp=ik (verraad/vraag) mij ook en ik stel mij de
70vraag van die moet nu toch wel stillekesaan op *poten zijn\ als je daar veel mensen voor hebt w'ebben
71twee mensen op het secretariaat w'ebben een derde *hulp . een euh . en trouwens een islamitische
72vrouw die (xx) heb je gezien . die helpt mee op het secretariaat dus i=ik denk dat op *dat vlak hebben
73L : [mm\ [die hebben we gezien (ja\
74J : wij niet veel euh extra hulp *nodig è\ w'ebben wim die . coördineert . euh we hebben euh *inge .
75die de bibliotheek=het=het leesonderricht doet maar ook met andere problemen zit en we hebben freya
76ik weet niet welke taak zij heeft gekregen\ maar ik wil zeggen da kan volgens mij *beter . . en ik zal
77tot (op) de laatste snik hier dat blijven verdedigen\ [algemeen gelach] . euhm ja ? . heb je\
78L : [ja\
79E : ja tenzij dat u nog iets euh kwijt wilt\
80J : euh nee nie echt ik vind een=een *fantastisch beroep\ en euh ik heb het gevoel dat ik euhm betaald
81wordt om euh kinderen te {lo} *helpen\
82L : mm\
83J : en euh ik denk euh dat ik absoluut niet zou functioneren achter een loketje op een bankgebouw of
84zo maar euh:=en dat ik *heel blij mag zijn dat ik hier *ben en dat ik euh maar misschien soms beter
85euh mij inderdaad alleen concentreer op wat hier gebeurt\ 't is een *heel mooi vak en euh het is heel
86L : [mm\
87J : *boeiend om een taal tot stand te zien komen\ om ook soms wat te experimenteren\ om . =om je
88*eigen gang te mogen gaan want er is niemand die je . in de gaten houdt en ik=euh=ik=ik ben
89eigenlijk
90L : [mm\
91*heel erg euh ja het klinkt een beetje godsvruchtig [lachend] wat ik absoluut niet ben . *dankbaar dat
92ik dit toch a=al zoveel jaren mag doen eigenlijk . in een mooi decor\ prachtige klas\ 't is al *anders
93L : [mm\
94J : geweest hoor\ en *daarvoor euh ben ik patrick dankbaar dat ik=dat ik dit gewoon kan blijven doen\
95we liggen wel es in de clinch maar . ik ben em toch wel euh dankbaar voor dit=euh=dit=dit werk hier .
96. ik zal m'n cursus es pakken en euh ik zal es zien wat ik nog euh voor jullie heb\
97E : [ja\
98L : ja\

991.2 Juf D.

100

101 Participanten:

102J: juffrouw

103L: onderzoeker 1

104E: onderzoeker 2

105

106 Totale duur: ongeveer 20 minuten

107

1081.2.1 Fragment 1

109

1E : ja ge moet op ons nie letten hoor\ als .\

2L : [als ge de kinderen wilt euh\ 't gaat toch nie lang duren

3 normaal gezien\

4E : [nee\ 'n halfuurtje zoiets\

5L : euh eerst zou wij zo ies willen weten wa=wa uw *studies geweest zijn\

6J : mijn studies?\

7L : [hoe da gij hier eigenlijk terecht gekomen zijt\

8J : [aah\ ik heb euh\

9E : [uw carrière\

10J : mijn carrière\

11E, L : [lachen]

12J : ik heb regentaat gestudeerd\ nederlands geschiedenis en aardrijkskunde\ en . dan nog avondschool

13 gedaan\ {lo} nog twee jaar marketing en dan heb ik nog . . omdat ik euh . =toen ik afgestudeerd was

14 was er ook geen werk in 't onderwijs\ dus der was nergens geen job\ en ik ben dan in de privé-sector

15E : [ja\

16J : gaan werken\ euh . ik heb een aantal kantoorjobs gedaan als (bediende) en secretariaatswerk\ en de

17 laatste was euh di*rectiesecretaresse op een managementsbureau\ en ik heb daar vijf jaar gewerkt\ en

18 euh=allez ik deed da wel graag maar op een gegeven moment . had ik der toch nie=geen voldoening

19 nie meer in\ {ff} en dan=da ging=wil toch iets anders doen\ iets *nuttiger of wat ik dacht da nuttiger

20 was [lachend]\ en daarom ben ik dan in 't onderwijs gegaan\ om=omdat er ook veel mensen tekort

21 waren\ dus ik dacht misschien is't nu wel de moment om da dan toch te doen\ en da is nuuuu . (nog)

22 nie zo=zo lang geleden ze\ twee jaar geleden\

23E : [mm\

24L : ja\ en u bent direct hier terecht gekomen?\

25J : ja ik heb vorig jaar in een privé-school gewerkt\ in een franse school\ en ik heb daar ook nederlands

26 gegeven aan euh lagere gr=schoolkinderen\ en ik werkte toen één dag per week hier\ en zo ben ik dan

27E : [ja\

28 hier terecht gekomen\ (en helemaal) voor een heel jaar\

29L : maar da was een=die kinderen waren frans van origine of zo?\

30J : oh nee\ die waren van alle origines\ die waren van euh\ van waar waren die?\ {lo} van koe=koeweit

31 van euh iran van euh india van overal kwamen die eigenlijk\ en=maar die hadden wel een

32E : [ja\

33J : gemeenschappelijke taal in 't school en da was frans\ dus ik gaf daar *nederlands\

34L : als een *vak dan eigenlijk?\

35J : da was zo . ja\ ja pas *op voor de meeste klassen was da maar één of twee uurtjes per week\ dus die

36 hadden ook geen *leerboek of zo\ die leerstof da was gewoon van ja trekt uwe plan der maar mee

37 eigenlijk\ . . ja in 't begin was da wel *nie gemakkelijk voor mij [lachend] omda ik ook nergens ne

38L : [ja\

39 leidraad had in die school\ en ik had dan ook al=ik was dan al meer dan tien

40 jaar afgestudeerd\ dus ik heb wel euh een beetje gezweet vorig jaar [lacht]\

41L : [ja\ [ja\

421.2.2 Fragment 2

43

1L : en dan hier\ ah die één dag in de week\ wa was dan uw taak eigenlijk?\ was da ook bij

2J : [ja\

3Judith (in de klas)?\

4J : ja ja\ da was ook bij judith\ maar ik ben toen pas in=want toen waren der al=toen waren de kinderen

5eigenlijk al op 't niveau van da ze nu zijn\ want ik ben toen pas in maart gekomen\ zo rond deze tijd

6(ongeveer)\ en euh ik denk dat het niveau van de meeste kinderen toen ook *hoger lag\

7E : [ja\

8L : dan nu?\

9J : dan nu\ maar ik werkte toen meer met grote=met de groten want nu werk ik eigenlijk alleen met de
10kleintjes é\ dus ik ben niet zo=ik weet nie zo echt= ik heb der weinig feeling mee\ mee waar da ze juist

11L : [ja\

12J : zitten\ maar ja af en toe vangde toch zo wel op als ge hier zit\ en euh ik denk dat (ze dees)= \en ik

13E : [ja\

14J : hoor dat ook van judith en jo dat die toch euh=\ allez dat da anders is dan vorig jaar\

15L : [ja\ mm\

16L : en hoe bepaalde nu wanneer dat een kind euh=allez da=da je vindt van oké 't mag naar een ander

17ni*veau overgaan of=of dat het nu genoeg heeft\ da ge zegt tegen judith van oké 't moet eigenlijk nie

18meer komen of\ . ja\

19J : [aah\ (hoe da we da bepalen?)\ . ik heb tot hier toe nog nie meegemaakt dat er een kind

20is da je (xxx)=waarvan je zegt van euh 't is in orde\ 't moet nie mer komen\ want ik denk dat er

21eigenlijk altijd nog wa kan bijge=bijgeleerd worden é\ dus euh . ik weet nie of dat op een gegeven

22L : [mm\

23J : moment\ *ja als je zegt ze zijn op het=op het niveau van hun=van hun klasgenoten misschien\ maar

24. tot hiertoe heb ik dat nog nie meegemaakt [lachend]\ . . en we doen regelmatig zo testjes é\ dictee en

25L : [(xxx)\

26J : zo\ en dan=nu moet ik zeggen de laatste tijd gaat da wel beter\ maar ik merk ook het ver*schil van

27kinderen van wie de ouders *wel er*achter staan\ of dat die thuis hulp krijgen en zo\ da merk je wel

28(erg)\

29E : [ja\

30L : en of dat d'ouders nederlands kennen misschien?\

31J : ja .\ of dat die misschien . =want zo moeilijk is da nie\ misschien ik *weet dat eigenlijk zelf

32L : [(xxx) witte wel?\

33J : nie mer der zijn der wel veel die zo *duits spreken\ en ik denk dat die ouders misschien (meer)

34begrijpen dan kinderen die van euh . mon*golië komen\ of euh die niets anders kennen dan mongools\

35E : [mm\

361.2.3 Fragment 3

37

1L : mm\ . en voel je beperkingen in=in=in de werking zo elke dag (zoiets)?\ is er zoiets da=da je hebt
2van als dat er *niet was dan zou het toch beter kunnen zijn?\

3J : of dat er? (xxxx)\

4L : [schoolsfeer of .=of=ja of bepaalde cultuur?\

5E : [of dat 't u eigenlijk lijkt\ {slo}los van alle beleidsvorming
6daarover\ om=om *met die kinderen te werken\ (xxx)\

7J : [nee wij zijn der=ik vind=ik heb daar eigenlijk nog

8niets van gemerkt\ want wij zijn op deze school der heel vrij in\ der is ook niemand die zegt van jullie

9E : [ja\

10J : moeten *da boek gebruiken of jullie moeten *dat doen\ wij houden ons meestal\ . nu toch\ aan de

11boekjes van de lagere school\ omdat zij der zelf ook moeten mee werken\ dagdagelijks in de klas\ en

12E, L: [ja\

13J : ik denk dat da 't best is om daar dan bij aan te sluiten\ en af en toe . doen wij zo iets helemaal

14anders .\ {lo}maar ik heb der eigenlijk weinig problemen mee dat iemand komt zeggen jullie moette

15dat doen of dat doen op *die manier\ dat is eigenlijk nie zo\

16L : [ja\ [en vin je nu bevoorbeeld een *jaar dat da

17voldoende is of dat da te veel is of te lang te kort(=misschien te kort) of?\

18J : ik denk zelf te *kort .\ euh want ik was mij derstraks aan 't afvragen\ als die nu volgend jaar als ze

19L : [ja\

20J : overgaan\=ik denk voor de meeste hebben die\=die hebben nog altijd nen taalachterstand\ ik hoor

21dat ook in de middenschool é .\ die leerlingen die kunnen meestal niet voldoende nederlands om te

22volgen\

23E : ja en 't is sowieso al moeilijk bij de alloch=bij de allochtone kinderen die hier al zijn\ dus

24J : [ja\ 't is da . .\ dus

25bij hen is da nog erg(er)\

26J : da niveau van die kinderen da ligt al *laag\ en dan die anderstalig nieuwkomers da ligt nog lager\

27dus ik vraag=allez ja=ik stel mij soms vragen bij het ni*veau van nederlands dat die kinderen krijgen

28E : [mm\

29J : op school\ (ik denk) oo=ook in de euh middenschool\ omda ik pfff=ik heb daar eigenlijk geen idee

30over\ maar ik denk nie dat da echt heel hoog is\ af da da *als 't misschien hoog is dat 't dan allemaal

31? : [mm\ nee?\

32J : boven hun petje gaat\

331.2.4 Fragment 4

34

1E : mmm .\ en vin=krijg je der veel voldoening van\ en veel van terug van (xxxx)\

2J : [ja ik vind da wel\ ik vind

3da wel\ want mijn vorig werk ik (was) daar bijna heel de dag achter een computer\ en daarom da ik

4L : [ja\

5J : ook dacht ik vin da nie nuttig\ ik wil iets nuttig doen\ en ik denk als je iemand een taal kan aanleren

6E : [mm\

7J : dat da toch wel nuttig is\

8E : tuurlijk\ ja\

9L : ja\

10J : ik vind dat ook heel plezant als ge die dan uiteindelijk zelf begint ho=horen spreken\ soms duurt

11E, L : [ja\

12J : da=bij sommige kinderen duurt da echt heel lang é\ dan duurt da bena een half jaar voordat die

13iets zeggen\ maar dan=dan schrik je der ineens van zo van *aah die kunne toch *echt iets zeggen (xx)\

14E : [mm\

15L : [ja\

16wie was da ook weer\ euh?\

17J : anou\

18L : anou é?\

19J : ja\

20L : das plezant é\

21J : [ja das wel plezant\ en . ik vind ook dat die kinderen . = euh= de mentaliteit dervan

22verandert ook naarmate ze de taal beter kennen\ dus ze=ze durven veel b=ze durven veel meer.\

23L : [ja\

24J : in *eens=naarmate ze beter kunnen spreken\

25L : [kucht]

26E : [mm\

27L : en laat je hen gewoon de tijd eigenlijk\ of? euh\

28J : ja\ ik vind nie=allez jaa= ik forceer da nie\ ik zeg ook nie ze moeten da *nu doen\ ik=ik heb graag

29da ze met plezier naar hier komen\ da ze nie beginnen te wenen als je daar voor de klas sta\ als ze u

30L : [ja\

31J : zien é? [lacht]\ dus euh . ik heb den indruk da ze toch *meestal graag komen\

32E, L : [ja\ neeje\

33L : ja\ da hebben wij ook al gezien\

34J : [allez ja graag komen en\ da hangt er natuurlijk wa a=aan *vast\ ze moeten ook leren

35é\ 't is nie alleen om te spelen\ want sommige denken da soms da ze hier alleen maar komen spelen

36[lacht] mer\

37E : [mm\

38L : maar misschien is 't . wel goed dat ze nie goe=da ze nie altijd beseffen da ze . aan 't leren

39? : [ja\

40zijn é\

41J : ja\ 't is dermee da wij da ook spelenderwijs doen é\ ik probeer altijd de tijd voor de speeltijd mé een

42boekje te werken of met iets anders da ze echt moeten *leren\ of dictee te doen of met de woordjes en

43zo\ en *na de speeltijd mogen ze van mij een spelletje doen\

44E : ja\

45J : maar ja ook in functie van de taal natuurlijk\

46? : [ja\

471.2.5 Fragment 5

48

- 1E : en hoe=hoe sta je tegenover (xxx)\ da je moedertaal opvangt als ze tegen elkaar in hun eigen taal
2bezig zijn?\
- 3J : ik versta=ik heb da eerste (nie gehoord)?\
- 4E : of dat het soms gebeurt dat je=da je= dat 't u soms opvalt of da ze mé=tegen elkaar bezig zijn in
5hun eigen taal\ hoe da je daar dan tegenover staat\ of da je dat dan toelaat of nie?\ en\
6J : [ja\
7J : euhm da hangt er eigenlijk vanaf\ bij sommige kinderen vind ik dat niet zo erg\ omdat die heel .
8L : [kucht]
9J : introvert zijn\ en die durven niks anders\ die durven niks zeggen\ en ben ik=dan heb ik liever da ze
10L : [ja\
11J : iets . tegen . een=een klasgenootje in hun eigen taal zeggen\ dan dat ze helemaal niks zeggen\ dus .
12E : [mm\ [mm\ [mm\ [ja\
13J : zoals bij anou heb ik dat in 't begin wel toegestaan omdat ik vond da\=ik had daar eigenlijk een
14beetje medelijden mee\ want die zat hier gewoon zo ineengekrompen eigenlijk\ en die zie niks en als
15L : [ja\
16E, L : [mm\ ja\
17J : balzachan dan iets zie dan zei ze *wel iets terug\ dus ik heb die dan zo wa laten doen\ en ik heb
18daar nie tegen gezegd van ze *mag niks tegen jou zeggen in=in=in mongools\
19E : ja anders rem je haar waarschijnlijk nog veel *meer af dan ze al geremd is\
20J : [ja 't is da\ dan krijgen die=dan worden die zo waarschijnlijk
21*zo bang dat die hele*maal niks nie meer durven zeggen .\ dus ik pfff\ als=als het nu gewoon\
22? : [(xxx)\
- 23J : ={lo} want er zijn hier kinderen die gewoon heel de tijd zitten kletsen tegen mekaar in=in hun
24L : [ja\
25J : moedertaal\ en dan=allez ja= da keur ik af\ da kan nie\
26L : [nee\
27E : en euh u merkt dan ook waarschijnlijk wel 't verschil\ die kinderen die hier komen en die niemand
28hebben om tegen te praten dat die dan waarschijnlijk rapper nederlands gaan (xx) omda ze *moeten\
29dan=omda ik vind dat je da ('t beste) wel merkt bij georgiërs\ omda wel\
30J : [inderdaad\ [ja\ [ja\ ['t is ook zo denk ik dat de
31kindjes als ze nu van plaats veranderd zijn in hun *eigen klas . dat die meer contact zoeken\ want in 't
32E : [ja\
33J : begin zaten die samen\ en dat die meer contact zoeken met andere klasgenootjes dan . .\
34E : [mm\
35L : [en dan moeten
36ze via nederlands\
37J : dan moeten ze . via nederlands\ maar als ze met dezelfde in een=in een klein groepje altijd zitten
38dan spreken ze alleen in hun eigen taal\ en daarmee vind ik 't wel goe da ze ze van kl=van plaats
39E : [ja\
40L : [mm\
41J : veranderd hebben en nie meer naast mekaar zetten\ en ik denk dat het ook sinds*dien veel sterker
42L : [mm\
43J : vooruitgaat\ bij=bij die mongoolse kindjes\
44E : [mm\
45L : ja .\ ma dat heeft artan ons zelf verteld [lachend]\
- 46J : aaah ja?\ heeft 'm da verteld?\
- 47L : hij heeft da verteld=we hadden 'n interview met nicolaï en artan samen\ en artan zei zelf ja maar
48nicolaï die spreekt nie veel want euh hij spreekt altijd georgisch met zijn vriendjes\ en hij=en hij dus
49J : [mm\
50L : nie\ omdat ja niemand anders die spreekt zijn=ja ik weet nie meer van waar dat hij is?\
- 51E : artan?\ kosovo zeker é?\
- 52L : kosovo zeker ja?\ en der sprak niemand kosovaars\ dus daarom zeid hij da\ 't was wel opvallend
53E : ['k peist\

54J : [ja\
55L : dat hij da *zelf zo . naar boven bracht\
56E : [ja é?\
57L : [ja das goe [lacht]
58E : hij euh\
59L : [die zijn ook wel leuk [lacht] zeid hij\
60E : ja 't was plezant\
61J : allez ja ik kan aannemen dat da voor sommige kinderen wel echt een beetje . afschrikt om zo ineens
62E : [(xxx)
63J : in een andere taal tegen iemand te spreken die ge dan nie kent\
64L : mm\
65J : 't moet toch ies gebeuren é\
66E : mm\
67L : [lacht]
68. .
69E : [lacht]\
70L : 'k ben aan 't denken ze\
mmmm\
[lacht]

711.2.6 Fragment 6

72

- 1E : en vin je ook da je genoeg erkenning krijgt\ buiten de kinderen\ dus op *school hier\ en ook in=in
2uw omgeving\ euh in 't onderwijsmilieu\ vanuit de stad\ kweenie allez ja\ of?\
- 3J : euhm pfff\ . . \
- 4L : begrijpen mensen da altijd goe waar da je mee bezig bent of niet?\
5. . .
- 6J : ja . . \ sommige mensen die=die zeggen dat dan wel é\ allez waar houde gij u nu mee bezig euh\
7waarom doede gij da nu en=\en wa komen die mensen hier trouwens allemaal doen\ en die denken zo
- 8E : [mm\
9J : van eeej .\ ma ja dan denk ik zo van 't is beter da ze de *taal spreken dan da ze gewoon=\ ze zijn
10hier nu *toch\ dus ze moeten toch geholpen worden\ dus en als ze gewoon rondlopen op straat en
- 11E : [mm\
12J : ze=ik weet nie= ik denk dat da ook misschien sneller aanleiding is om euh ergens in euh
13criminaliteit of zo terecht=te=terecht te komen\ ma ik vind het be=allez ja de erkenning\ ik vind 't
- 14E : [mm\
15L : [ja\
16J : belangrijkste dat ik da *zelf plezant vind\ en dat ik *zelf voldoening heb van mijn werk\ en dat is
- 17? : [ja\
18L : [mm\
19J : ook zo\ als ik de kindjes hoor spreken dan ben ik *zelf heel tevreden\ en wa dat d'andere mensen
- 20L : [ja\
21J : der zo van zeggen [lachend]\ eigenlijk heb ik der nie zo veel euh\ ja ik vind da plezant da=da=da ze
- 22L : [ja\
23J : zeggen=da ze zeggen van ge doet goed werk of zo\ mer ik vind 't belangrijker dat ik=dat ik 't zelf=
24L : [ja\
25J : allez ja hoe moet ik da nu zeggen\ . euhm . . . \ ja ik ben verantwoordelijk voor mijn eigen werk\ en
26ik wil dat da goe gedaan is\ dus als ik weet [lachend] dat ik mijn best daarin gedaan heb dan vind ik
27dat oké\ wat andere mensen der dan van zeggen\
28E : [ja\
29? : ja 't is da eigenlijk\ dzjeezes\
30L : das waar\ mm\
31. . .
- 32J : maar ik denk da we da hier zo goed mogelijk proberen te doen\ sommige mensen zeggen wel tegen
- 33E : [ja\
34J : mij ik begrijp nie hoe da je da kan doen\ da je zoveel geduld hebt\ omda der zijn soms kinderen da
- 35E, L : [ja\ ja\
36J : je zegt van pfff\ da vind ik wel=da vind ik wel erg\ zo bij sommige kinderen da je op voorhand zo
- 37L : [misschien (is da) algemeen onderwijs?\
- 38ziet dat er eigenlijk .\ en *dan heb ik 't soms moeilijk om mezelf te motiveren\ da ze zelf nie
39*meewerken\ of da je merkt dat er nie=dat er geen verbetering komt (xx)\
- 40E : mm\
41L : zoals euh\
42J : ik heb da bevoorbeeld mé emmanuel .\ ik=allez ja . = ik word daar soms=ik heb daar
- 43L : [mm\
44J : soms=*soms verlies ik mijn geduld\ omdat die=die zit daar *rond te kijken en ik ben daar dan
- 45tegen bezig\ en dan denk allez . die krijgt hier dan privé-onderwijs eigenlijk bij wijze van spreken .\ en
- 46? : [mm\
47J : die ja=die gebruikt da nie\ ma die is misschien=die is dan nie op de leeftijd da ze da kunnen
- 48beseffen\ en ik denk ook zo als die da NU nie leren?\ want hier moeten ook soms nog mensen leren
- 49? : [mm\
50rekenen *en schrijven *en taal leren\ als die da NU NIE leren dan is die=die kans verloren denk ik\ en
- 51dan=allez ja wa gaat er dan van komen\ wa komt=waar komen die dan terecht?\ ik denk ze moeten die
- 52kans NU nemen anders is=is ie kwijt\ dan kan der nog wel ies nen anderen komen mer\ ze kunnen 't
- 53? : [mm\

54J : beter *nu nemen\ ma ja maakt da mara wijs aan iemand van negen jaar die nog nooit op school
 55? : [mm\ [ja\ (xxx)\
 56J : [lachend] gezeten heeft . dus\ die denken alleen aan spelen en lachen en=en plezier maken
 57E : [tuurlijk
 58? : [mm\
 59J : en=en=euh grappen uithalen\ en da vin ik er\=*soms vind ik da wel vervelend\ maar allez j= mer ik
 60heb da mer mé 'n paar=één of twee kinderen\ 't is dan natuurlijk misschien een grotere uitdaging om
 61E : [ja\
 62die nog ies extra aan te moedigen é?\
 63L : 't is dan ook leuk als ge verbetering ziet é\ want wij (xxx) hebben gezien emmanuel dat die wel al .
 64'n stuk vooruitgang maakt\ das echt euh\
 65J : ja ja ja\ inderdaad ja\ jullie zeggen dat é\ maar ik zie da zelf eigenlijk nie\
 66E : als ge daar elken dag in zit zie je da zo nie é?\
 67J : [nee\ [nee\ zie je da zelf eigenlijk nie\
 68E : ja\
 69L : der zit wel degelijk verbetering (in) [lacht\
 70E : ja\ zeker\
 71J : allez vooruit\ da is dan (toch goed)\
 72E : [van die interviews\ ja daar=als je die (ziet)=w'ebben ze allemaal geïnterviewd é
 73bijna\ van de hogere . jaren\ das ook wel interessant misschien om es naar te kijken\ omdat ze daar
 74L : [klassen\ ja\
 75J : [ja?\ ja?\ [ja\ [ja\ da wil ik zeker
 76wel ies doen\
 77E : echt ergens hun eigen verhaaltje vertellen\ en hun eigen dingen\ en . ja da was wel plezant\ . . dan
 78zijn wij klaar zeker?\
 79L : bwah ja?\
 80E : 't is goed\ oké\
 81L : ja\
 82E : bedankt\

831.2.7 Fragment 7

84

- 1L : [ja als er nog iets (is) da ge wilt zeggen?\
2J : nee euh\
3E : [een opmerking of iets waar dat wij opzouden moeten letten\ iets da je ervaart van? daar zou
4L : [of terwel naar=naar 't beleid?\
5E : nog e keer goe op gelet moeten worden?\ of over nagedacht worden?\
6L : [laat het ons altijd weten é
7[lacht\
8J : ik zal er nog ies *diep over nadenken\
9E : [ja maar als er iets is moe je da .\wij hebben daar enorm veel
10aan om vanuit 't veld zelf de vragen te krijgen\
11J : [ja\ [ja ja\ natuurlijk ja\ 't is ook zo=ik denk dat jullie 't misschien *meer
12d'informatie (xxx)\ want ik werk hier eigenlijk nog nie lang\ nog nie een heel jaar\
13E : [mm\
14L : [ja ma 't kan nog zijn da ge .\ dat er
15dingen zijn die u al opvallen\ da ge zegt van *moest ik de kans hebben om\
16E : [maar 't is ook gewoon
17interessant om u te zien die der . juist inzit\ en dan iemand die der al langer inzit\
18J : [ja ja ja\ soms denk ik da kik zelf ook ies een=een bijscholing kan
19volgen\ over dat . zoals jullie gezegd hebben dat er nieuwe materialen zijn\ en ik heb soms wel=denk
20E : [ja\
21J : ik van tsja=allez ja=k zou meer kunnen weten dan=dan dak nu weet\ maar da kan altijd natuurlijk é\
22E, L : [mm\ ja\
23E : 't is da\ der zijn veel dingen é?\ g'ebt nog een eigen leven ook é\
24J : ja [lacht]\ inderdaad\
25E : [lacht]\ ge moogt da nie vergeten é\
26J : [maar ik mag nie=ik heb zeker geen spijt dat ik van euh=van job
27veranderd ben\ en ik zal denk ik ook nooit doen\ want ik heb er toen ook vorig jaar over nagedacht é\
28van . als ik in 't onderwijs wil blijven dan moet ik der geen jaar=drie vier jaar inblijven en dan terug
29naar de privé-sector\ dus ik heb der goe over nagedacht\ en ik heb de keuze gemaakt\ dus ik denk (nee)
30E : [ja\
31J : ik ga nie meer terug\
32E : [ja\
33L : en zoude ook nog voor een gewone klas willen staan?\
34J : ja ja da wil ik zeker doen ja\ da zou ik zeker doen\
35L : [hoger dan? want gij hebt eigenlijk regentaat gedaan\
36J : ja\ maar ik werk ook in de middenschool é\
37E, L : ah\ ja ja\
38J : als opvoeder maar ik werk daar euh=\ik geef daar geen les (xx)\ ik pfff=ik=allez ja=ik denk dat da
39nie = *zeker nie gemakkelijk is\ om der euh . les te geven\ tsss 't moet nie altijd gemakkelijker zijn\
40? : [mm\ [ja\
41J : uitdaging is misschien groter [lachend] mer euh . \ ja ik weet da nie\ ik=ik zou da zeker nog wel
42doen zenne\ ik weet ook nie of da je da zo twintig jaar kunt doen da\=ik denk ook nie da ik twintig jaar
43L : [ja\
44J : dezelfde job zou doen\ wel in 't onderwijs en in=in 't lesgeven\ maar misschien nie twintig jaar
45? : [mm\ [mm\
46J : hier\ of euh twintig jaar ergens anders\ allez ik vind da moet ook een beetje evolueren\ kunt da
47L : [ja ja\
48J : natuurlijk *zelf zo invullen zoals je zelf wil en zelf laten evolueren . \ allez ja da zullen we dan wel
49over twintig jaar zien (zeker) [lacht\
50E, L : [[lachen]
51E : [ja\
52L : we zullen nog ies terugkomen dan [lacht\
53E : ja [lacht\

54J : [lacht] allez dan zullen jullie (al) lang afgestudeerd (zijn)\
55J : ja *hopelijk[lacht]\
56E, L : da zal wel é\ ja das goe\

572.School B

58

592.1 Juf L.

60

61 Participanten:

62J: juffrouw

63L: onderzoeker 1

64E: onderzoeker 2

65

66 Totale duur: 40'13''

67

682.1.1 Fragment 1

69

70(00'07'')

1L : [kucht] [naar E] de eerste vraag is altijd voor lies é\

2E : ja de eerste vraag is voor lies\

3L : [naar J] wat heb je gestudeerd hiervoor\

4J : ik heb euh kleuteronderwijs gestudeerd . hier in antwerpen . driejarige opleiding\

5L : en dat is't\

6J : ja\

7L : [knikt ja] per ongeluk hier terecht gekomen (eigenlijk)\

8J : euh ik heb eerst dus een week geen werk gehad\

9E : mm\

10J : euh ik heb overal gesolliciteerd\ (bij ons) in de buurt\ want ik ben afkomstig van essen\

11E : mm\

12J : (dan) heb ik gesolliciteerd\ ze zeiden daar van euh overal is werk te v=allez=werk te veel mensen te

13 kort maar pff nu beginnen ze zo te telefoneren van interims en euh . bevallingsverlof en zo . en via nen

14 vriend kreeg ik dan euh de telefoonnummer van m'n baas\ van frans\

15L : mm\

16J : daar heb ik mee getelefoneerd en ik mocht de=den dag derop *beginnen . dus\

17E : z'adden dringend iemand nodig\

18J : ja ja want dit=eigenlijk de kinderen die ik nu heb die had jos eerst\

19L :

[mm\

20E :

[ah ja\

21J : ja maar die euh\

22L : [en z'ebben dan in de loop van 't jaar gewoon beslist van euhm (xxxxx)\

23J : [ja ja\ [want jos

24 had dan meer kinderen\

25L : mm\

26J : de anderstaligen die niks kunnen\

27L : mm\

28J : en dan nog eens de anderstaligen euhm van twee drie vier en vijf [L+E knikken ja] en zes\

29L : mm\

30J : dus en dat kon hij niet combineren en frans die zei wij hebben nu nen voltijdse . [L lipt 'nodig']

31 aangenomen dus ja [reactie op 'nodig' van L] dat heb ik dan ook *direct gedaan [haalt schouders op]\

32L : mm\ en ge vond da ge genoeg bagage had (om dat te doen)\

33J :

[neeje niks maar ik=ik=ik=ik van pff 'k gooi m'n eigen

34 derin en . ik zie wel wat=w=wat 't wordt\

35L : ja\

36(' '')

372.1.2 Fragment 2

38

39(03'33'')

1J : het voordeel bij mij is dat ik kleuterleidster ben . ik baseer alles op mijn opleiding en euh .
2daarvan heb ik ook wel heel veel bagage meegenomen van de opleiding da's euh da zeggen z'ier in de
3leraarskamer ook van das perfect echt\

4L : ja\

5J : ja\

6E : en wat voor dingen zijn dat dan juist ?\ kun je daar zowat dingen uitpikken\ die je in je opleiding
7gezien hebt en die je nu echt wel kunt gebruiken toepassen op die kinderen\

8J : pff alles dans expressie motoriek grove fijne motoriek . ja t=*taal *soms\ op *sommige momenten

9E : [ja\

10J : zegde van ja die zijn o=o=op=op=op niveau van ne kleuter en op sommige momenten zijn die
11op=op niveau van *pasgeborene kinderen allez ja zo é . dus euh maar ik heb=da voordeel heb ik wel
12mm dat ik zo eigenlijk . op een speelse manier taal kan aanbrengen want dat is=dat is de bedoeling van
13de kleuterklas daar ook een beetje é ja\

14L : (...)

15(04'30'')

162.1.3 Fragment 3

17

18(05'01'')

1E : en kun je euh van in het begin al rap zien ongeveer waar ze staan en=en wa dat hu=hun noden

2zullen zijn waar da ze speciaal aandacht voor no=of is da ook maar geleidelijk aan da je da merkt aan

3J : [euh\

4E : de kinderen\

5J : ja dus adelina en mehmet euhm\ die wouden dus niets zeggen die had ik eigenlijk . euh als

6beginsituatie (zo) ja die zegden dus niets\ en nu wilde ik eigenlijk . het resultaat bereiken dat die

7gewoon *iets zeggen\ al is het maar een *stom *kosovaars *woord\ dat die maar iets zeggen en nu

8begint dat dus\

9E : mm\

10L : ja\

11J : nu in maart beginnen die iets te zeggen\ angelica zegt niks\ niks\ zelfs nie niks pools k'eb die

12E : [mm\

13J : n=nog nooit horen spreken\ echt nie\

14E : [en=en ook niets tegen de andere kinderen\

15L : [ge weet nie oe dat haar stem klinkt\

16J : neet\ neet echt nie\

17E : amai oe doe je da\

18J : dus eigenlijk zouden *wij . de leerkrachten eigenlijk meer de=de *achtergrond van de kinderen

19moeten weten want ja wat hebben die meegemaakt hoe . hoe komt het dat die hier zijn\ wat is die hun

20achtergrond maar ja\

21L : da weet ge nie é\

22J : [ge moet het maar es voor zo een heleboel kinderen gaan euh observeren dus . allez ja\

23L : je da gaat bijna nie é\ dan moet ge huisbezoeken (kunnen) brengen\

24J : *ja enne allez ja [mompelt]\

25L : en wordt da nie gedaan huisbezoeken nee\

26J : nee\ nee\

27L : nooit\

28J : ik denk dat da ooit es ne keer es gewiest maar da was voor mijnen tijd maar da weet ik eigenlijk nie

29nee . da zou eigenlijk moeten maar\

30L : ge voelt uzelf ook niet geroepen (waarschijnlijk)\

31J : eeeuuhm . ik zou da eigenlijk wel appr=allez ik zou da wel=ik zijn er voorstander van\

32L : mm\

33J : omdat ge die kinderen dan in hun eigen thuissituatie ziet\

34L : mm\

35J : kbedoel ik ja da's slecht van mij maar ik oordeel di=dikwijls over een kind . omdat da nie in *mijn

36*verwachtingspatroon ligt\

37L : ja\

38J : en eigenlijk is dat van thuis uit wel meegegeven terwijl dat da bij mij in mijn opvoeding nie zit\ en

39daar moet ik dan ook open voor staan maar ik sta daar nie open voor omdat ik het zelf nie *weet\

40E : ja\

41L : ja\

42J : dus om dan die mensen thuis te gaan observeren in hun eigen *kring [mompelt]\

43L : kun je misschien wel snappen waarom da zij

44J : [ja moet da wel helpen\ [maar allez ja zo lijk (da) ik ook wel weet hier

45w'ebben vorige week heel veel last gehad met euhm de=de islamieten\

46L : hmm\

47J : toen=toen euh in september de wtc-torens gevallen waren hadden we daar ook *ongelooflijk veel

48E : [mm\

49J : last mee\ osama bin laden en nu komt da van ja van=van de joden komt allemaal terug boven en=en

50m=moslims de *koran en eigenlijk weten wij daar te weinig over om echt allez ja op die=op die

51E : [ja\ [mm\

52J : kinderen in te praten maar ja dus daar zouden wij eigenlijk ook nog wa meer m=over moeten te
53weten komen maar
54E : da's nie gemakkelijk\
55J : neeje nee\
56E : [kucht] heb=heb je veel voldoening van je werk\
57J : [ja\
[ja . soms is 't echt wel *frustrerend . da ge zo .
58zoals daarstraks ik zat daar met die=met die *tekeningen en dan=dan weten die iets nie wa 'k in=in het
59begin van 't jaar heb en die hebben dan zo'n banaan hebben die dan opgegeten en in stukken gesneden
60en gezien en ook en dan=dan daar zakt u broek echt van af\
61E : ja\
62J : maar als ge dan zo nen andere moment allez ja [lacht)\
63E : [lacht]
64L : sorry nog nooit gehoord\
65J : nee ?\ ah da's een uitdrukking van essen want da kennen ze hier ook niet maar ik zeg da nogal vrij
66dikwijls\
*ja en dan is da echt frustrerend af en toe maar euh . ge ziet ze vooruitgaan é want=want nu
67bevoorbeeld euh collega's die zeggen van als ze *daar *'k wee nie oe schoon in een rij staan daar
68onder euh onder het afdak\
da was=in het begin van 't jaar was da ne troep é ah ja die waren nog nooit
69nie naar 't school geweest die kenden de *term=het begrip *school *nie nen *troep da ging in ne troep
70naar boven\
en na een maand dan liepen die perfect allez ja . niet dat da voor mij moet maar want ik
71ben heel verdraagzaam [stottert/mompelt)\
ik kan veel verdragen maar als ik zeg het moet zo dan moet
72het ook zo en niet anders . en g'ebt veel voldoening\
73(09'00'')

742.1.4 Fragment 4

75

76(09'01'')

1J : want gelijk euh adelina en mehmet . die hoor je nu al zo'n beetje praten\ . . een beetje *nederlands

2L : [ja\

3J : en ik weet zeker dat dat van mij komt want thuis *spreken die geen nederlands\ bij een {hi} *paar

4*ouders die spreken wel nederlands die volgen echt *les\

5E : mm\

6L : mm\

7J : maar euh dus dan weet ik dat da van *mij komt dus euh da's plezant è\ ja ja

8L : [(xx)\ [denkt ge dat da

9wee=kan je da bijvoorbeeld op voorhand zien waar dat de ouders nederlands spreken of . bijvoorbeeld

10J : [euh ja\

11L : dat ze snel=is da een verschil in leersnelheid of zo 'k weet het niet\

12J : [ja\ [euh da zo nie maar=maar euh

13ge=ge voelt welke ouders da mè hun kinderen bezig zijn 's avonds\ ik=als kik bijvoorbeeld

14L : [mm\ [mm\

15J : een=euh=een briefke meegeef van vijf euro te betalen dan is dat=den dag erop heeft die vijf euro bij

16E : [mm\

17J : da's ondertekend den naam deronder den datum erbij . euhm agenda is altijd getekend rapport

18zoiets daar zijn die altijd mee bezig\ ik gaf ne keer huiswerk mee da was direct den volgende dag klaar

19een handtekening van de ouders (zo) die zaten d'er echt=d'er wa=d'er werd op gekriebeld op da

20huiswerk dus allez ja d'er werd echt bezig=d'er is echt bezig mee geweest\ maar andere ouders ja .

21L : [ja\

22J : sommige ouders die sturen hun kinderen naar 't school voor centjes van 't ocmw\ da's=da's ook

23L : [mm\

24J : zielig want ja kunt ge in de les niets mee aanvangen want ja die kinderen komen dan . sporadisch

25naar 't school . en dan zitte daar è\

26L : [ja\ [zitten d'er in uw klas?\

27J : adelina en mehmet\

28L : zijn da=da's broer en zus zeker ?\

29J : broer en zus ja (xx)\

30L : [want adelina had ik al gezien maar mehmet blijkbaar niet want ik zag dat adelina

31die jas aanheeft van=van mehmet en ze pakt azo die jas en (die jas van)\

32J : [*ja ja want da zijn die=die vader die dat

33E : [ja\

34J : hier (daar)net aan 't school stond dus euh 'k stel mij daar enkele vragen bij . da zit daar nie echt

35heel just\ maar ik moei mij d'er ook verder nie mee want allez ja . als ik m'n eigen met alles mee moet

36gaan moeien dan euh . dan ('t zit wel best) tot hier [maakt gebaar met hand boven hoofd] dus\

37E : [mm\

38(11'06'')

392.1.5 Fragment 5

40

41(11'07'')

1E : en hoe sta je tegenover het gebruik van de moedertaal ?\ da val wel mee als 't nie anders kan\

2J : [in mijn

3klas nie\

4E : mm\

5J : dus euh ik hoorde daarstraks (dan) twee jongens (die) kosovaars aan het spreken waren dan zeg ik

6van {hi} kom es hier en [stottert]\ in mijn klas nie . op de {hi} speelplaats ja da kunde *toch nie

7controleren dus de euh daar gaan ik nie op in en euh . 'k zal 't ook echt niet verbieden ze 'k zal ze ook

8echt nie straffen maar dan zeg ik van . hier nie\

9E : ja\

10J : nu nie euh doe da in=allez ja ergens anders buiten of zo maar hier nie\ {hi} tegen *angelica die had

11daarstraks verdriet zei ik van zeg het dan in *'t pools da to=da ge toch tenminste een *uitlaatklep hebt

12maar pff [schudt nee] . zelfs nie\ nee\ (ja die) moedertaal ge kunt dat niet verbieden maar . dan zit ik

13hier=dan zit ik er ook voor pietsnot bij é\ 'k bedoel allez ja\

14L : [ja\ [en a zo wat is de tendens van 't school ?\

15bijvoorbeeld mogen de turkse kindjes ook turks praten of {lo} moeten ze nederlands praten\

16J : euh ze moeten nederlands praten [knikt ja] ja=ja=ja=ja allez ja ge kunt da ten eerste niet controleren

17maar dat is wel de=de essentie van allez ja . bij mij toch is de integratie in de maatschappij da's mijn

18taak en euhm . {lo} de integratie is pas in de maatschappij als ge nederlands kunt é allez ja da zou een

19beetje (moeten) veranderen maar euh dus . {lo} (x) . ja ge kunt toch nie euh (da gaa nie)

20[J+E schudden nee]\

21E : (...)

22(12'35'')

232.1.6 Fragment 6

24

25(18'42'')

1J : (...) en dan kunde da zeggen van in mijn klas want ik heb al dikwijls ne preek gehouden tegen die
2mannen\ die=ie . *boos echt boos en=en in 't nederlands zeg ik dan van en dan zitten die daar zo [kijkt
3verdwaasd met open mond naar boven]\ da gaat over die unnen kop [gebaart dit] want die verstaan da
4nie é\ (en dan van xx)\

5L : dan begrijpen ze da nie da ge boos zijt\ da begrijpen ze toch wel\

6J :

[jawel . [jawel da begrijpen ze\

7E : da zal wel\

8L : dan weten ze toch ook wel waarom (xxx)\

9J : ja want euh juf kim de euh juf van 't derde euh van 't vierde die is al zo es verdrietig geweest\

10yasmine is al es verdrietig geweest\ (...)

11(19'10'')

122.1.7 Fragment 7

13

14(24'56'')

1E : is 't er iets vanuit 't veld . euh echt *de grootste nood die=die jij voelt\ 'k weet nie qua materiaal

2methodes of waar da gij 't meest problemen mee hebt=gehad misschien of nu nog hebt\

3J : euh ik=ik . ik heb honderd methodes en da's 't probleem\ d'er zijn d'er zoveel\ da's=da's mijn

4E : [mm\

5J : probleem 'k bedoel 'k kan daar wel iets uithalen en daar (vind ik) iets goed (xx) vijfendertig jaar

6L : [[L hoest]\ [[L hoest]\

7J : of binnen veertig jaar dan zijne kik op pensioen en dan vinnen kik *daar nog iets ah dat had ik

8eigenlijk beter kunnen pakken zo dus dat is=dat=dat vind ik dan=da's zo chaotisch da j=allez ja . .

9E : [mm\

10J : voor de rest pff allez ja ik ben=ik ben='k heb al heel veel dingen ervaren in=in da half jaar da'k

11 bezig ben\ wa kik ook i=in mijn kop hou en=en voor volgend jaar . zeker . van in 't begin zo daarmee

12start\ als ik hier nog mag blijven staan natuurlijk [lachend]\ da's ook nog geen zekerheid\

13E : [mm\

14L : {lo} ja da's juist dat heeft frans gezegd\

15J : wablief ?\

16L : da was=daar was frans over bezig de vorige keer dat euhm\

17J : [ja\ [ja [[stottert] (nu) ja ik hoop het ze dat ik

18hier kan blijven staan want euh allez ja 'k heb hier (dan) een klas mijn materiaal is hier allez ja . {hi}

19E : [ja\

20L : g'ebt dan eigenlijk zelf een methode opgebouwd . en om dan in eens in een=in een=euh=een

21kleuterklas te gaan staan goh (amai) (xxx nie zien zitten)\ of=of=of lager onderwijs gelijk nu da's nog

22L : [mm\ [mm\

23E : [mm\

24J : minder want ja daar heb ik niet voor gestudeerd\ . da's wel een heel=ineens iets to*taal anders è\

25L : [nee\ [ja

26't zal wel\

27J : dus en ik heb het nu *vrij druk gehad met alles te *regelen en zien van\ en nu staat het *onderhand

28L : [(en zelf xx)\

29J : op z'n *pootjes dus euh allez ja\

30E : ja misschien is't=t is misschien ook wel die multiculturele context toch ook wel een beetje\

31J : [mm ja ja\

32E : (xx)\

33J : ja [twijfelend]\

34E : d'er is waarschijnlijk een heel groot verschil tussen kleuterleidster zijn in een [gebaart

35aanhalingsstekens] witte school dan allez ja\

36J : [ja\ [ja . ja dat is={lo} dat is=het heeft z'n charme=charmes è

37dat is wel ze\ {lo} maar . ja ge moet toch echt op uw tanden bijten ze want euh . . 't is *moeilijk='t is

38moeilijk\ maar 't='t is zo ik woon in essen 'k stap sevens op de trein en ik laat die problemen *vrij

39L : [(xx)\

40J : *snel achter mij\ . en ja het wordt pas fout als ge die problemen echt mee naar huis neemt è\ maar

41E : [mm\

42dat is eigenlijk nog niet ze dus ja\

43(27'23'')

44

45

462.1.8 Fragment 8

47

48(27'24'')

1E : en is 't er=is er ook een grote zelfredzaamheid bij die kinderen\ {lo} (xx) ondanks't feit dat ze
2misschien thuis nie . nie genoeg ondersteund worden dan ze toch (een) of\

3J : ja [twijfelend] ja . da kan nog meer\ 'k bedoel ik=ik=ik zie bijvoorbeeld dat er=dat er=euhm=dat ik
4meer zou kunnen . ondersteund worden door de *ouders bijvoorbeeld dan (liefst dan)\ sommigen staan

5E : [mm\ [mm\

6J : echt *helemaal niet achter mij en da weet ik da's gewoon ocmw geld (en x) dat is alles\ *ander

7E : [mm\

8J : mensen zo van ja weet e pff 't kan hun nie goe schelen=allez='t kan hun nie veel schelen\ en

9*anderen die zeggen van=die moeten echt wel punctueel weten van wat ik doe en . hoe sneller dat die

10jongen of meisje een diploma heeft hoe beter\

11(28'06'')

12

13

142.1.9 Fragment 9

15

16(28'07'')

1L : daar ebde toch van verteld dat er bepaalde ouders waren die vroegen voor te . leren lezen en
2schrijven ?\

3J : ja . ja\

4L : wa was da ook al weer (xx)\

5J : (da zijn) euh de moeder=en de moeder van began heeft da gevraagd\

6L : mm [schudt ja]\

7J : wanneer gaat mijn kind nu eindelijk naar de eerste klas . in het gebrekkig engels\

8L : ja\

9J : {lo} ik dacht van\ en toen heeft euh jos een euh een tak-toets da's euh\

10L : ja\

11J : taaltoets allochtone=allochtone

12E : [=k

13L : [=ki=kinders zeker\

14E : [lacht]

15J : [kinderen voilà *afgenomen met de passieve woordenschat en die had er maar zes van
16juist of zo\

17E : ja\

18J : van een lijst van vijftig woorden dus ja\ d'er is geen denken aan é\ (...)

19(28'48'')

202.1.10 Fragment 10

21

22(29'30'')

1J : (...) ze leggen het echt met hand en tand uit en da's wel goe want ze *proberen het echt\

2L : ja\

3J : dus euh ja (daar) zijnik wel echt blij mee\

4L : [maar angelica ze zegt niks é\

5E : [jaas\

6J : niks\ niks\

7L : ge weet dus nie\

8J : geen stom\ geen stom pools woord niks . da adde kik in 't begin met adelina en mehmet ook\

9L : en :en als die dan een probleem hebben oe euh oe doen ze dat dan\

10J : ja die begint dus te schreeuwen\

11L : ja en dan weet ge dat er iets is met (xxx)\

12J : [haalt schouders op] dan weet ge dat er iets is ja\ en wa [lacht]\ want die *vader (xxxx) toen heb ik

13met die vader gebab=allez gebabbeld in 't duits\ ik kan nu geen duits maar ge verstaat dan wel iets

14E : [ja\

15J : meer as [mompelt] {lo} (maar ja)\

16L : en zoude da dan goe vinden als er bijvoorbeeld tolken op school waren ?\

17J : die zijn er é\ die kunnen wij bestellen via de stad\ maar euh . allez ja\

18L : [ge maakt er eigenlijk geen

19gebruik van\

20J : zo=zo=zoloang dat er eigenlijk nog *geen *serieuze problemen zijn vinne kik da nie echt allez ja 'k

21bedoel ik doe mijn uiterste best om er iets uit te krijgen\

22E : mm\

23J : en ik weet ook ge moet geduld hebben met de kinderen en als ze 't nie willen moogt ge ze niet

24forceren want anders draait het de verkeerde kant uit dus ik heb daar echt wel geduld mee\

25L : mm\

26J : maar euh ze zal toch ooit wel iets moeten zeggen of ze raakt niet verder é\

27E : weet je waarom da ze daarstraks aan 't wenen was ?\

28J : *ja ik had=gisteren hadden al mijn kinderen [gebaart iets]

29E : met da pa=met da p

30J : een blad gekregen en zij nie\ en zij heeft in 't begin van de week toen da zij hier den eerste keer was

31E : [ja\

32J : ook dikwijls iets nie gekregen ma ja ik had da nie gekopieerd of nie voorzien\ en dan vindt zij dan

33jammer want ze valt er dan een beetje buiten maar ja ik doe da ook nie bewust natuurlijk é en zij zit

34dan officieel ingeschreven bij juf tine in de klas de tweede klas euhm juf tine moet da regelen maar ik

35had da blad nie\ dan begint ze te wenen omdat ze ziet van *oei die andere kinderen die krijgen da *wel

36en ik nie\

37L : hoe heeft ze dat dan duidelijk gemaakt ?\

38J : je ze heeft dat dus tegen een ander pools kindje gezegd\

39E : ah ja\

40J : (x) da zowel pools als nederlands kan en dan heeft da pools kindje da tegen een juffrouw gezegd\

41en zo\ via via

42E : [via via\

43L : [en

44dan (xxx)\

45J : ja ja . ja zo zeg ik tegen angelica wat is er zeg het anders in het *pools é [schudt nee] nee niks . dus

46. . {lo} maar da komt allez ja . *ja is daar een trauma in die aar kinderjaren of=of . {lo} da weet ik dus

47nie é allez ja\

48E : 't kan veel zijn maar 't kan ook eigenlijk heel weinig zijn é\

49J : [ja\ [voilà\ voilà . dus euh\

50E : (en) denk (je) da= zou het misschien wel vergemakkelijken voor u moest je iets meer weten over

51hun situatie\

52J : *JA ja allez ja moest ik meer weten over hun situatie wat evident zou zijn é\ voor=voor te weten
53waarom da zij bijvoorbeeld niet praat waarom da adelina en mehmet in 't begin helemaal niet praatten
54E : [ja\
55J : want die praten nu maar ook nog nie euh=ook nog nie euh=nie vet é\ dus ja {lo} bijvoorbeeld .
56E : [ja\
57L : [hoest en gaat camera controleren]
58J : dus maar ja dat is euh het onderwijs . (g'ebt) bevoorbeeld het clb ook voor da na te gaan voor te
59helpen natuurlijk . dus euh . {lo} maar ja [haalt schouders op\
60E : [naar Lies] wilde gij nog iets vragen ?\
61(32'50'')

622.1.11 Fragment 11

63

64(35'33'')

1E : (...) 'k heb ook wel vaak gehoord van=van andere leerkrachten dan in de pijl dat die zeiden van
2ik=da zij gewoon nie meer voor een witte klas zouden willen staan ook omdat ze daar nogal allez ja
3da's nu wel niet 'k heb=d'oudere jaren lijken hier ook wel moeilijk\

4J : mm\

5E : maar gewoon omdat ze=van=omdat ze zeker van die anderstalige nieuwkomers veel meer terug
6krijgen en dan van\

7J : [ja\ ja\

8E : en ook ja [stottert] paar voorbeelden van die witte school nogal een grote mond opzetten en alles al

9J : [ja\

10E : weten wat ze van thuis uit horen en dat allemaal te=tien toon spreiden en de leerkracht is niets nie

11J : [ja\ [ja\ [ja\

12E : meer en zij zijn alles\

13J : ja dat hebt ge hier=dat hebt ge hier in d'ouwere klassen ook ze ja en dat is dan nie=nie=nie . wa da

14E : [ja\

15J : zij doen thuis allez eigenlijk wel dan gaat het dikwijls over hunne godsdiens over hun geloof over

16de koran wat er in de koran staat en zo moet het en nie anders en ja\ allez ja\

17L : en da komen ze dan naar 't school verkondigen dan\

18J : ja verkondigen pff . tegen mij=tegen=tegen leerkrachten tegen olivier kwam euh kadisha overlaatst

19L : [of wat=wat komen\

20J : zeggen van euh ja meester het is nog niet te laat euh de dag des oordeels als de bomen gaan

21spreken\ zullen de joden en de christenen branden in het vagevuur\

22E : [fluistert] amai\

23L : ah ja\ ja\

24J : een euh=een kind van dertien jaar é\ waar haalde da vandaan\

25E : mm\

26J : osama bin laden is goed bezig\ ze zouden d'amerikanen nog meer zo euh moeten ebben é\

27L : ja\

28J : der was er=der is ne jongen gepakt op school me een dictafoontje en der stond daar vreugdekreten

29op die da zun adden ingesproken euhm voor osama bin laden *tegen . new york en zo weet ik allemaal

30wa . ja\

31L : klein gasten\

32E : ja waarschijnlijk begeefde u ook een beetje op glad ijs als ja daar probeert tegen in te gaan omdat

33J : [ja\ [ja\

34E : je der inderdaad nie zoveel van weet en ge zit er ook nie in é\

35J : [neeje ge=ge (xxx) [nee\ nee\ nee\ nee da's *waar maar ge

36moet=ge moet 'k bedoel dat is dan racistisch ja da weet ik eigenlijk nie of dat da *racistisch is maar ze

37gaan hier naar *belgië\ in *belgië zijn w'in *belgië . ze komen naar hier omdat 't ginder oorlog is of

38omdat ze honger hebben of politiek of economisch vluchteling weet ik nie . {lo}maar ik vind da zun

39E : [mm\

40J : eigen wel moeten aanpassen . {lo} mm allez ja 'k bedoel ze mogen hun geloof hebben en weet ik

41wa\ maar zorgt er dan voor da de . dat euh de mensen die hier origineel wonen . gene *last mè u

42ebben\

43L : mm\

44J : allez ja ik kanne kik bevoorbeeld ook euhm ik zeg nu maar een stom voorbeeld bij een vriendin

45thuis komen en ik gane kik daar met mijn *schoenen naar boven\ wat eigenlijk nie mag\

46E : mm\

47J : als die zegt van wij doen onze schoenen uit als wij op den trap gaan oké dan doe kik mijn schoenen

48uit\ die zouen der last van ebben als kik mè mijn schoenen mè mijn zand tussen mijn ribbels naar

49boven ga dus ik doene kik mijn schoenen uit\

50E : mm\

51J : en die zegt da ook echt é maar als ge u eigen nie aanpast da vind ik vreselijk\ en da ga nie over

52migranten maar da gaat over mensen in 't algemeen\

53E : mm\
 54J : dus euh allez ja da vind ik wel en ik denk nie dat da=dat da . =dat da *racistisch is allez ja\
 55E : dan zouden er heel veel zijn denk ik [lacht]
 56J : *ja . ja maar 't is dan (xxx)
 57L : ['t bewijs da ge hier staat is wel 'k wee nie ze\
 58J : *nee zeker=zeker en vast nie nee zeker nie\want euh er zitten ook=ook=ook tiental belgen of zo van
 59L : [ge zou toch geen les geven (xxx)
 60J : euh mama en papa belg is . {lo} ja die doen ook *evengoed iets fout en dan=dan zeg kik da ook
 61 *evengoed é\ maar als ge zo over de koran begint en=en dat is goed en niks anders en zo moet het en\
 62 ik denk van . allez ja\ {hi} ze mogen erover praten en zo é maar . ja ze moeten ja nee\ ik vind past u
 63 eigen alstublieft *aan zodat=zodat de andere mensen er gene last van ebben . zowel nie turk tegenover
 64E, L : [ja\
 65 marokkaan kosovaar tegenover bosniër . belg tegenover nederlander fransman tegenover . amerikaan
 66 allez ja\
 67E : ja\
 68J : *niemand last van niemand . dus da's\
 69 (...)
 70 (39'59'')

712.2 Meester J.

72

73 Participanten:

74M : meester

75L : onderzoeker 1

76E : onderzoeker 2

77

78 Totale duur: ongeveer 60 minuten

79

802.2.1 Fragment 1

81

1M : dan ben ik *weer gedetacheerd geweest voor drie jaar\ euh en in=gedurende die peri*ode ben ik

2 heel actief geweest in de vluchtelingenproblematiek\ ik heb=toen was 't de periode dat de=de

3L : [ja\

4M : vluchtelingen=de sanspapiers de kerken euh be*zetten\ ik heb toen met de sanspapiers het

5L : [ja\

6M : schoolasiel georganiseerd\ eerst in de freinetschool den appel*tuin\ maar dan heeft dat een

7M : uitbreiding ge*kregen waar dus de=de sanspapiers werden gedurende een week ontvangen in de

8L : [ja\

9 scholen samenwerkten (enzovoort)\ (da) was (dus) een=een=een i*dee da van ako kwam en daar heb

10L : [ja\

11M : ik aan meegewerkt?\ toen mijn detachering dan gedaan was (euh) d=*dacht ik ja de

12 vluchtelingenproblematiek (euh) ge=ge wo=ge wordt der *zo ingezogen\ heb ik een aanvraag gedaan

13L : [ja\

14M : euh om anderstalige nieuwkomers te doen\ da werd euh mé open armen ontvangen omdat er

15 *weinig leerkrachten zijn die da willen doen\ en zeker weinig *ervaren é\ 'k mag wel zeggen dat ik

16L : [ja\ [ja\

17E : [ja\

18M : ervaren ben\ of allez alleen al door 't aantal *jaren\ euh . dus dan heb ik da *aangepakt\ en 'k heb

19E : [ja\

20L : [tuurlijk\ [ehe\

21M : der nog geen spijt van\ dus das maar mijn tweede jaar é\ dus euh 'k ben der van overtuigd dat er

22L : ['t is maar uw tweede jaar?\

23M : mensen zijn die op 't vlak van anderstalige nieuwkomers meer ervaring hebben dan ik\ euh maar 't

24L : [ja\

25M : is maar mijn tweede jaar\

26E : [ja\

27L : en hebde 't gevoel da ge 't euh=da ge 't goed doet o=of euh?\

28M : euh wel ik=ik leg m'n criteria uiteraard\ zoals ik altijd m'n crite=allez 'k bedoel\ euh 't voordeel

29L : [ja\

30M : van=van=van . er*varen te zijn tussen haakskes dan=maar ook voor= ik heb ook een=een zicht op

31 de maatschappelijke situatie\ ik=ik vlieg daar nie in om te zeggen nu gaan we die nederlands leren\ 'k

32 bedoel ik euh=ik leg m'n criteria\ ik weet welke moeilijkheden dat er maat*schappelijk . zijn met de

33L : [ja\

34M : kinderen enzovoorts enzovoort\ dus ge=i=i=ik weet ik wil daar geraken ik wil *dat euh realiseren\

35L : [ja\

36M : en bon dus op da *vlak denk ik euh de criteria die ik neem is *eerste plaats da ze zich goed

37L : [ja\

38M : voelen\ das in=in de school in de klas een *heel belangrijke *zaak\ 'k bedoel ze zijn (in een)

39 maatschappelijk onderdrukte situatie\ thuis euh zijn er moeilijkheden\ maat*schappelijk zijn er

40? : [mm\

41M : moeilijkheden\ j'ebt de uitwijzingen en dergelijke meer\ dus voor mij is 't belangrijkste dat

42 euh=dat de kinderen euh zich goed voelen\ euh *tweede zaak is natuurlijk het nederlands leren om te

43L : [mm\

44M : klassen\ eeeuh en een *derde zaak is ook *ja een aantal attitudes bijbrengen\ computer
45bevoorbeeld\ wa *als ze uitgewezen worden da ze toch nog *iets hebben gehad\ (xxx) dus *da
46E : [ja\
47L : [ja\
48M : NEDERLANDS euh kunne . euh *volgen in=in de ligt bij mij op 'n=op 't=op 'n=op 'n vlak dat
49het functio*neren is in een klas\ dus ik ben der *tegen om ze=om ze *klaar te *stomen zoda ze 't
50L : [ja\
51M : *eerste jaar=allez éé=na één jaar kunne volgen en da ze dan kunne opklimmen en=en *hier
52L : [ja\
53M : en=enzovoort da?\ ik denk dat da in be*paalde gevallen *mogelijk is\ eeeeuuhm en dat da
54nood*zakelijk is\ maar als ge weet dat negentig procent van de kinderen uitgewezen wordt=allez
55van=van de mensen uitgewezen wordt dan=dan weet ge 't wel é\ kinderen die eerst in wal*lonië les
56L : [ja\
57M : gaan volgen in 't frans\ dan naar duitsland (gaan)\ dus dan=da legt wel een hypotheek op euh=op
58L : [ja\
59M : euh=op heel de zaak\ dus de volgorden is *goe voele\ een aantal atti*tudes en *dan *nederlands\
60L : [ja\
61M : misschien wel op de=op=op de ge*lijke plaats maar=ma bon (xx) das euh\ dus en=en volgens *die
62criteria denk ik *wel da=dat het euh=allez ja dat het=da 'k het *goed doe\
63L : en ge vindt ook nie da ge be*perkingen hebt om da te bereiken of zo?\ der is nie ergens iets waar
64M : [nee das
65L : da ge zegt van?
66M : euh=das wel het=het grote voordeel dat 't euh= 't grote *nadeel denk ik voor be=be*ginnende
67L : [ja\
68M : leerkrachten is dat ge . euh g=geen=geen v=vast *punt hebt waar ge u kunt aan *vasthouden\ dus
69L : [(va) ja\ [ja\
70M : de meeste jonge leerkrachten=en das ook begrijpelijk=vragen ja? wa moetek dermee *doen\ vrage
71nen *cursus\ vrage euh nen hou*vast euh\
72L : [een leerplan of zo?\ ja\
73M : [een leerplan\ euh waar moetek gerake\ allez ik
74M : =voor *mij= ik vin da nie nood*zakelijk\ in*tegendeel ik vind da *goe dat da der nie is\ dus op
75L : [ja\
76M : da vlak is da voor mij een goei *zaak\ dus ik=ik=ik ben een=ik heb een eeeuh heel *grote vrijheid
77L : [ja\
78M : die ik altijd gewenst heb in het euh gewone onderwijs en moeilijk *kreeg door allerlei
79L : [ja\
80E : [ja\
81M : maat*schappelijke dinge en die ge nu=nu *wel hebt\ plus natuurlijk ook wel euh=ja? ik denk dat
82L : [ja\
83M : er een=een *grotere aanhankelijkheid is van de kinderen=van *die kinderen dan=dan in gewone
84E : [ja\
85M : klassen\
86L : merk je da goe da verschil?
87M : da merk je goed ja\ ja\ kinderen zitten met problemen *zelf thuis\ ook in de *school en zoeken nen
88hou*vast en als gij die dan dieje hou*vast kunt *bieden dan=dan *voelt ge *wel de euh ja?(xx)\
89L : [ja\
90da wel in uw klas ook wel *duidelijk merkbaar is da ze u=da z'u graag hebben en da ze dan=ja ge
91M : [ja\ ja ja ja\
92L : ziet het ook duidelijk da ze graag komen é dus\ dan is uw eerste doelstelling al *zeker bereikt
93M : [ja ja ja\
94M : [mijn eerste doelstelling
95L : [lacht\
96M : is dus be*reikt dus euh\
97E : [lacht\
98L : ja zeker ja?\ ja\ en wa vinde naar euhm=vin je ook bevoorbeeld dat de *buurt daar nie .\ =da je daar

99E : [[hoest]\
 100L : iets mee kan *doen vo=naar de *buurt toe?\ of is da ook *geen=nie echt een=is da nie belangrijk
 101M : [wel ik euh\ [jawel=
 102jowel jawel\ (euh) ik heb=zoals ik gezegd= 'k heb een breder *visie (xx)\ euhm dus verleden jaar
 103L : voor jou?\ [ehe\
 104M : hebben we *wel iets gedaan met de *romazigeuners\ een *feest naar de buurt toe\ euh het feit van
 105L : [ja\
 106M : *buiten te gaan met de mensen geconfron*teerd te worden doet *ook *iets naar de buurt toe\ ik
 107L : [ja\
 108M : loop nu in da=allez 't is nog nie volledig van start gegaan euh maar we zouwen mé een=een euh .
 109een *fotoclub van euh (van 't *stad) van 't soci*aal centrum\ die vooral soci*ale fotografie doen\
 110L : [mm\
 111E : [mm\
 112M : zouwe een project starten mé *anderstalige nieuwkomers om *hen*zelf ofwel *foto's te late
 113nemen\
 114L : ja\
 115M : das een heel *goei zaak omda=omda ge daar van*alles kunt mee *doen . é?\ en begeleid door *die
 116L : [ja\
 117M : mense\ of*wel (xx) *die mensen foto's van *hen laten nemen?\ *en te proberen om da in de
 118*buurt te verspreiden\ euh vo=(ben) in de cafés en dergelijke\ dit *zijn de kinderen die ook in=in uw
 119E : [ja ja\
 120M : *buurt\ dus=dus das het=het project waar ik *mee zit\ der is nog nie v= nog *nieks van ge*komen
 121E, L : [ja ja\
 122M : euh maar euh volgende week hebben we daarover een ver*gadering\ dus op *da vlak denk ik da
 123ook noodzakelijk is\ euh zeker en *vast é\ ik denk da ge *zo de KINDEREN OOK MOET
 124L : [ja\ [ja\
 125M : AANGRIJPEN om wat euh tolerantie euh te *krijgen van de *buurt\ kinderen zijn over 't
 126L : [ja\
 127M : algemeen . euh ja=*aan=allez 'k bedoel die hebben *min= die is be*vattelijker voor tolerantie
 128L : [ja aan=
 129M :
 130dan=dan volwassenen\ dus op da vlak euh denken we dat da=dat da een goei zaak zou zijn\ ma ja das
 131een=das een project da *naast {slo}dan 't onderwijs zit en allez ja\ euh *feitelijk kunt ge da ook
 132L : [ja\ [ja\
 133M : nie mé een groep die juist *binnenkomt\ want ge moet dan de *ouders ook *informereren\ *foto's
 134L : [nee\
 135pakken van de *kinderen\
 136L : [das nie evident é\
 137M : da is allemaal zo nie=zo nie=nie evident dus euh we moeten nog zien hoe=hoe dat evolueert\ maar
 138da zit ook in euh=da probeer ik *ook (te doen)\
 139L : [ja\ [en ziede da eventueel in een breder *kader van euh integratie of
 140zo of is da . iets da nie meespeelt?\
 141M : jawel allez inte*gratie van hen in=in de *buurt é\ euh feitelijk is 't zo*als de sanspa*piers een
 142L : [ja\
 143M : gezicht gekregen (hebben)\ *anders die waren nie=*nie aan*wezig=die waren *wel aan*wezig\
 144L : [ja\
 145maar die euh .\
 146L : [hadden geen gezicht\
 147M : [euh die=die die hadden geen ge*zicht\ de mensen *praten der nie mee\ heel wa
 148L : [ja\ [ja\
 149M : sanspapiers hebben tegen mij gezegd *oh ik *ben hier al *tien jaar maar ik *ken ekik zo weinig
 150mensen\ op den *tram zien kik mensen?\ mer euh ik=allez ik ver*zink\ dus nu g=en de mensen weten
 151L : [ja\
 152M : ook *nie das nu ne sans*papiers\ dus die=door zo een actie hebben die hun ge*laat gekregen\
 153misschien is 't wel=wel *goe om=om op die manier ? é? euh ook met zo*iets de kinderen een gelaat te

154L : [ja\
155geven\ van pas *op da zijn=der zijn ook *kinderen bij bij die vluchtelingen en=en *kijk ies euh (bon)
156L : [ja\
157M : uit welke mis*erie en vanwaar die *komen en=allez enzovoort=welk de problema*tiek is van die
158L : [ja\
159M : landen\ allez da=das een=denk ik een belangrijk *ding voor inte*gratie\ alhoewel dat allemaal nie
160E : [mm\
161M : zo gemakkelijk is natuurlijk\
162E : nee zeker niet nee\

1632.2.2 Fragment 2

164

- 1L : en de situatie zoals waarin da gij u bevindt?\ vin je dat ide*aal of vin je da je da er=da je alle
2mogelijkheden hebt\ 'k bedoel vanuit de overheid bevoorbeeld\ da je beschikt over alle middelen\ alle
3uren aah of\ of zoiets\
4M : [nee nee\ allez 'k bedoel die éé=één jaar is te *kort\ das duidelijk\ pakt daar twee
5E, L : [ja\
6M : jaar=twee jaar moet da al *zeker zijn\ euh ten tweede hebt ge 't verschil tussen kienderen\ roma's
7is helemaal iets anders dan kazachts*tanen en euh en zelfs tsjetsjenen\ euh dus . *daar moet rekening
8mee gehouden worden .\ euh *dan . de=de vorming denk ik da da nie voldoende is\ euh . de meeste
9jonge leerkrachten krijgen dat in hunne bak geschoven\ en ik *vrees dat dat 'n beetje euh allez te veel
10*zoeken is\ en te veel *kleuren en euh en dergelijke meer met de kindjes\ nu *bon die van mij vragen
11L : [ja\ [mm\
12M : meneer ma *mogen wij ies kleuren?\ maar ik denk dat er in heel =allez ik heb wel gehoord dat er
13in heel veel klassen [lachend] heel veel ge*kleurd wordt om de kinderen een beetje bezig te houden\
14E : [mm\
15M : tsss ja 't is euh\
16L : [en qua *uren?\ vin je da voldoende?\ (dus) hoeveel uren sta je nu eigenlijk bij de kindjes?\
17M : [vierentwintig\
18L : die kinderen komen=dus heel die *groep komen eigenlijk die komt*constant bij u?\
19M : [ja\ ma ja wa=wa=euh ik had de
20vorige=vorige periode had ik *twee groepen\ nieuwe en oudere om 't zo te zeggen euh twaalf twaalf
21L : [ja\
22M : euhm\ en *nu ja nu is 't een volledige groep vierentwintig (uur)\ ik vind 't goed dat ze *denk ik in
23L : [ja\
24M : de school zelf functioneren\ nie buiten de school\ dus heel die optie van freya van den bossche
25en=en dergelijke\ euh ik ben daar geen voorstander van om twee redenen\ die zeggen van we gaan 'n
26onthaalklas *buiten .\ ma misschien wel in de school maar=maar buiten 't reguliere klasse*systeem\ ik
27vind 't na*deel is da kinderen ook heel wat leren als ze in da reguliere klassysteem zitten\ gewoon ja
28L : [ja\
29M : door ja daar te zijn é\ en als ze der volledig *buiten zitten\ das al een ver*lies\ en ten tweede en
30belangrijk denk ik g'ebt ook een=een integratie é\ ze voelen zich=ze zijn geconfronteerd met [lachend]
31autoch*tonen van hier\ en anders zitten ze allemaal mé=mé anderstalige nieuwkomers é\ mé alle
32gevolgen vandien want als er geen contact is is er ook geen solidariteit\ dus als ze dan uitgewezen
33E : [ja\
34M : worden dan zijn ze volledig geïsoleerd\ dus het hele idee van we gaan klassen in=in open centra of
35? : [ja\
36M : in gesloten centra= euh ik ben daar geen voorstander van ook zelfs nie a*part\ euh in 't
37L : [ja\
38M : middel*baar is da zo é\ daar zijn aparte onthaalklassen\ en ik ben daar=ik ben daar allez ja . .\
39L : [ja\

402.2.3 Fragment 3

41

1E : euhm [kucht] is=is 't moeilijk om in 't begin in te schatten euhm wat hun taalkundige achtergrond
2is\ wa da ze al kunnen in hun *eigen taal\ want sommige kunnen nog nie schrijven\ anderen kunnen da

3M : [mm\

4E : *wel euh\ nie alle kinderen zijn taalkundig even competent altijd dus is da moeilijk om da in 't

5M : [ja\ [mm\ ja das heel moeilijk é\

6E : begin?\ en=en hoe=hoe doe je dat dan?\

7M : [ja\

8M : ik vraag om hunne naam te schrijven\ dan weet ik al of zij=welk *schrift dat zij hebben\ ne naam

9E : [ja\

10M : is nogal vanzelfsprekend dat men da *vraagt\ ze kennen dus *niks\ euh en dan *ja 'k bedoel

11dan=dan zoek 'k da wel ies op welk euh lettertype en=en dergelijke meer\ nu de *deze kennen

12allemaal russisch dus die hebben allemaal 't *cyrillisch maar kennen toch ook ons alfabet\ heb ik den

13E : [ja\ [ja\

14M : indruk é\

15E : [ja\ ja\ zo de typische schrijfwijze da je veel ziet in *oost-europa vind ik\

16M : [ja ma ook *wel\ in oost-europa\ ma

17ze kennen=ze *kennen dus 't cyrillisch euh\

18L : [jaja\ der zijn der ook veel blijkbaar euh die engels

19E : [die engels\

20L : kunne=die engels geleerd hebben .\ wie was da . karin?\

21M : [ja ja\ misschien da ze daar?\

22E : [karin\

23M : karin en dan ook euh rozan=euh suzanna\

24L : die was efkes 't alfabet in 't engels aan 't opzeggen\ dus blijkbaar hebben ze da toch al\

25M : [ja\ [ja\

26E : [ja\

27M : dus ook=awel ja=dus dan hebben die cyrillisch schrijven *zelf\ en dan kennen ze 't alfabet\ maar

28L : [ja\

29M : das een *goei *zaak é\ want als ge da nog moet beginnen met dat alfabet?\ 'k heb da nog nie

30voorgehad hoor\

31E : nee?\

32M : nee\

33E : aah\

34M : nee\

35L : en das wel een *heel opgave waarschijnlijk?\

36M : nee\ want dat is een op*gave inder*daad\

37L : en hebt u kinderen die=die niet kunnen schrijven (in uw klas)\

38M : ja de romas konden *nie schrijven\ jaja\

39L : [ja\

40L : ah ja\ je hebt ze dus moeten *leren schrijven\

41M : ja .\ ja .\ da was . *tekenen é\ dus daar=dat schiet erover natuurlijk\ euh die kinderen die

42komen=als die in 't derde leerjaar zitten . *kunnen die nooit nie meer leren schrijven\ al=allez das dus

43een='k hem nu euh . een meisje=ja da zit nu nie meer in mijn klas maar die zat al een jaar=anderhalf

44jaar in de *an maar die *tekent=*tekent nog over\ die heeft *nooit leren schrijven\ dus\

45E : [ja\

46L : ja das wel een gemis é\

47M : dat is euh=da *schiet dan over bij ons é\ want die moette dan a*part pakken om=om te leren lezen

48en schrijven\

49L : en das een opdracht op zich é\

50M : das een opdracht op zich ja .\ ja\

51L : da zal wel\

522.2.4 Fragment 4

53

- 1E : da *is wel een groot manke*ment dan in 't onderwijs\ dat er daar meer plaats voor moet komen
- 2M : [ja\ [ja\
3E : voor=om die *kinderen veel intensiever te kunnen begeleiden\
4M : [ja .\ veel= veel inten*siever begeleiden ja .\ ja die hebben
5E : [ja\
6M : drie jaar achterstand\ dus allez *elk kind dat hier aankomt heeft minstens één jaar *achterstand\
7E : [mm\
8M : euh ik heb nog de kinderen geweten=de chileense kinderen die in '73 euh zijn gaan vluchten\
9maar
10E : [ja\
11M : *da waren kinderen die *niet uit economische omstandigheden=op=op=me . poli*tiek=
12E : [mm\
13M : profe*ssoren=kinderen van professoren\ en die na *één *jaar waren die de beste van de klas\
14E : [ja\
15M : voor rekenen=voor wiskunde (minstens)\ en die=die waren vlot ter *taal enzovoort\
16E : [ja\
17M : op da vlak ook de so*ciale situatie\ ge voelt ook een verschil tussen *roma-mensen en=en
18E : [ja\ [ja\ [ja\
19M : de=de=de oost-europese=allez de ge*schooldere euh mensen vanuit oost-europa\
20E : [ja\ [ja\
21M : zit daar=is *heel erg *groot é\
22E : [ja\
23L : de thuissituatie (is wel belangrijk)\
24M : de *thuissituatie zoals de sociaal situatie bij ons ook be*palend is é\
25L : [(xxxxxx)\ [ja\
26M : die verschillen zitten daar ook .\ nu werken we voor hen nog mé (*kassen) natuurlijk\
27E : [en moette dan nie?\

282.2.5 Fragment 5

29

1E : is er nog iets da wij nog moeten weten\ iets da je zegt daar zou je toch *goe moeten op letten als ge 2euh?\

3M : ja wa=wa ik *vind .\ (je) moe=moet op letten *nie\ maar ik vind euh dat 't heel belangrijk is voor 4mensen in die job dat die een maatschappelijke betrokkenheid (hebben)\ {slo}en da geldt ook voor

5E : [ja\

6M : elke job in 't onderwijs\ ik vind 'n maatschappelijke betrokkenheid=vroeger (x)='k zal 't anders

7zeggen\ vroeger kwamen wij binnen\ *aah al die ouw *zakken zegden wij dan in de jaren '60 é?\ al die

8ou *zakken euh *zied ies=\ allez 'k bedoel die=die hebben geen voeling nie meer met de jongeren\ euh

9die zijn *nie maat*schappelijk betrokken\ die zijn ouwerwets\ euh *bon wij gaan der=wij gaan der

10L : [(xxx)\

11M : tegen*aan\ nu zien wij 't *omgekeerde\ wij zien mensen binnenkomen die wel enthousiast zijn

12L : [ja\

13E : [ja\

14{lo}maar die helemaal geen maatschappelijke betrekking hebben?\

15L : ja das algemeen é toch?\

16M : ja maar (de) *maatschappelijk nie nadenken\ en als ge *maatschappelijk nie *nadenkt dan doede

17gij *fouten ten opzichte van die *kinderen\ 'k bedoel om 't zo te zeggen\ als gij *nie weet euh hoe de

18situatie in pales*tina is é?\ en de reacties van de marrokaanse jongeren . die zijn *zwaar é\ zie maar

19E : [mm\

20M : de be*togingen é en gij kunt da *nie *kaderen? dan zegde alléééé zég\

21E : [ja\ mm\

22E : en dan zegde zo'n dingen é\

23M : bin laden of *allez 'k bedoel\ 't is *veel gevraagd van leerkrachten é\ maar een=*vroeger waren

24wij=wij kwamen allemaal uit euh = laat ons maar zeggen uit d'*arbeidersklasse\ en de=wij konden

25E : [ja\

26M : niet naar d'universiteit\ euh omda wij geen geld hadden?\ dus wij *werde=de=de=da was

27E : [mm\

28M : d'universiteit=ook de normaalschool da was d'universiteit van de *arbeiders\ dus da was

29L : [ja\

30M : een=een=een *stap op de maatschappelijke ladder\ dus als mijne *zoon of mijn dochter *da werd\

31L : [ja\

32M : da was ne STAP al *meer\ dus daar kon=en dan ook den *tijd natuurlijk\ '68 heel=heel de=*daar

33? : [mm\

34M : komt onze *maatschappelijke betrokkenheid=nie van allemaal want der zullen der een aantal

35(xxx)\ ma=maar de maatschappelijke betrokkenheid zie maar van *die generatie die *is er . nog een

36*bitje\ maar *nu komen daar jonge mensen binne die=die helemaal\ *ja? die maatschappelijk euh ja?

37(die is)\ das geen ver*wijjt é\ das hoogstwaarschijnlijk ook den *tijd zoals ge zegt\ das gewoon den

38L : [ma 'k bedoel\ ja\

39E : [ja (xx)\

40M : *tijd\ en ik *voel=allez den=den=ge *moet dat hebben om die kinderen te be*grijpen?\ ge *moet

41dat hebben\ zeker *kinderen in=in *achterstandsituaties\ als ge nie be*grijpt dat die in een

42*achterstandsituatie zitten\ als ge nie be*grijpt welke=welke frus*tratie dat die hebben\ a ge da nie=als

43ge da nie=geen zicht op hebt\ ja? da=dan *botst da\ dan *botst da\ dan is da ambe= ja dan . .\ en dus

44E : [mm\

45M : *ja ik weet ook nie\ die maatschappelijke betrokkenheid is *heel belangrijk\ ma ja bon dat is een

46algemene oppervlaking van de maatschap*pig é?\ van der is niks anders *mogelijk euh .\ {f}ma 'k

47wee het daar kunde *gulle niks mee doen\ das alleen iets dat op mijne lever ligt\

482.2.6 Fragment 6

49

1M : bevoorbeeld .\ wa mij heel=bij die vorming?= wa mij een een beetje *stoort bij vormingen zoals ik
2daar gehad heb\ da beg=dan krijgt ge *jonge leerkrachten bij mekaar?\ daar begint men *hoe moeten
3we beginne met die kinderen op te vangen\ wat is de bedoeling\ *hoe leren wij die taal .\ das *goed\
4maar moette nie *eerst een=wa=wa *zijn da voor kinderen?\ wel=in welke moeilijke situ*aties zitten

5E : [ja\

6M : die?\ moet da nie ver*klaard worre?\ moet da nie=nie maatschappelijk ge=ge=gesitu*eed worden\
7L : [ja\

8waarom?\ hoe zit de wereld in mekaar\ waarom komen die naar *hier?\ allez?\

92.2.7 Fragment 7

10

- 1E : euhm wa ging kik nog vragen? \ o*vb die overgang dan na (euh) *an\ lukt da goe denk je?\
- 2M : wa zegt u?\
- 3E : dus als ze *één jaar an g'ad hebben komen ze terecht bij de ovb-leerkrachten\
- 4M : [nee da lukt niet\]
- 5E : da lukt niet?\
- 6M : nee\
- 7E : nee?\
- 8M : nee\
- 9M : allez da lukt *nie? \ 't is *grof gesteld\ ten eerste moeten ze *twee jaar hebben\ en . ovb is
- 10E : [nee nee\ ma w'ebben al\ [ja\]
- 11M : feitelijk ja de mensen die ovb *geven\ denk ik die=die *gaan van een ander=die ver*trekken van
- 12L : [mm\]
- 13M : alloch*tonen die hier al *vijf *tien jaar *zijn\ allez 'k bedoel als leerling é\ euh en dus al goe
- 14L : [ja\ [ja\ [ja\]
- 15M : nederlands kla=praten\ maar die proberen la*cunes *binnen die taal op te vangen .\ en . euh na
- 16L : [mm\]
- 17E : [zowa]
- 18*bijschaven en zo?\
- 19M : *één jaar\ [ja bijschaven allez moei=minder moeilijke woorden gebruiken\ 't zelfde leske
- 20E, L : [ja\]
- 21M : geven\ *dat gebeurt er é\ mer wa mé een kleinder aantal\ maar das een heel=ge moet een *heel
- 22L : [wa intensiever\]
- 23M : andere aanpak hebben\ ook da *tweede jaar nog altijd\ daar moette ook nen *an-leerkracht hebben
- 24L : [ja\ [ja\]
- 25E : [ja\]
- 26M : die=die *die gasten ja? wa zinsbouw *aanleert\ (*preken)\ euh een beetje verder dan wa wij
- 27*doen\ euh want allez bevoorbeeld voltooid *deelwoord enzovoorts é\ ge kunt toch nie ver*langen da
- 28E : [ja\]
- 29L : [ja ja ja\]
- 30M : *kik da=allez da (elk *ik)\ dat dat eerste *jaar\ dat da allemaal=da ge zegt *eeij euh 't is nie
- 31L : [allemaal\]
- 32M : ge*spreekt maar ge*sproken\ da kunde\
- 33E : [ja\]
- 34L : [aah daar doen ze zes *jaar over in 't lager (dus euh)\
- 35M : [ja *tuurlijk\ dus
- 36da=dus da moet=da moet ook nog euh *bijgebracht worden\ niet op een=op een euh= op een
- 37*schoolse manier\ maar gewoon zoals *thuis\ op een euh=la méthode natu*relle\ en dus euh da
- 38L : [ja\ [ja\]
- 39E : [ja\]
- 40M : ge*beurt nie\ allez 'k bedoel misschien zulde wel *als leerkracht ovb *daarmee geconfronteerd
- 41E : [mm\]
- 42L : [ja\]
- 43M : worden\ dan=dan zullen zij da wel *doen\maar als da een ge*mengde klas is\ allochtonen en die
- 44E : [ja\]
- 45*gasten\ dan gebeurt da nie é\ denk ik nie=denk ik nie\ dus ik was=allez *hier dus=dus *die gasten euh
- 46 E : [ja\]
- 47M : feitelijk volgen die nu ovb\ m=allez ovb volgen die *nie\ men probeert=die juffrouw die ziek is
- 48probeert die op een *andere manier *toch nog een aantal dingen *bij te brengen\ maar op *mijn
- 49*vraag\ want anders is da=is da ne*fast é\
- 50E : [mm\ [en zorgt da nie een beetje frustraties bij u voor 't werk die gij dan
- 51ge*daan hebt?\
- 52M : ja ma allez ge zit met de *noodzaak om die ander=die nieuwe kinderen op te vangen dus\ nee
- 53E : [ja\]

54M : frustratie is da nie\ ma allez 't is te *weinig\ begrijpt ge?\ dus euh der zijn te weinig euh=ze
55E : [ja\
56L : [ja ja ja [lachend\
57M : krijgen te weinig *mogelijkheden\ dus frustratie?\ ja ik ben hele*maal gefrustreerd\ in de
58? : [ja\
59E, L : [[lachen\
60M : maatschap*pij\ in *alles hier dus euh\ nee nee 'k bedoel 't is een ge*zonde frustratie\ 't is een
61L : [ja ja ja ja\
62M : euh=ma 't is* juist maar nie een .=nie een frustratie bij me*zelf\
63L : nee\

642.2.8 Fragment 8

65

1E : en werk je veel samen met=mé *lies bevoorbeeld?\ weten jullie *zo van elkaar waar da jullie mee
2 bezig zijn?\

3M : {lo}nee feitelijk niet\ das een *heel slechte zaak é?\ 'k weet et\ das een *heel slechte zaak\ euh ik

4 heb euh *weinig contact mé=mé . =in de school\ *nie alleen lies\ 'k vind da een sympa*thieke ma 'k

5L : [aah sowieso? [ja\

6M : heb weinig contacten daar allez 'k bedoel\

7L : ja\

8E : [ja ja ja\

9M : euh das een euh een moeilijkheid\ euh ik=allez ik denk dat da wel in alle *scholen zo is\ euh of in

10L : [oeps [lachend]\

11E : [mm\

12M : de meeste scholen zo\

13E : [dat de AN-leerkracht euh?\

14M : zowa\

15E : ja é?\ hoe da je 't (xxx)\

16L : minder gerespecteerd of of?\

17E : [wa opzijgeschoven is?\

18M : [opzijgeschoven\ nee nee\ 't is geen é?\ nee nee d=da

19 zou ik nie zeggen\ maar dat ja\ ik=ik zou ook\

20E : [nee nee\ (xxxx) da is te *sterk

21 *uitgedrukt waarschijnlijk\

22L : [ma ze beg*rijpen=hebben ze misschien . =kunnen ze der misschien moeilijker inkomen waarom da

23E : [nie goe vatten wat dat er juist

24L : je dat doen\ (wat dat er (daar) gebeurt)\

25E : gebeurt achter die\ en ook achter=achter die deuren zo waarschijnlijk\

26M : [ja (want die)\ =het is *zo\ het is een *groot ver*schil

27 tussen=tussen wa *gij doet=allez zeker *nu\ 'k heb die gasten veertien uur . \ wa=allez die zitten wel

28L : [ja\ [ja\ [ja\ [ja\

29M : in de klas maar met turnen enzovoort\ dus allez 'k bedoel der is='t heeft weinig zin om daar\

30E : [ja\ [mm\

31M : =*plus ik moet dan met al die k=al die (kinderen) die zijn verspreid over vijf *klassen\ dus ik

32 moet dan mé al die leerkrachten een *zicht hebben wat die in de klassen doen\ da heeft ook geen zin\

33E : [ja\ [ja\

34L : [ja\

35M : da heeft geen zin\ mé lies is 'n ander *zaak\ das een=allez ik vind wel da we da euh\ ma ja das

36 een='k weet et niet\ ik geef die al ies stencils\

37E : [ja ma 'k denk da we da een beetje zien\

38M : ja?\ 't is nou nie\

392.2.9 Fragment 9

40

1E : en weet je veel over de *achtergrond van de kinderen of is da iets da geleidelijk *aan duidelijk
2wordt?\
3M : wel das *heel *heel geleidelijk aan é\
4kinderen uiteraard weten we van welk *land ze komen .\
5E : [ja\
6M : vragen welk om*standigheden\
7da=ligt da nogal voor de *hand\
8E : [ja\
9M : romas ligt dat dan weer op het vlak van discriminatie\
10kazachstan euh tsje=tjetsenië *oorlog dus da ligt allemaal wel voor de hand\
11van die kinderen?\
12L : en zou je da eigenlijk euh bevoorbeeld *zo huisbezoeken of zou je da zien zitten of?\
13M : euh ik weet nie of de mensen da graag hebben\
14L : [ja\
15M : daaraan\
16L : maar zou da voor uw werk *meerwaarde (kunnen opleveren)?\
17M : [ik denk dat da wel euh=allez ja ik denk da *wel=ik denk
18da= 't is altijd belangrijk da ge de situatie van de kinderen kent é\
19de moeder en de vader zitten *hier\
20uit euh ar*menië maar der zitten nog twee broers *ginder\
21L : [mm\
22M : dus ge zit daar mé=mé *raar situaties é\
23L : [ja\
24M : komt de vader en de moeder naar hier mé drie=mé drie meisjes *ja=nu met twee
25L : [mé *die\
26M : meisjes=laten nog iemand over*komen\
27om='t is euh allemaal heel per*soonlijk é\
28E : mm\
29L : ja\
30M : dus de mensen hebben heel *schrik van uitgewezen te worden\
31L : [ja\
31L :

32

33

342.2.10 Fragment 10

35

1L : en d'*ander kinderen op school? hoe reageren zij tegenover d'anderstaligen?\

2M : ja\ ze zijn da *zo *gewoon é\ allez\

3L : [mm\ dus die staan daar nie echt buiten\ allez 'k heb nu ook

4M : [nee\

5L : gezien op de speelplaats da da nie echt zo is\

6M : [oh nee\ die helpen mekaa=zij helpen me*kaar\ euh ik denk nie dat er

7*nee= 't zijn ook allemaal=de meeste zijn ook alloch*tone kinderen é\ euh ik=allez=de

8L : [mm\

9M : situatie is nie *zo dat da al bij de kinderen doorgedrongen is\ euhm 't schijnt nu ook racisme=en

10da weet ge é=racisme ten opzichte van=tien opzichte van *nieuwe euh

11L : [ja\ ['t is daarom dak het

12vraag\

13E : [aaah\

14M : binnekomers euh\ 'k heb da *nie gevoeld op de= bij de *kinderen nog nie\ misschien kan der *wel

15of ,zal da *wel *groeien bij de=bij de . allochtonen é\ turken en marok*kanen é\ der

16L : [mm\ [ja\ [kinderen (die xxx)\

17M : ben 'k van over*tuigd\ maar ik=ik heb *nie *dien indruk\

182.2.11 Fragment 11

19

1M : ma de manier waarop we . nederlands leren is op een na*tuurlijk manier\ het=allez zoals ne k=ne
2*kleuter feitelijk\ euh of een kiendje op=op vijf=op vier jaar *nederlands leren

3L : [ja\

4M : moeten wij da proberen te *doen op één jaar\ maar volgens=volgens de natuurlijke

5L : [ja\

6M : me*thode\ dus 't is *nie=allez ja\ de keuze is nogal *moeilijk natuurlijk\

72.2.12 Fragment 12

8

1M : maar ik denk dat de thuissitu=allez 'k bedoel de *thuisituatie van die ouders is verschrikkelijk é\
2allez 'k bedoel *ook van degenen die hier ge*schoold zijn\ die 't *school

3E : [mm\
4M : binnekomen die krijgen ocmw\ als ze illegaal zijn ku=ku=kunnen z'hier alleen maar zwart werk

5(hebben)\ dus ik zie nie *in euh\
6E : [ja\
7

73. School C

8

93.1 Juf N.

10

11 Participanten:

12 J: juffrouw

13 L: onderzoeker 1

14 E: onderzoeker 2

15

16 Totale duur: 16'06''

17

183.1.1 Fragment 1

19

1L : hehe (xxx) \ ('t marcheert nog)\

2E : wadde?\

3L : (xxx) \ [gaat zitten]

4E: [kucht]

5L : euhm oké kunde gij ies eventjes zeggen euhm wie da je bent en wa da je *nu doet?\

6J : euhm ik ben dus . nancy van den wijngaert en ik doe *nu drie B\ ik heb vorig jaar\ mijn eerste jaar

7 da ik les gaf heb ik één jaar de anderstalige nieuwkomers opgevangen \ en nu ben ik naar een eigen

8L : [mm\

9J : klas maar ik heb eigenlijk opleiding kleuteronderwijs gedaan\

10L, E : [mm\

11L: mm en nu sta je in 't derde?\

12J : ja da's iets helemaal anders euh [lachend]\ maar ja als er geen plaats is in de v(x)ier job dan pakt ge

13 'tgeen da ge kunt nemen é maar 't is heel plezant zen\ 't is wel iets *helemaal anders dan vorig jaar

14L : [ja\

15J : want euh eerlijk gezegd had ik vorig jaar 'n beetje een luxe eventje als ge 't zowa vergelijkt mè

16J : *nu\ ge zij in=*heel intensief wel bezig met die kinderen in de klas *zelf maar *na de school oké

17L : [mm\

18 g'ebt wel voor=maar g'ebt dus nieks van verbeterwerk of zo en daar steekt ge nu dus *uren tijd in\ dus

19L : [ja\

20J : op da gebied scheelt het *enorm veel\

21L : ja\ en euh ben je bewust overgeschakeld naar het euh . ja naar de reguliere klas (xx)?\

22J : euh n=nee . maar ik had euhm=ik wou da nog heel graag nog doen die an'ers maar ik had zoiets als

23 ik een eigen klas heb geef mij dan rap een eigen klas en laat da an dan meer voor leerkrachten da

24L : [mm\

25J : een beetje op 't einde zijn van hun loopbaan en laat die zo wa uitbollen\ want ik denk nie da ik da

26 *heel mijn leven had gedaan ook nie\ een eigen klas en dan nog uw *eigen kindjes\ ge kent de kindjes

27L : [mm\

28J : ook veel beter\ ik had . vorig jaar sommige kindjes hadde kik maar *twee uur in een week en

29 gingen die al ies nen dag op uitstap oké dan was da nog maar één ureke in de week\ dus ge ziet die

30L : [mm\

31J : kinderen ook *heel weinig\ en ook . de=euh appreciatie die a ge krijgt van de collega's is *nu *veel

32L : [mm, mm\

33J : *meer dan vorig jaar ik was zowa het {sl} *nieuwkomertje in de school en ik ging ies met de

34 gemakkelijke job van heel de school ies gaan lopen witte wel?\

35L : [(xx) \

36E : [wordt da zo gezien?\ an als een gemakkelijke job?\

37J : [hi} euhm bij een *aantal mensen wel

38 ja .\ toch wel \ euh ik ervaar da nu *zeker nu worde veel meer in de groep opgevangen en zo\ das een

39E : [ja\ [mm\

40J : en*orm hard ver*schi\ en die kinderen die worden in hun eigen klas gezet en der zijn der een paar
41L : [ja?\
42J : da zeggen oké ze doen mee met de rest maar der zijn der ook die zeggen van *oh die an'ers *hup
43helemaal vanachter in de klas want die kunnen *toch nie volgen en dan hebben die dus niekske te doen
44E : [ja [kijkt naar L)\
45J : en dan verwachtten die van mij van *maak maar een bundeltje dat ze al*leen in de klas\ {low}ma .
46E, L : [[knikken]
47J : die mannekes die *kunnen da nie alleen bezig zijn die kunnen da nie lezen aha\ dus da ga absoluut
48E : [mm\
49J : nie euh\ dus da is het nadeel=het grote *nadeel dervan euh\
50L : mer zijn der eigenlijk heel veel kandi*daten voor? . die job van an?
51J : euh j=ja ik=ik vin=allez ja ze vinnen toch altijd toch direct euhm mensen die da 't willen doen\
52{slo} nu voor die job=wa moette der=ge moet der eigenlijk gewoon een pedagogisch diploma hebben
53L : [ja\
54J : maakt nie uit van welkeuh\ ik denk da jullie da zelfs mè jullie diplom zullen jullie da later *ook
55L : [ja\
56J : kunnen doen dus\ want wa houdt 't in?\ ja 't is wa nederlands geven aan de . *klein mannen zullen
57L : [mm\
58J : we't zo maar zeggen mer . wa nederlands geven *alles is nederlands é\ 'k ging meer buiten de
59L : [ja\
60J : school dan in 't school met die mannekes euh\
61E : [ja\
62L : [ja\

633.1.2 Fragment 2

64

1L : en euhm . von je da gemakkelijk zo als je moest beginnen?\ als je die opdracht hoorde . wa dacht je
2da je dan .=hoe heb je dat dan aangepakt?\

3J : [euhm [lacht] \ [ik heb heel veel *documentatie gekregen ik had KASten
4vol mè MAPpen . waarda 'k alles kon in opzoeken en ik heb der NIEKS van gebruikt\ ik von da pffff

5ik heb op mijn eigen inspiratie gewerkt en vooral uit ander materiaal=vanuit kleuter=mè kleuters zijde
6E, L : [ja\

7J : *heel *veel bezig mè *taal en nu was da ook\ dus ik heb mij vooral op kleuterniveau alles gedaan
8en die mannen die vonden da ge=nen *boek wat is da juf?\ euh dus die vinne da geweldig é\ ge gaat

9L : [ja\

10J : der mee naar den dierentuin die mannekes die zagen voor de eerste keer een DIER\ 'k bedoel en
11dan zijde vertrokken allez werkt dan maar twee weken rond dieren (en ja)\

12E,L : [ja \

13L : g'ebt dus echt euhm . hoe zal'k 't zeggen meer ervaringsgericht gewerkt dan?\ en ook naar de

14J : [ja echt uit eigen

15L : winkel gaan? de markt en zo?\

16J : ervaring\ ja alles uit eigen ervaring\ nieks uit=allez ja nieks=ik bedoel ik heb wel ies hier en daar

17L : [ja\

18J : werkbladje of zo (ma) ik heb praktisch alles zelf gedaan euh .\ en da levert ook veel meer op\ nu

19L : [ja . en hoe\

20{slo, hi} *principieel is AN NIET schrijven en NIET leren lezen\ maar ik heb zoiets ik had mannekes

21L : [mm\

22J : die moeten=die moesten dit jaar in 't vierde en 't vijfde leerjaar meekunnen\ hoe kunnen die mee

23E : [ja tuurlijk\

24J : als die nie kunnen lezen en nie kunnen schrijven dus ge houdt u daar *toch mee bezig hoor\

25wettelijk gezien mag je 't *niet mer ja in de praktijk euh\ oké als ik inspectie had gehad ik ging kik

26waarschijnlijk op 't matje geroepen worre mer da's ook een afspraak da ge maakt met den directeur

27van *kijk anders *gaat 't gewoon nie om=ge moet naar die kinderen ook een beetje zien é?\

28E : [mm\ [mm\

293.1.3 Fragment 3

30

1E : en wa=waren der goeie resultaten op 't einde van 't jaar bij de meeste?\

2J : [euhm ze zijn allemaal overgegaan

3ik heb er nu enen zitten da vorig jaar bij mij zat en dat is nu bij één van de beste mee van de klas\

4euhm der is er eentje da is moeten blijven zitten maar dat is eigenlijk vooral omdat dien een

5spraakgebrek heeft ook in zijn eigen taal \ dus euh die is nu ook logopedie aan 't doen en zo\ maar de

6E : [mm\ [ja\

7J : is allemaal overgegaan\

8E : [mm\

9E : en zijn der kinderen die naar andere scholen zijn gegaan of zijn de meeste gebleven?\

10J : der is der eentje en die is hier in {slo} . april binnengekomen vorig jaar?\ en die is nu wel naar een

11andere school{f} maar die kwam ook absoluut niet *open\ die zei ook nooit iets\ ik kreeg daar geen

12E : [mm\

13J : woord uit\ die zette nieks op papier aha\ dus die is nu wel naar 'n ander school \ maar de rest is hier

14allemaal gebleven\

15E : [mm\

163.1.4 Fragment 4

17

1L : en als je zo zegt van wettelijk en principieel mag je ze niet leren schrijven en . lezen? \ ik weet niet \

2J : [praten praten

3 hebde gij daar iets? [kijkt naar E] \

4J : praten \ alleen maar praten \ ja echt een taalbad aangeven alleen mondeling \ nieks anders maar da is

5E : [taalbad é \

6L : [mm \

7J : nie te doen \ {hi} allez ja da is *wel te doen maar dan kunnen ze dit jaar weer nie mee dus op da

8E : [ja \

9L : [en zeker als je (xxx) \

10J : gebied is dat euh \

11L : ja maar j'ebt er daar dus euh toch een=een zeker graad van nie=da waren kinderen die nog

12 *moesten leren schrijven en . lezen? \

13J : euhm der waren der een aantal bij en die konden=want gelijk bevoorbeeld euhm die van polen

14 (ongeveer) die hebben ongeveer dezelfde letters gelijk dan die van ons maar voor die marokkaantjes

15E : [ja \

16J : das allemaal nieuw é \ die moeten van links naar rechts nu schrijven \ bij hun is da van rechts naar

17E : [mm \ [ja \

18J : links dus dat is voor hun al een *hele aanpassing \ das van in het be*gin be*ginnen met al de

19 lettertjes a*part en dan zo stilaan de woordjes opbouwen é \ nu ik hield mij ook geen *heel uur bezig

20 mé da \ ik bracht daar variatie in é? \ é we zijn bezig over de dieren \ welke dieren en dan oké en

21E : [ja \

22J : ondertussen maakte gij een werkbladje knippen plakken *oh we schrijven dat erbij dan zijn we daar

23 weer mee bezig \ dus 't is eigenlijk zowa een mengeling van alles wa bijeen é? \

243.1.5 Fragment 5

25

1L : ja\ en da werkte wel goed?\

2J : ja da was=da ging *heel goed en die mannen=allez ja=die hebben hun echt heel goed geamuseerd

3en zo .\ en ge krijgt van hun ook *veel *meer euhm =g'ebt veel meer vol*doening van uw job ge ziet

4die mannekes echt voor*uit gaan\ die konnen *nieks en *nu ge laat die nen uitleg doen en da is van

5E : [mm\

6J : *wow oké\ en in een klas ziede die vooruitgang zowel nie\ dus da's wel . een groot verschil (van

7E : [mm\

8J : (die) kinderen hebde veel meer . resul*taat\

9L : (xx) zelf voor (xx)\

10J : ja ja ja ja en da was echt *zo het moedertje met haar vier of vijf kindjes en nu is 't zo oké de juf met

11haar zesentwintig mannekes\ g'ebt niemeer=g'ebt niemeer zo=zo dicht contact mé al uw kinderen é?\

12E : [zesentwintig?\

13E : ja\

14L : da kan nie é\

15J : dus euh das het grote voordeel ook van die an-job\ euh das echt en die komen nog naar u die komen

16ies bij u hangen en zo\ maar da heb je hier natuurlijk= dus 't heeft zowel voor als nadelen hoor\

17L : [mm\

18J : maar 'k zeg 't ik heb het *heel graag gedaan en als ze zeggen volgend jaar doede gij=wilde gij dat

19trug doen?\ oké dan zal ekik da wel doen\ 'k bedoel ik zit daar niks mee in euh even graag . euh\ maar

20? : [mm\

21J : voor heel mijn leven had ik het euh toch nie gedaan denk 'k\

22L : nee?\ 't is zeer intensief é?\

23J : {hi}ja daar nie *van maar gewoon zoiets van pffff\ witte da is nie 't echt onderwijsleven\ ik heb nu

24L : [mm\

25J : veel meer werk maar ik doen dees *even graag ik bedoel pfff\

263.1.6 Fragment 6

27

1E : zijn der dingen die je in=bij de aanvang vorig jaar *deed waarvan je dan stillekes aan begon te
2denken dat toch nie zo goe werkte\ en da je dan hebt moeten overschakelen zo?

3J : [euh ja . ik was in 't begin (met) beginnen werken met me*thodes

4en zo .\ ja wa was dat allemaal?\ en dan begon= en dan was da van oja *dees is echt nog wel wa te
5moeilijk en nee da= allez ja da lag mij ook echt helemaal nie\ dan had ik zoiet van witte? ik begin

6L : [mm\

7J : gewoon op mijn eigen\ en ondertussen dan zagde wel van ja *die richting moette echt wel *nie
8gaan uitgaan\ ik zal wel meer in *die richting gaan werken en allez ja\ das echt ervaring want da heb ik
9nog zoiets als ik 't volgend jaar doen?\ ik ga 't weer emaal anders aanpakken\ . want nu heb ik mé=ik

10L : [ja? ja?\

11had tan 't tweeden en 't vierden leerjaar dan samen en vijf en zes\ en dan één had ik apart maar daar

12dee ik (nooit geen les in de eigen klas)\ dus echt rekenen en *taal maar dan mé die van twee en vier en

13zo die dejen allemaal tzelfde\ {ff} nu zou kik zeggen van oké ik laat die echt op hun eigen niveau

14werken é\ als dien enen wa beter is in da (dan) maak ik een boekske voor hem apart en die kan daar

15alleen mee aan de slag\ dus op die manier\

16? : [mm\

173.1.7 Fragment 7

18

1E : ist er hier op school veel overleg tussen de leerkrachten van de reguliere klassen en de anderstalige nieuwkomers betreft? \

3J : [euh da is toch de bedoeling\ ik weet nie hoe dat da nu gebeurt mer ik had vorig jaar toch 4regelmatig euh=me ja da is dan . normaal hebde dan een zo *echt een uur da ge der dan voor moet

5pakken\ mer tijdens de speeltijd of tussen de middag zo ies mé uw boterhammen eten zijde der toch

6E : [mm\ [mm\

7J : over bezig dus\

8E : 't is da .\ ja\

9L : ma da vlotte goed?\

10J : ja ja ja das geen probleem\

11L : en voelde zo=voelde nu je eigenlijk dat er in de klassen=omda je zei van sommige leerkrachten die 12dan de kinderen vanachter zetten\ von je da dan nie zowa . demotiverend voor=voor uw werk ?\

13J : [jawel

14maar wij kunnen=allez ja\

15L : [en zei je daar dan iets van of euh\

16J : ik weet nie ik had zoiets van eerste jaar da ge . be*gint\ eerste jaar da g'in een nieuw school sta\ kan 17kik euh als nieuwkomertje tegen die leerkrachten gaan zeggen wat da ze wel of nie moeten doen\ euh

18L : [ja\

19E : [ja (x)\

20J : k'eb kik mij s=schoon stil gehouden\ maar w'adden bijscholingen en euhm da was dus heel

21? : [ja\

22J : duidelijk {lo} dat da in alle scholen dus net tzelfde was en da zat dus bij iedereen euh vrij hoog\

23euh ma ja da is nu eenmaal zo\ ja blijkbaar de methode van werken\ ik weet dat ook nie euh\

24E : ma 't is nie zo da=dat=de=dat elke leerkracht dat doet?\ (x) ja\

25J : nee nee nee\ want der waren der evengoed bij da gewoon mee de lessen volgden é\ of rekenen of zo 26da konden die gemakkelijk meevolgen dan é\ dus euh\

27E : [ja\ [ja\

283.1.8 Fragment 8

29

1L : mm en euh von je 't genoeg aantal uren da je de kinderen bij je had?\

2J : [euh nee [lacht]\ veel te

3weinig=veel te weinig\ ik had die van vijf en zes hadde kik maar twee uurkes op een week en dan was

4da één uurke maandag en één uurke vrijdag dus dan kunde ge nieks doen é?\ nu die van twee en vier ik

5had da zo wel wa gepland da kik die dan bevoorbeeld heel de maandagvoormiddag had\ da kik daar

6toch ies mee *weg kon voor vier uur\ dan kunde toch al iets of wat doen\ mer eigenlijk nie\ 'k had die

7E : [ja\

8J : *veel te weinig\ ge zou die b=praktisch= ik vind nog altijd de beste methode om te werken=mer ja

9der zijn natuurlijk ook weer nadelen aan van *pakt gewoon een echte onthaalklas en ebt die kinderen

10vierentwintig op vierentwintig bij u\ da ge kun=en dan kunde gij ook mé projecten werken in de klas\

11en dan kunnen die *veel meer taal aanleren\ nu edde een ureke oké wa gaan ek dit ureke doen\ allez

12? : [mm\

13we zullen da mer ies doen\ maar tegen da gij begonnen zij\ tegen dat die allemaal ne pennezak hebben

14genomen\ nen bic een balpen\ want wa *is da nu weer ah ja oké\ {lo}dan is uw les al gedaan é?\

15E : [mm\

16L : ja \

17E : ja op die manier hebben ze misschien ook veel minder 't gevoel dan ze effectief taal *leren ma als

18ze der heel den tijd inzitten\

19J : [ja ma da stoort hun nie\ want die waren alt=ge ging die halen in de klas en da was zo van

20E : [nee?\ [mm\

21ah ja oké komaan é\ want ja spellekes spelen en knutselen en plakken en knippen *ja dat is nu eenmaal

22E : [mm\

23J : een an-klas\ da is nie van zit achter uw banksken en let op euh\

24E : [ja\

25L : [mm\ *plus 't is ne kleinere groep dus

26ze krijgen ook meer aandacht é\ sowieso é\

27J : [ja ja ja ja . tuurlijk tuurlijk\

28E : ja ze kunnen iets doen als ze niets snappen van de gewone lessen is da wel een verademing

29waarschijnlijk voor=voor hen dan om naar euh nt2-klas te komen\

30J : [ja ja ja ja ja\ [(xx)\

313.1.9 Fragment 9

32

1E : en ejje contact met d'ouders van sommige kinderen?\

2J : euh JA\ want ik heb er zelfs enen=in 't groot verlot ben 'k=dien mé zijn spraakprobleem? =ben 'k
3in 't verlot nu nog bijles nog gaan geven\ en ik geef der nu ook nog iedere woensdag (xxx) aan\ dus
4die hebben=allez ja mé een aantal wel\ maar ook mé zo een paar=(ricios) nu zit die in mijn klas dus
5met die ouders blijfde sowieso nog contact houden é?\ dus euh\

6L : [en die ouders kwamen ook op

7J : oudercontacten en zo?\ dus die zag je wel?\ ja\

8J : [ja ja ja ja ja ja .\ ja ja\

9L : mm das wel goe\

10J : ja ja op da gebied was 't euh heel plezant euh \

11L : vin=vind je da noodzakelijk da je d'achtergrond van d'ouders zo een beetjen? . hebt?\

12J : de achter*grond?\ ja ik vin 't wel tof da je die ouders ook ies *zie\ en da ge ook ies weet hoe da zun

13daar over denken\ en hoe dat die hun kleine=der zijn der veel da thuis allez nieks nederlands praten\

14die komen in 't school twee uurkes nederlands krijgen op 't dinge en thuis trug in hun eigen taal aha

15pfff .\ dat is het eigenlijk ook nie\ mar ja euhm . dat is nu eenmaal de school en der kunde weinig aan

16veranderen é\

173.1.10 Fragment 10

18

1L : ja das (xx) . .\ euhm en zou je vanuit 't beleid=moest je nu 't beleid kunnen opstellen zonder
2beperkingen\ zijn der dan dingen die je zeker zou *weglaten of . zou toevoegen=bepaalde regelingen\
3euh='k zeg nu maar groo=grootte van groepen of euh?\
4J : euhm 'k zeg 't ik zou=ma ja der zijn scholen dat da dus *wel doen\ ik heb dat hier ook voorgesteld\
5mer den directeur vond da *geen goei idee\ want ze moeten mee lo volgen\ ze moeten ook knutselen\
6en ik zeg ja knutselen doen ze bij mij uiteindelijk ook\ en hun godsdiensten moeten ze ook speci= dus
7E :

[ja\
8J : dermee moette die ook in een aparte klas gezet worre\ mar ik zou eerst en vooral al zeggen zo van
9zet die allemaal *samen in één klas een klasje van tien\ da moeten mer tien kinderen of zo zijn\ maar
10zet die ammaal samen en werk dan zo in niveaugroepen\ en zelfs da lezen en da schrijven *houd da
11E :

[ja\
12J : der in 'k bedoel pfff .\ hier benejen ligt der nen boek en der staat letterlijk in *an *niet *lezen en
13*niet *schrijven\ oké ja pfff ik had ook zoiets van ik heb da d'eerste=ik heb da d'eerste maand dus
14E :

[das nie echt realistisch é\
15gedaan\ en ik had zoiets van manne *zo da kan kik geen heel jaar volhouden\ dat is\
16E :

[mm\
17dan daarna moeten in een gewone klas functioneren\ 'k bedoel\
18J :

[awel 't is da\ da *ga langs geen kanten\
19E : 't is nie logisch é?\ ja\
20J :

[nee\
73

213.1.11 Fragment 11

22

1L : en nu zijn z'in 't eerste hebben we gehoord b=den aanpak van=vooral lezen en schrijven bij=d=de
2kinderen van 't eerste .\ die an-ers van 't eerste jaar die=die krijgen nu geen taal*bad maar worden

3E : [an-ers\

4L : alleen lezen en schrijven \

5J : [ik had vorig jaar ook=die van 't eerste had kik ook vorig jaar gewoon mee in de klas\ het
6*lezen en het *schrijven\ ik vraag hun hetzelfde lesje dan zun in de klas doen in d'apart klas\ en van

7L : [in aparte klas\

8J : rekenen 'tzelfden é\ dus da was vorig jaar (ook al hier)\ omda we zo iet hebben van den helft in 't

9L : [ja . zo\

10J : eerste zijn AN'ers\ als die *nu nie mee leren lezen nie mee leren schrijven nie meer leren rekenen

11L : [ja\

12J : dan moeten die ammaal blijven zitten é\ en nu kunnen die pro*beren toch mee naar 't tweede\

13L : [ja (xx) stapkes\

14E : [mm\

15E : ja en der zijn der toch nu al die nie mee in de juiste leeftijdsgroep zitten\ dacht ik\

16J : nee nee\ 't is da\ der zijn der al van negen jaar of acht jaar dat die\

17E : [w'ebben da gezien in hun mappen twee of drie jaar jonger te=te laat allez te vroeg zitten\

18J : [ja ja ja ja\

19J : ik heb=al degene da hier elf jaar zijn da zijn ammaal AN-ers\ ik heb er hier zitten van acht\ euh

20E : [ja\ [ja\

21L : [mm\

22J : daardoor scheelt de leeftijd bij ons in de klassen zo hard gewoon door da taal euh dinge\

23E : [ja\

24

253.1.12 Fragment 12

26

1E : en hoe=hoe staan d'andere kinderen in de klas ten opzichte van anderstalige nieuwkomers\

2J : [die vangen\

3E : beseffen ze da goed dat da euhm?\

4J : ja ja die vangen die=ik heb er nu dees jaar=ik heb er nu geen enkel maar in 't ander derde wel en

5die worre toch *heel goed opgevange\{lo}direct van juf ik ga da geven en 'k ga da doen\ das geen

6E : [ja ja\

7J : enkel probleem euh ja ja ja\

8E, L : [kijken naar elkaar]

9. .

10

113.1.13 Fragment 13

12

1L : euhm als ge nog iets wilt vertellen aan ons waar a we . rekening mee *kunnen houwen naar de
2toekomst\

3J : euhm . . ik denk dak 't belangrij=allez ik bedoel\ ik heb ook nog nie veel=ik heb 't maar één jaar

4gegeven dus zoveel ervaring heb ik er eigenlijk ook nie echt in euh .\ dus ik denk dak eigenlijk het
5belangrijkste zo wel wa gezegd heb euh?\

6E : ma eigenlijk het officiële systeem lijkt volgens u nie het=nie echt *het systeem te zijn\

7L : [nee\

8J : [nee\ absoluut nie\

9E : maar we zien dat overal iedereen=niemand doet wat dat er (xx)\

10J : [nee dat *is\ niemand doet wat dat hem eigenlijk

11moet doen\

12E : ik zou eigenlijk wel eens willen zien wat da 't resultaat is als je effectief doet wat da je moet doen\

13J : [ma ja witte?

14J : 't probleem is da zijn door mensen dat da ammaal op papier zetten maar in praktijk\ 'k bedoel (xx)\

15E : [kucht\ [ja\

16J : doet da maar ies een heel jaar nie lezen en schrijven bij mannekes euh .\ das euh ge kunt u daar

17L : [(xx)\

18druk over maken ma ze zullen 't toch nie verandere zé\

19. .

20L : goe é?\

21E : ja 't was goe .\ be*dankt\

22J : das euh graag gedaan\

23E : en als er nog iets is dan springen we nog wel ies \

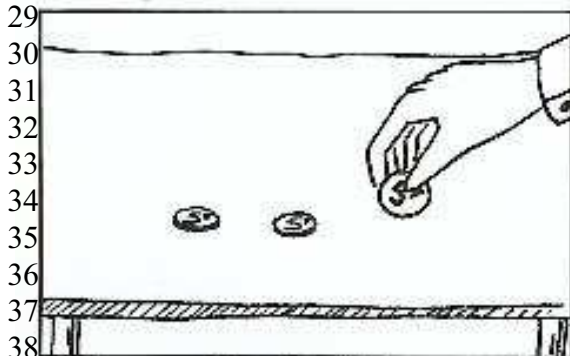
24J : ['t is da\ jat ge zijt altijd welkom\

25 **Bijlage 3. De drie munten**

26

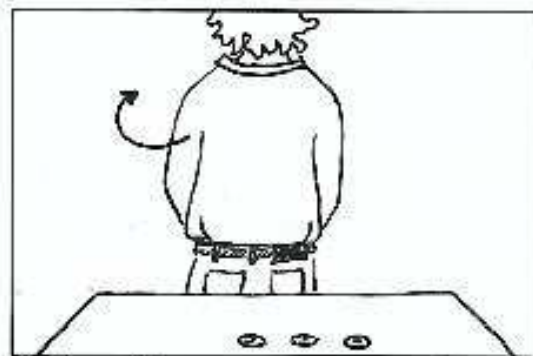
27 **De drie munten**

28

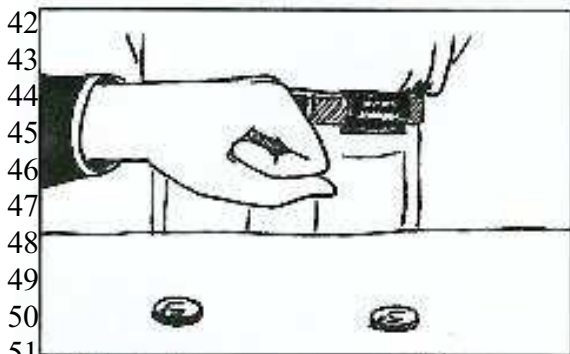

39 **1. Neem drie dezelfde munten.**
40 **Leg ze naast elkaar.**

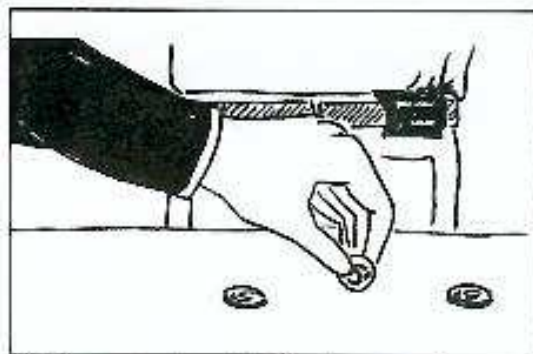
41

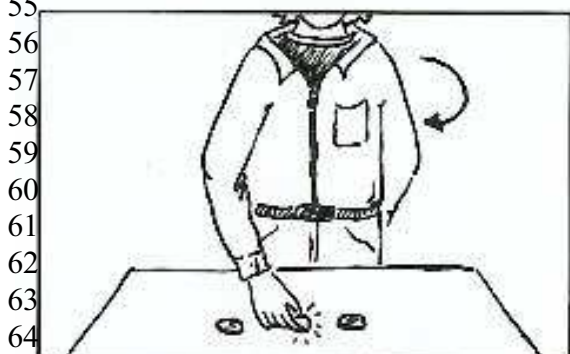
42 **2. Draai je om.**

52 **3. Ondertussen neemt een**
53 **klasgenoot een munt in zijn**
54 **hand en telt tot tien.**

55 **4. Daarna legt hij de munt weer**
56 **terug.**

65 **5. Draai je weer om en voel aan**
66 **de munten. De warmste munt is**
67 **de munt die je zoekt.**

68

69
70 *Kleur het woord 'munt' geel in de tekst en omcirkel de munt in de*
71 *afbeelding:*

72

73

74

munt

77

75 **Bijlage 4. Het NT2-veld in Vlaanderen en Antwerpen.**

76 **Wettelijke bepalingen en organisatie inzake anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs.**

77

78

79A. *Vlaanderen*

80

811. De leerplicht, het recht op onderwijs en specifieke maatregelen

82

831.1 Leerplicht

84

85Wettelijk wordt sinds 29 juni 1983 de leerplicht voor niet-Belgen vastgelegd vanaf de zestigste dag na
86de dag van inschrijving in het vreemdelingen- of in het bevolkingsregister van de gemeente van hun
87verblijfplaats (Willems 2002: 59, Iterbeke 2002: 70-71). Er is leerplicht gedurende de periode van
88twaalf jaar die aanvangt met het schooljaar dat begint in het jaar waarin de minderjarige de leeftijd van
89zes jaar bereikt en eindigt op het einde van het schooljaar in het jaar tijdens hetwelk de minderjarige
90achtien wordt. De leerplicht is voltijds totdat de leeftijd van vijftien jaar is bereikt en omvat ten
91hoogste zeven jaar lager onderwijs en ten minste de eerste twee jaren van het secundair onderwijs met
92volledig leerplan; in geen geval duurt de voltijdse leerplicht voort na zestien jaar.

93 De ouders of de personen die het ouderlijke gezag uitoefenen over de minderjarige van
94vreemde nationaliteit zijn verplicht de minderjarige in te schrijven in een school en ervoor te zorgen
95dat hij/zij regelmatig naar school gaat (Iterbeke 2002: 71).

96 Dit alles geldt dus vanaf het moment dat de minderjarige wordt ingeschreven in het
97vreemdelingen- of bevolkingsregister. De bepalingen inzake de leerplicht zijn met andere woorden
98niet van toepassing op minderjarigen zonder wettig verblijf. Documentlozen en niet-begeleide
99minderjarige nieuwkomers worden niet gevat door de leerplicht, maar wel door het recht op onderwijs.

100

1011.2 Het recht op onderwijs voor kinderen zonder wettig verblijfsstatuut

102

103Het recht op onderwijs werd formeel uitgebreid naar minderjarigen zonder wettig verblijfstatuut met
104de omzendbrief van 24 juni 1999 (Iterbeke 2002: 71). De omzendbrief geeft richtlijnen voor het
105garanderen van het recht op onderwijs binnen het basis- en secundair onderwijs. Elke minderjarige die
106op het Belgische grondgebied verblijft, heeft recht op onderwijs en toegang tot een school die
107overeenkomt met zijn of haar filosofische, ideologische of godsdienstige opvattingen.

108 Indien bij de inschrijving de bewijsstukken die de identiteit van de jongere aantoonen niet
109kunnen geleverd worden, kan de inschrijving toch plaatsvinden. Enige voorwaarde is dat het kind
110effectief bij de inschrijving aanwezig is. Het recht op onderwijs kan afgedwongen worden nog voor de

78

111 termijn van zestig dagen verstreken is. Van zodra het kind in ons land verblijft, geldt het recht op
112 onderwijs.

113

114 1.3 Minderjarigen zonder wettig verblijfstatuut: specifieke afspraken

115

116 In 1994 werd tussen de Vlaamse minister van Onderwijs en de federale minister van Binnenlandse
117 zaken afgesproken dat kinderen zonder wettig verblijfsstatuut subsidieerbaar of financierbaar zijn
118 (Itebeke 2002: 71-72). Indien ze aan de geldige voorwaarden voldoen, kunnen ze eveneens in
119 aanmerking komen voor het onthaalonderwijs (cf.2.2) en het gelijke onderwijskansenbeleid (cf.5.31).

120 Daarnaast werd afgesproken dat directies en leerkrachten de inschrijving van leerlingen
121 zonder wettig verblijfstatuut niet moeten aangeven aan de vreemdelingen- of politiediensten, en deze
122 diensten zullen deze leerlingen niet via de scholen opsporen.

123 Normaal gezien is de schoolverzekering ook geldig voor kinderen zonder wettig
124 verblijfsstatuut en worden deze kinderen meegeteld in de subsidiëring van de school.

125

126

127 2. Onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs

128

129 In de omzendbrief ‘Onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers’ van 2 juli 2001 (referentie:
130 BaO / 2001 / 9) worden de pijlers van het onthaalonderwijs in het basisonderwijs uit de doeken
131 gedaan. De wettelijke basis was het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997: artikel 138, 3° en het
132 besluit van de Vlaamse regering van 17 juni 1997 betreffende de personeelsformatie in het gewoon
133 basisonderwijs: artikel 21 tot en met 23. Deze omzendbrief geeft een omschrijving van
134 onthaalonderwijs en een definitie van anderstalige nieuwkomers. Vervolgens worden de aanvullende
135 lestijden en de voorwaarden en normen besproken. Er is een vermelding van steunpunten en de
136 mogelijkheid tot het aanvragen van afwijkingen wordt in het leven geroepen.

137

138 2.1 Omschrijving en doelstellingen van onthaalonderwijs

139

140 In deze omzendbrief wordt het onthaalonderwijs als volgt omschreven: ‘Onthaalonderwijs is
141 onderwijs voor anderstalige nieuwkomers ter bevordering van hun taalvaardigheid Nederlands en van
142 hun sociale integratie. Het onthaalonderwijs heeft tot doel de anderstalige nieuwkomer voor te
143 bereiden op instromen in het gewoon onderwijs in het schooljaar volgend op de onthaalperiode. Het
144 onthaalonderwijs zal de anderstalige nieuwkomer in staat moeten stellen op een efficiënte manier te
145 functioneren in de klas, die in overeenstemming is met zijn leeftijd, als lerend individu en als lid van
146 de klas-/schoolgemeenschap. Het onthaalonderwijs ontwikkelt bij de anderstalige nieuwkomer de
147 nodige taal- en andere vaardigheden om de leerboodschappen, die in de toekomstige klas zullen

148verstuurd worden, te kunnen begrijpen en om deel te kunnen nemen aan het sociale verkeer dat in de
149klas en op school plaatsgrijpt. Deze vaardigheden moeten de anderstalige nieuwkomers in staat stellen
150zich te integreren in onze samenleving. Het onthaalonderwijs maakt werk van actieve integratie van de
151anderstalige nieuwkomer in het schoolleven, waarbij de relatie van de anderstalige nieuwkomer met de
152klastitularis en de leeftijdgenoten de nodige aandacht krijgt. Leren omgaan met sociale en culturele
153verscheidenheid is hierin van groot belang.’

154

1552.2 Definitie van anderstalige nieuwkomers

156

157Deze omzendbrief definieert anderstalige nieuwkomers als volgt: ‘Anderstalige nieuwkomers zijn
158leerlingen in het basisonderwijs die op de datum van hun inschrijving gelijktijdig aan al de volgende
159voorwaarden voldoen:

160 - de leeftijd van 5 jaar of ouder hebben;

161 - niet het Nederlands als moedertaal hebben;

162 - onvoldoende de onderwijstaal beheersen om met goed gevolg de lessen te kunnen volgen;

163 - niet de Belgische of Nederlandse nationaliteit bezitten;

164 - nog geen volledig schooljaar onderwijs hebben gevolgd in een school met Nederlands als
165 onderwijstaal.’

166 Op de laatste twee voorwaarden kan een afwijking worden toegestaan. Op de laatste
167voorwaarde is een afwijking alleen mogelijk voor leerlingen die reeds een schooljaar onderwijs
168gevolgd hebben in een school die tijdens dat schooljaar geen aanvullende lestijden voor de opvang van
169anderstalige nieuwkomers organiseerde.

170 De vaststelling omtrent de beheersing van de onderwijstaal en omtrent het gevolgde onderwijs
171gebeurt op grond van een schriftelijke verklaring op eer, gedateerd en ondertekend door de ouders of
172door een persoon die de minderjarige leerplichtige leerling in rechte of in feite onder zijn bewaring
173heeft. Deze verklaring wordt op school bijgehouden.

174

1752.3 Voorwaarden en omkadering

176

177Om aanvullende lestijden voor anderstalige nieuwkomers gefinancierd of gesubsidieerd te krijgen,
178moet de school voldoende anderstalige nieuwkomers hebben: voor een autonome lagere school met
179slechts één vestigingsplaats moeten op de eerste schooldag van september of in de loop van het
180schooljaar vier anderstalige nieuwkomers regelmatig ingeschreven zijn.

181 Voor elke anderstalige nieuwkomer moet het schoolbestuur een individueel werkplan

182uitwerken. Uitgaande van de beginsituatie wordt een strategie uitgeschreven om de doelstellingen van
183het onthaalonderwijs te realiseren. De evaluatie van de verschillende stappen worden eveneens

184opgenomen in het individueel werkplan. Het werkplan geeft dus naast leerelementen ook leerevoluties

185weer, zowel binnen de aparte als binnen de geïntegreerde opvang van de anderstalige nieuwkomer. In
186functie van de beginsituatie en de leerevolutie van de anderstalige nieuwkomer wordt de
187onthaalstrategie beschreven en opgevolgd.

188 Het schoolbestuur moet ook de verbintenis aangaan de leerkrachten te laten deelnemen aan
189nascholing gericht op onthaalonderwijs. Daarbij moeten de twee actieterreinen aan bod komen:
190bevorderen van taalvaardigheidsonderwijs én bevorderen van sociale integratie.

191

1922.4 Financiering

193

194Er worden aanvullende lestijden voor de opvang van anderstalige nieuwkomers gefinancierd of
195gesubsidieerd indien aan hoger genoemde quota is voldaan en van zodra in de loop van het schooljaar
196het aantal anderstalige nieuwkomers dat als basis heeft gediend voor de vorige vaststelling met
197tenminste vier wordt overschreden. De financiering of subsidiëring van aanvullende lestijden wordt
198stopgezet indien het aantal anderstalige nieuwkomers dat ingeschreven is, daalt onder de twee. Het
199aantal aanvullende lestijden dat wordt gefinancierd of gesubsidieerd is:

200- twee aanvullende lestijden per school die onthaalonderwijs aanbiedt;

201- anderhalve lestijd per anderstalige nieuwkomer.

202

2032.5 Toelage

204

205Scholen die in aanmerking komen voor aanvullende lestijden krijgen ook een toelage per anderstalige
206nieuwkomer. Deze toelage bedraagt 12,5 euro per volledige maand per anderstalige nieuwkomer in de
207periode waarin de school onthaalonderwijs organiseert. Van zodra de school geen aanvullende
208lestijden meer kan organiseren (door daling van het aantal anderstalige nieuwkomers onder de twee),
209stopt ook de toelage.

210

2112.6 Ondersteuning en afwijkingen

212

213De scholen die anderstalige nieuwkomers opvangen, kunnen ondersteund worden door de
214pedagogische begeleiding, het Steunpunt Nederlands Tweede Taal te Leuven en het Steunpunt
215Intercultureel Onderwijs te Gent.

216 Afwijkingen kunnen aangevraagd worden op het Departement Onderwijs.

217

218

219

220

221

2223. Onderwijsvoorrangs- en zorgverbredingsbeleid

223

224Het onderwijsvoorrangs- en het zorgverbredingsbeleid zijn niet opgesteld met de specifieke noden van
225anderstalige nieuwkomers voor ogen. Toch werden anderstalige nieuwkomers niet nadrukkelijk
226uitgesloten, maar pas in een latere fase is men begonnen werken aan specifieke richtlijnen voor het
227onderwijs aan anderstalige nieuwkomers (Willems 2002: 66-67).

228 Het onderwijsvoorrangsbeleid (OVB) was oorspronkelijk een idee van minister Coens in 1991
229en het zorgverbredingsbeleid (ZVB) was een idee van zijn opvolger Van den Bossche in 1993. Beide
230tegenwoordelingen hadden tot doel om kinderen die niet goed meekunnen in het basisonderwijs
231specifieke aandacht te geven om zo hun achterstand weg te werken (Willems 2002: 67).

232

2333.1 Actieterreinen

234

235Uit de twee besluiten van 14 juli 1998 van de Vlaamse regering betreffende deze projecten kunnen we
236opmaken dat de actieterreinen waarop het toepassingsplan betrekking heeft voor OVB preventie en
237remediëring van ontwikkelings- en leerachterstand, taalvaardigheidsonderwijs Nederlands,
238intercultureel onderwijs en de betrokkenheid van ouders zijn.

239 De actieterreinen voor ZVB zijn dezelfde, met het extra actieterrein socio-emotionele
240ontwikkeling.

241

2423.2 Doelgroep(en)

243

2443.2.1 Leerlingen

245

246Een leerling onderwijsvoorrang is een regelmatige leerling in het kleuteronderwijs of in het lager
247onderwijs van wie de moeder ten hoogste tot het einde van het schooljaar waarin zij de leeftijd van 18
248jaar bereikte, onderwijs heeft gevolgd, en de grootmoeder langs moederszijde niet in België geboren is
249en niet in het bezit is van de Belgische of Nederlandse nationaliteit door geboorte.

250 Een leerling die in aanmerking komt voor zorgverbreding is een regelmatige leerling waarvan
251de moeder het diploma secundair onderwijs niet heeft behaald; of behoort tot een eenoudergezin; of
252waarvan beide ouders werkloos zijn.

253 Een leerling kan nooit tegelijk in aanmerking komen voor OVB en ZVB.

254

2553.2.2 In aanmerking komende scholen

256

257Een school komt in aanmerking voor OVB wanneer 20 leerlingen of 10 % van de totale
258schoolpopulatie doelgroepleerlingen zijn zoals hierboven beschreven. Elke ouder of voogd van deze

259leerlingen moet een schriftelijke verklaring op eer ondertekenen. Daarnaast dient de school een
260aanvraag en een aanwendingsplan in bij het Departement Onderwijs. Er mag geen vooraf negatief
261oordeel van inspectie zijn uitgesproken.

262 Omwille van dezelfde redenen komt een school in aanmerking voor ZVB, maar dan met
263betrekking tot leerlingen ZVB.

264

2653.3 (Mogelijke) partners

266

267Beide besluiten vragen de medewerking van pedagogische begeleiding en het Centrum voor
268Leerlingenbegeleiding (CLB, voorheen Psycho-Medisch-Sociaal centrum of PMS) en de nascholing
269van leerkrachten.

270 Het OVB vraagt de samenwerking met een erkende welzijnsinstelling, socio-culturele
271instelling, een integratiecentrum of een integratiedienst voor migranten. Het ZVB vraagt dit niet.

272

2733.4 Toelage

274

275Het aantal lestijden OVB wordt berekend afhankelijk van de ligging van de school en het totaal aantal
276in aanmerking komende leerlingen.

277 Het aantal extra lestijden ZVB wordt berekend afhankelijk van het totaal aantal leerlingen van
278de school.

279

280

2814. Gelijke Onderwijskansen (GOK)

282

283Het decreet betreffende gelijke onderwijskansen - I wil naar eigen zeggen ‘een antwoord bieden op de
284problematiek van de kansenongelijkheid in het onderwijs’. Het moet in het verlengde gezien worden
285van het onderwijsvoorangsbeleid (1991), het project zorgverbreding (1993) en de non-
286discriminatieverklaring (1993).

287 We zullen enkele bepalingen uit het decreet belichten die van toepassing zijn op anderstalige
288minderjarige nieuwkomers (in het basisonderwijs).

289

2904.1 Recht van inschrijving

291

292Het GOK-decreet vertrekt vanuit een in beginsel onvoorwaardelijk recht op inschrijving in de
293gefinancierde of gesubsidieerde school naar keuze:

294

295 ‘Elke leerling heeft een *recht op inschrijving* in de school van zijn/haar ouders keuze.

296 Rekening houdend met het onderwijsaanbod brengt de inrichtende macht de leerling onder in
297 de vestigingsplaats van diens ouders keuze.¹

298

299 In twee gevallen zijn er op dit beginsel afwijkingen mogelijk. De laatste mogelijkheid tot
300afwijking trekt vooral onze aandacht:

301

302 ‘ De inrichtende macht kan *afwijken* van dit beginsel:

303 1° (...)

304 2° ten einde de verhouding tussen het aantal leerlingen voor wie de thuistaal niet het

305 Nederlands is en het totaal aantal leerlingen in de vestigingsplaats op ten minste 20% te

306 brengen of te houden.²

307

3084.2 Doorverwijzen

309

310Een leerling kan omwille van bovenvermelde afwijking(en) worden doorverwezen, zonder dat het

311recht op onderwijs wordt geschaad. De leerling moet dus ingeschreven worden totdat een oplossing in

312een andere school gevonden wordt en hij/zij daar kan worden ingeschreven.

313 Doorverwijzing kan onder volgende voorwaarden geschieden:

314

315 ‘Een inrichtende macht van een school voor gewoon onderwijs kan onverminderd de bepaling
316 van artikel III. 1, (...):

317 elke bijkomende leerling waarvan de thuistaal overeenkomstig de door de Vlaamse

318 regering bepaalde objectieve maatstaven niet, respectievelijk wél het Nederlands is,

319 doorverwijzen om de vooropgestelde verhouding tussen beide leerlingengroepen te waarborgen

320 en op voorwaarde dat:

321 - taalvaardigheidsonderwijs Nederlands deel uitmaakt van de schoolpraktijk en het
322 nascholingsbeleid van de school en

323 - de school een werking ontplooit met ouders van leerlingen waarvan de thuistaal niet
324 het Nederlands is en

325 - de relatieve aanwezigheid in de school ten minste 20 % bedraagt en 10 % hoger ligt
326 dan de relatieve aanwezigheid in het werkingsgebied (...)³

327

328

329

3304.3 Doelgroep(en)

84¹ Art. III. 1.

85² Art. III. 1.

86³ Art. III. 5.

331

3324.3.1 Leerlingen

333

334 Aan de volgende criteria wordt een gewicht toegekend, op basis waarvan ondersteuning wordt

335 geboden met middelen uit dit gelijke kansenbeleid:

336

337 §1.

338 Voor de toepassing van deze afdeling gelden de volgende indicatoren, verder genoemd

339 «gelijkekansenindicatoren»:

340 1° het gezin leeft van een vervangingsinkomen;

341 2° de leerling is thuisloos;

342 3° de ouders behoren tot de trekkende bevolking;

343 4° de moeder is niet in het bezit van een diploma van het secundair onderwijs, een

344 studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad van het beroepssecundair

345 onderwijs of een daarmee gelijkwaardig studiebewijs;

346 5° de thuistaal is overeenkomstig de door de Vlaamse regering bepaalde objectieve

347 maatstaven niet het Nederlands.

348 (...)

349 §3

350 De Vlaamse regering kent aan elke gelijkekansenindicator een gewicht toe; zij bepaalt tevens

351 het maximum van de gecumuleerde gewichten, dat ten minste gelijk is aan het hoogste

352 gewicht dat aan een gelijkekansenindicator wordt toegekend en ten hoogste gelijk is aan

353 anderhalf maal dit hoogste gewicht.

354 De hoogste gewichten worden toegekend aan (de thuisloosheid en het lid zijn van de

355 trekkende bevolking).

356 (De thuistaal die niet het Nederlands is) wordt als gelijkekansenindicator slechts gewogen in

357 combinatie met andere gelijkekansenindicatoren.⁸⁸⁴

358

359 Voor meer uitleg omtrent deze indicatoren verwijzen we naar Willems (2002, 79-81).

360

3614.3.2 In aanmerking komende scholen

362

363 Niet elke school met doelgroepelers komt in aanmerking voor ondersteuning:

364

365 'Scholen kunnen voor een periode van drie schooljaren aanvullende lestijden of extra-uren

366 leraar krijgen, voor zover ze (...):

88⁴ Art. VI. 2.

367 1° op 1 februari van het voorafgaand schooljaar ten minste 10% regelmatige leerlingen tellen
368 die beantwoorden aan één of meer van de (...) gelijkheidsindicatoren (...).⁵

369

3704.4 Lokale overlegplatforms

371

372 Lokale overlegplatforms moeten de communicatie verzekeren tussen verschillende actoren. Niet
373 onbelangrijk is dat de deelname aan de lokale overlegplatforms en het nakomen van de afspraken die
374 worden gemaakt, wordt opgenomen in de financierings- en subsidiëeringsvoorwaarden voor scholen en
375 centra voor leerlingenbegeleiding.

376

3774.4.1 Samenstelling⁶

378

379 De lokale overlegplatforms zullen samengesteld worden met vertegenwoordigers uit het onderwijs- en
380 welzijnsveld:

381

- 382 • directies en inrichtende machten van alle scholen en centra voor leerlingenbegeleiding binnen het
- 383 werkingsgebied;
- 384 • vakbondsvertegenwoordigers (personeel);
- 385 • vertegenwoordigers van erkende ouderverenigingen en leerlingenraden;
- 386 • lokale socio-economische en/of -culturele partners;
- 387 • erkende allochtone en erkende kansarme autochtone gemeenschappen en de integratiesector;
- 388 • onthaalbureaus;
- 389 • schoolopbouwwerk;
- 390 • lokale besturen.

391

392 De gemeente vervult omwille van haar bevoegdheden inzake welzijn, mobiliteit, huisvesting e.d. een
393 belangrijke adviserende rol in het overlegplatform.

394

3954.4.2 Ondersteuning

396

397 De Vlaamse regering voorziet in de ondersteuning van de lokale overlegplatforms door een
398 deskundige. Deze vervult zowel een organisatorische als een inhoudelijke rol.

3994.4.3 Bevoegdheden en taken⁷

400

90⁵ Art. VI. 3.

91⁶ Art. IV. 3.

92⁷ Art. IV. 4.

401 Het overlegplatform maakt in eerste instantie een omgevingsanalyse op inzake gelijke
402 onderwijskansen binnen het werkingsgebied. Deze analyse moet rekening houden met de bestaande
403 leerlingenstromen en de doorstroming naar het secundair, respectievelijk hoger onderwijs, en moet het
404 mogelijk maken om een gemeenschappelijke probleemdefiniëring op te maken en een efficiënt
405 statistisch apparaat inzake leerlingenstromen op te zetten. Om deze analyse te kunnen laten slagen,
406 wordt een informatieplicht bij de scholen ingevoerd.⁸

407 Daarnaast worden binnen het lokale overlegplatform (LOP) afspraken gemaakt over de
408 essentiële doelstellingen van het decreet: ‘het realiseren van optimale leer- en ontwikkelingskansen
409 voor alle leerlingen, het vermijden van uitsluiting, segregatie en discriminatie en het bevorderen van
410 sociale cohesie’. Doorverwijzing is slechts als uitzonderingsprocedure bedoeld en het komt er in de
411 eerste plaats op aan om via klare afspraken over ieders verantwoordelijkheid, informatievoorziening
412 en sensibilisering te komen tot evenwichtig samengestelde scholen.

413 In de derde plaats legt een overlegplatform een traject vast inzake de toeleiding naar het
414 onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers. Dit traject wordt ingepast in de globale
415 trajectbegeleiding van minderjarige nieuwkomers, waarvan de coördinatie berust bij de aan het
416 overleg participerende onthaalbureaus.⁹

417 Het LOP staat daarnaast in voor het berekenen van de relatieve aanwezigheid van leerlingen
418 waarvan de thuistaal niet het Nederlands is.

419 Lokale overlegplatforms bemiddelen na een doorverwijzing van een leerling tussen de scholen
420 binnen het werkingsgebied.

421 Tenslotte legt een overlegplatform de werkingsprincipes van deze bemiddeling vast, en
422 bepaalt daarbij ondermeer welke school instaat voor de opvang van een geweigerde of doorverwezen
423 leerling.

424

425 4.4 Aandachts- en knelpunten

426

427 In theorie kunnen naar Iterbeke (2002: 90) de lokale overlegplatforms een uniek instrument zijn voor
428 een kwalitatief primair traject¹⁰ voor minderjarige nieuwkomers. De praktijk zal moeten uitwijzen of
429 ze aan die verwachtingen kunnen voldoen.

430 Hoewel inhoudelijk positief, kan het een praktisch nadeel zijn dat er niet enkel in functie van
431 minderjarige nieuwkomers gewerkt wordt, en dat het onwaarschijnlijk is dat alle welzijns- en socio-
432 culturele partners die relevant zijn, er zitting in zullen hebben. Voor Iterbeke (2002: 90-91) lijkt het
433 dan ook een interessante denkplaatje om een deel van de taken van het overlegplatform uit te besteden

---

94⁸ Omzendbrief, ‘Opvraging leerlingengegevens in het kader van het gelijke onderwijskansenbeleid voor het
95 gewoon basisonderwijs’, 13.02.2002

96⁹ Op de inhoud van termen als ‘toeleiding’, ‘trajectbegeleiding’, ‘onthaalbureau’, etc. komen we in 6.4.1 terug.

97¹⁰ Naast een primair traject heb je ook een secundair traject, maar dit enkel voor meerderjarigen; zie ook 6.4.1 in
98 dit hoofdstuk.

434of af te splitsen naar een ‘gemandateerd’ nieuwkomersplatform. Op die manier kunnen de voordelen
435(informatieplicht, verplichte deelname), gecombineerd worden met die van een breed, representatief
436overlegorgaan. Bovendien bestaat op het werkveld de vrees dat deelnemers zich binnen de LOP’s
437anders (en sterker) gaan profileren, wat de samenwerking eerder zou bemoeilijken. Ook aan die
438bezorgdheid zou een apart platform tegemoet kunnen komen.

439

440

4415. Instructietaal in het onderwijs

442

443In dit gedeelte gaan we op zoek naar wettelijke bepalingen omtrent de instructietaal in het onderwijs in
444Vlaanderen. Centrale vraag hierbij is of het Nederlands verplicht is als instructietaal.

445 Onderwijs behoort tot de bevoegdheid van de Gemeenschappen. Dit impliceert in principe dat
446in alle scholen die op het grondgebied van de Vlaamse Gemeenschap gesitueerd zijn, het Nederlands
447de eerste taal is, behalve voor de scholen met een apart ‘statuut’ (bv. Europese of joodse scholen).

448Hiervoor verwijzen we naar Artikel 129 §1 en §2 van de Gecoördineerde grondwet, waarin staat:

449

450 ‘§1

451 De raden van de Vlaamse en de Franse Gemeenschap regelen, ieder voor wat hem betreft, bij
452 decreet, het gebruik van de talen voor:

453 1° de bestuurszaken;

454 2° het onderwijs in de door de overheid opgerichte, gesubsidieerde of erkende
455 instellingen;

456 3° de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel;

457 (...)

458 §2

459 Deze decreten hebben kracht van wet, respectievelijk in het Nederlandse taalgebied en in het
460 Franse taalgebied (...)

461

462 Niets lijkt uit te sluiten dat er naast het Nederlands ook nog andere talen kunnen gekozen
463worden ter hantering voor instructie. De beslissing hiertoe ligt bij de Vlaamse Gemeenschap.

464

465

466

4676. Het Vlaamse inburgeringsbeleid

468

469De versie van het Vlaamse inburgeringsbeleid die we hier onder de loep zullen nemen, is het ‘Ontwerp
470van decreet betreffende het Vlaamse inburgeringsbeleid versie 21/05/02’. Het betreft een decreet van

471de Vlaamse regering op voorstel van de Vlaamse minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke
472Kansen Patrick Dewael, de Vlaamse minister van Cultuur, Jeugd, Sport, Brusselse Aangelegenheden
473en ontwikkelingssamenwerking, Bert Anciaux, de Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming
474Marleen Vanderpoorten, de Vlaamse minister van Werkgelegenheid en Toerisme Renaat Landuyt (?),
475de Vlaamse minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen Mieke Vogels en de Vlaamse
476minister Paul Van Grembergen ter voorlegging aan het Vlaams Parlement.

477

4786.1 Definitie

479

480In dit decreet wordt inburgering gedefinieerd als

481

482 ‘een interactief proces waarbij de overheid aan vreemdelingen een specifiek programma
483 aanbiedt, dat hun enerzijds de mogelijkheid biedt om ze eigen te maken met hun nieuwe
484 sociale omgeving en anderzijds ertoe bijdraagt dat de samenleving de personen van de
485 doelgroep als volwaardige burgers gaat erkennen, met als doel een volwaardige participatie
486 van die personen in de samenleving.’¹¹

487

488 Inburgering is dus een proces met twee dynamieken: enerzijds moet de nieuwkomer zijn plaats
489vinden in de maatschappij, anderzijds moet de maatschappij ontvankelijker worden voor
490nieuwkomers. Van dit tweede luik is er in dit verdere ontwerp van decreet echter weinig tot niets te
491merken. Er zijn minimale afspraken en afspraken die vrij kunnen onderhandeld worden.
492Einddoelstelling is maatschappelijke participatie.

493

4946.2 Het inburgeringsbeleid met betrekking tot anderstalige minderjarige nieuwkomers

495

496Op het decreet ‘Onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs’ na, is dit het
497allereerste en enige decreet dat anderstalige minderjarige nieuwkomers specifiek tot haar doelgroep
498rekent:

499

500 ‘§5. Tot de doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid behoren de minderjarige
501 anderstalige nieuwkomers, tenzij zij niet vergezeld zijn van een persoon die over hen het
502 ouderlijk gezag uitoefent.’¹²

503

504 Hoewel deze laatste tot de doelgroep van het onthaalonderwijs behoren, worden ze wel
505weerhouden in dit ontwerp van decreet. Voor deze groep zijn aparte bepalingen in de maak, ten

---

101¹¹ Art. 2. I. 1°

102¹² Art. 3. II

506gevolge van de specifieke opvang en begeleiding die deze groep nodig heeft en de gerichte
507afstemming die nodig is met het (federale) asielbeleid (Iterbeke 2002: 19). De minderjarige doelgroep
508van het inburgeringsbeleid valt dus samen met de doelgroep van het onderwijs, met uitzondering van
509niet-begeleide minderjarigen.

510 Hierdoor wordt er een spanningsveld gecreëerd tussen de minderjarige en de meerderjarige
511doelgroep¹³: documentloze meerderjarigen bijvoorbeeld behoren immers niet tot de doelgroep. De
512keuze om documentloze en niet ontvankelijk verklaarde asielzoekers niet in het inburgeringsdecreet op
513te nemen, zorgt er immers voor dat men minderjarigen zal begeleiden waarvan de andere leden van het
514huishouden (in de meeste gevallen de ouders) geen deel uitmaken van de doelgroep. In een onderzoek
515naar de finaliteit van het Vlaamse inburgeringsbeleid wordt beargumenteerd dat een spanningsveld in
516doelgroepbepaling enkel vermeden kan worden door het inburgeringsbeleid minderjarigen en
517meerderjarigen op Vlaams niveau te linken. In een ideale situatie zou voor de groep ouders die niet tot
518de doelgroep meerderjarigen behoren, in een aangepast minimaal aanbod voorzien kunnen worden.¹⁴

519

5206.3 Concretisering

521

522De concretisering van het Vlaamse inburgeringsbeleid voor de minderjarige personen van de
523doelgroep wordt met dit ontwerp van decreet beperkt tot het primaire traject:

524

525 ‘§2 (...) Dit decreet regelt het secundaire traject enkel voor de meerderjarige personen van de
526 doelgroep, bedoeld in artikel 3, §2.’¹⁵

527 Het inburgeringstraject, de concretisering van het Vlaamse inburgeringsbeleid, bestaat dus uit
528een primair en een secundair gedeelte. Omwille van de hierboven vermelde bepaling van het decreet,
529focussen we hier op het primaire traject:

530

531 ‘Het primaire inburgeringstraject laat de personen van de doelgroep toe te komen tot een
532 grotere zelfredzaamheid. Onder zelfredzaamheid wordt begrepen dat deze personen in staat

---

104¹³ ‘Art. 3 (...)

105 §2. Tot de doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid behoren meerderjarige vreemdelingen die:
106 1° zich voegen bij het Nederlandse taalgebied of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad
107 verblijvende onderdanen van de Europese Unie of bij daar verblijvende personen die gerechtigd zijn om
108 meer dan drie maanden in België te blijven, in het kader van een gezinshereniging of om met die
109 personen te huwen of op duurzame wijze samen te wonen;

110 2° in België asiel hebben aangevraagd en van wie de aanvraag ontvankelijk werd verklaard;

111 3° de status van vluchteling hebben verworven;

112 4° door regularisatie recht op verblijf in België hebben verworven.

113 (...)

114¹⁴ CICI. 2001a. *Onderzoek naar de finaliteit van het Vlaamse inburgeringsbeleid*. Universiteit Gent, Centrum
115voor Interculturele Communicatie en Interactie, pp. 75-77.

116

117¹⁵ Art. 4. II.

533 zijn actief hun levensloopbaan uit te bouwen en hiertoe voldoende de Nederlandse taal
534 beheersen.¹⁶

535

536 Het primaire traject voor minderjarigen wordt in het ontwerp van decreet over de hele lijn eng
537 gedefinieerd. De trajectbegeleiding is een aanvulling en ondersteuning van het onthaalonderwijs.

538 Toeleiding naar reguliere voorzieningen staat centraal:

539

540 ‘Het primaire inburgeringstraject voor minderjarige personen van de doelgroep (...) omvat een
541 educatieve component, ondersteund door trajectbegeleiding¹⁷.

542

543 De educatieve component bestaat uit het onthaalonderwijs dat wordt aangeboden in een
544 onderwijsinstelling voor basis- en secundair onderwijs en dat gericht is op taalvaardigheid
545 Nederlands en op de sociale integratie van de minderjarige persoon van de doelgroep, (...).

546

547 De trajectbegeleiding omvat de begeleiding naar onderwijsinstellingen die onthaalonderwijs
548 aanbieden, naar socio-culturele instellingen en organisaties en naar gezondheids- en
549 welzijnsinstellingen. De Vlaamse regering bepaalt de nadere regels inzake de
550 trajectbegeleiding.¹⁸

551

552 Het primaire inburgeringstraject, zijnde de toeleiding naar andere organisaties en reguliere
553 voorzieningen, moet drie maanden na de aanmelding op het onthaalbureau afgerond worden.

554

555

556

557

558

559

5606.4 Organisatie

561

5626.4.1 Het onthaalbureau

563

5646.4.1.1 Opdracht

565

119¹⁶ Art. 4. II. § 2

120¹⁷ Art. 2. I.

121 ‘4° trajectbegeleiding: de methodiek om personen individueel en op maat te begeleiden tijdens het
122 inburgeringstraject, bedoeld in artikel 4.’

123¹⁸ Art. 17. IV.

566De verantwoordelijkheid voor de organisatie van het inburgeringsbeleid ligt bij de Vlaamse regering,
567bij de gemeenten van het Nederlandse taalgebied en bij de Vlaamse Gemeenschapscommissie.¹⁹ Zo
568dient elke gemeente het inburgeringsbeleid in het primaire traject op lokaal niveau organiseren via een
569onthaalbureau.²⁰ De taak van het onthaalbureau wordt als volgt omschreven:

570

571 ‘Art. 8. Het onthaalbureau bouwt het primaire inburgeringstraject uit en heeft voor de
572 meerderjarige personen van de doelgroep, bedoeld in artikel 3, §2, een opvolgfunctie bij de
573 uitbouw van het secundaire inburgeringstraject.

574

575 Het onthaalbureau verzorgt de trajectbegeleiding van de doelgroep binnen het primaire
576 inburgeringstraject. Het onthaalbureau bouwt een netwerk van diensten en organisaties uit met
577 het oog op doorverwijzing en terugkoppeling. Het onthaalbureau behoudt het overzicht over
578 het volledige primaire inburgeringstraject en rapporteert hierover aan de Vlaamse regering en
579 de betrokken gemeenten van het Nederlandse taalgebied of de Vlaamse
580 Gemeenschapscommissie.’

581

5826.4.1.2 Huishoudenperspectief

583

584In het lijvige eindrapport van 14 november 2002 ‘Onderzoek naar de concretisering van het Vlaamse
585inburgeringsbeleid voor anderstalige minderjarige nieuwkomers’ werkt Iterbeke in opdracht van de
586Vlaamse Gemeenschap en de vzw Onderwijs Ondersteunende Projecten Antwerpen (OOPA) een
587conceptueel takenpakket uit voor onthaalbureaus in hun concrete werking naar minderjarigen toe. Dit
588onderzoek is grotendeels gebaseerd op de huidige werking van de onthaalbureaus Kom-Pas in Gent en
589het Info- en Oriëntatiepunt anderstalige minderjarige nieuwkomers (IOP) in Antwerpen. Voor
590onthaalbureaus die op dit moment al bezig zijn, moet het volgens Iterbeke mogelijk zijn de huidige
591werking in de verschillende in het rapport beschreven procedures onder te brengen. Tevens vormt het
592bijhorende draaiboek een handleiding voor opstartende onthaalbureaus.

593 Dit eindrapport stelt onder andere vast dat cliënten van onthaalbureaus steeds (dienen)
594bekeken (te) worden vanuit een huishoudenperspectief: ook de ouders van de minderjarige
595nieuwkomer zijn dus cliënten, los van het feit of zij tot de meerderjarige doelgroep van het
596inburgeringsbeleid horen of niet.²¹ Wanneer we spreken over een huishouden, gaat dat in de meeste
597gevallen inderdaad over gezinnen, maar dit hoeft niet het geval te zijn: het kan ook dat een
598minderjarige een huishouden vormt met een bevriend gezin of met bijvoorbeeld de grootouders

---

125¹⁹ Art. 5. III.

126²⁰ Art. 6. III.

127²¹ Zie ook 6.2: spanningsveld ten gevolge van de definiëring van de minder- en meerderjarige doelgroepen in het
128ontwerp van decreet.

599(Iterbeke 2002: XIII). Wanneer men dus spreekt van ‘ouders’, moet dit geïnterpreteerd worden als de
600persoon of personen die het feitelijke ouderlijke gezag uitoefenen (Iterbeke 2002: XIII).

601

6026.4.1.3 Taken

603

604De algemene opdracht van het onthaalbureau legt volgens het ontwerp van decreet de nadruk op de
605toeleiding naar het onthaalonderwijs en andere relevante reguliere instanties, en de netwerken die
606hiervoor opgebouwd worden. Hiervoor krijgt het onthaalbureau per kind drie maanden de tijd. Het
607onderzoek van Iterbeke doet een voorstel om de taken van het onthaalbureau verder te concretiseren.

608

609a) Toeleiding

610

611In zijn eindrapport stelt Iterbeke een werkdefinitie van het begrip ‘toeleiden’ voor, die de taak van het
612onthaalbureau uit het ontwerp van decreet (begeleiding naar onderwijsinstellingen die
613onthaalonderwijs aanbieden, naar socio-culturele instellingen en organisaties en naar gezondheids- en
614welzijnsinstellingen) eenduidig en afgelijnd moet omschrijven:

615

616 ‘Toeleiden staat voor het gericht, begeleid en kwalitatief doorverwijzen van de doelgroep naar
617 de meest geschikte (probleemoplossende) instantie(s). Kwalitatief toeleiden veronderstelt dat
618 aan volgende criteria is voldaan:

619

620 - Vraaggericht: de behoeften of vragen van de cliënt zijn het uitgangspunt: deze zijn duidelijk,
621 en er wordt doorverwezen naar de meest geschikte (oplossings)instantie(s).

622 - Begeleid: de cliënt weet naar waar en naar wie hij verwezen wordt, en waarom. Er worden
623 met de betrokken instantie(s) afspraken gemaakt om de doorverwijzing van (de) cliënt(en) zo
624 efficiënt en kwalitatief mogelijk te laten verlopen.

625 - Kwalitatief: de toeleiding wordt geëvalueerd met de cliënt en de betrokken instantie(s), er is
626 een klachtenprocedure, enz.’ (Iterbeke 2002: 25)

627

628 In dit voorstel worden twee pijlers onderscheiden in het toeleiden van de doelgroep:
629individuele toeleiding en structurele toeleiding. Volgens Iterbeke is dit onderscheid er omdat het
630onmogelijk en niet wenselijk is elke minderjarige nieuwkomer individueel toe te leiden naar elke
631instantie die beantwoordt aan zijn/haar noden en behoeften. Het onthaalbureau zal daarom proberen te
632realiseren dat zoveel mogelijk minderjarigen rechtstreeks de weg vinden naar bijvoorbeeld het
633onthaalonderwijs of het Jongeren Advies Centrum (JAC). Dit kan gebeuren door het informeren van
634de doelgroep en via de netwerken (Iterbeke 2002: 25).

635

636 'Structureel toeleiden is dus het toeleiden (van in dit geval minderjarige nieuwkomers) naar
637 reguliere instanties zonder rechtsreekse tussenkomst van het onthaalbureau. Deze toeleiding
638 moet desalniettemin voldoen aan hoger genoemde criteria (gericht, begeleid en kwalitatief).

639

640 Individueel toeleiden zal daarentegen gebeuren wanneer directe tussenkomst van het
641 onthaalbureau gewenst of noodzakelijk blijkt. Dit gebeurt onder meer door (een vorm van)
642 trajectbegeleiding van wat we «prioritaire doelgroepen» zullen noemen. Structurele en
643 individuele toeleiding zullen in de praktijk sterk met elkaar samenhangen: ze impliceren
644 immers een gelijkaardig netwerk en taakafspraken. Bovendien zal vaak blijken dat vanuit de
645 ervaring van individuele toeleiding, er netwerken kunnen uitgebouwd worden die ervoor
646 zorgen dat de toeleiding in een later stadium structureler kan verlopen.' (Iterbeke 2002: 25-26)

647

648 Uitgangspunt hierbij is dat structureel wordt toegeleid waar mogelijk en individueel waar
649 nodig (Iterbeke 2002: 26).

650 De toeleiding van minderjarige nieuwkomers zal zich situeren op verschillende domeinen.
651 Iterbeke onderscheidt er vijf: onderwijs (alles met betrekking tot het leertraject), welzijn, gezondheid,
652 het socio-culturele domein en de toeleiding in het kader van de minimale ondersteuning van het
653 huishouden (Iterbeke 2002: 26)

654 Iterbeke legt ook nog het waarom van toeleiden uit. Toeleiden gebeurt om optimale
655 (rand)voorwaarden te creëren voor het succesvol volgen van een educatief traject en voor een optimaal
656 functioneren van de minderjarige. Onder maatschappelijk functioneren worden alle welzijns-,
657 gezondheids- en socio-culturele aspecten ondergebracht (Iterbeke 2002: 26).

658 Om structurele toeleiding mogelijk te maken, onderscheidt Iterbeke een aantal kerntaken van
659 het onthaalbureau:

660

661 • Uitbouwen van een toeleidend netwerk.

662 Het onthaalbureau creëert een toeleidend netwerk voor minderjarige nieuwkomers, en maakt
663 afspraken met instanties die met de minderjarigen of hun omgeving in contact komen, en met
664 reguliere instanties waarnaar - in het kader van noden en behoeften van de doelgroep - kan
665 doorverwezen worden. Op die manier kunnen deze zelf toeleiden naar probleemoplossende
666 reguliere instanties.

667 • Vraaggericht werken.

668 Bij het uitbouwen van een toeleidend netwerk gaat men uit van de noden en de behoeften van de
669 doelgroep, op basis van permanente omgevingsanalyse en registratie van vragen en signalen.

670 Hiertoe is een duidelijke link nodig met de noden en behoeften die naar voor komen tijdens de
671 individuele toeleiding.

672 (Iterbeke 2002: 33)

673

674   Individueel toeleiden kan dan weer verschillende vormen aannemen, waaronder

675trajectbegeleiding van prioritaire doelgroepen en occasionele tussenkomsten.

676   ‘Trajectbegeleiding’ verwijst naar de gehanteerde methodiek met betrekking tot prioritaire

677doelgroepen. Dit zijn minderjarigen die - binnen hun huishouden- en levensloopbaanperspectief -

678behoefte hebben aan een intensievere vorm van toeleiding en begeleiding. Dit kan onder meer het

679geval zijn wanneer eerst aan een aantal randvoorwaarden moet gewerkt worden om tot een kwalitatief

680leertraject en maatschappelijk traject te komen. Trajectbegeleiding wordt opgezet wanneer structurele

681toeleiding niet voldoende is en wanneer blijkt dat er verschillende acties moeten worden ondernomen

682om de doelstelling te bereiken. Trajectbegeleiding moet niet gezien worden als een aantal losse acties,

683maar als een geheel van acties, die meer dan één tussenkomst vereisen. De personen van de doelgroep

684die nood hebben aan deze intensievere en individuele vorm van toeleiden, worden de ‘prioritaire

685doelgroepen’ genoemd. Mogelijke prioritaire doelgroepen zijn:

686

687• Minderjarigen die niet op school zitten.

688 Men gaat uit van een dispatchingsysteem naar het onthaalonderwijs dat in eerste instantie

689 gebaseerd is op structurele toeleiding: goede afspraken tussen scholen, CLB’s, onthaalbureaus en

690 toeleidende instanties. Wanneer na verloop van tijd blijkt dat de minderjarige niet op school zit,

691 wordt het dossier van deze minderjarige geactiveerd, en behoort de minderjarige tot de prioritaire

692 doelgroep. Het deeltraject onderwijs staat centraal, en kan uitgebreid worden naar andere

693 deeltrajecten.

694• Minderjarigen bedreigd in hun maatschappelijk functioneren.

695 Onder ‘bedreigd in hun maatschappelijk functioneren’ ressembleren onder meer het gebrek aan

696 voldoende randvoorwaarden voor het doorlopen van een kwalitatief educatief traject en een traject

697 naar volwaardige maatschappelijke participatie, een gebrekkig sociaal netwerk, de problematiek

698 van onvoldoende tijdsbesteding, een kwetsbare gezinssituatie, specifieke welzijns- en

699 gezondheidsproblematieken, enz. Deze opsomming is echter onvolledig en mag niet te eng

700 geïnterpreteerd worden. Onder deze prioritaire doelgroep rekent men specifiek:

701   • minderjarigen met een zorgfunctie;

702   • 15-18jarigen: aandachtssituatie;

703   • minderjarigen die mogelijk toegeleid moeten worden naar het

704   buitengewoon onderwijs.

705• Minderjarigen in een precaire verblijfssituatie.

706 Deze minderjarigen worden blootgesteld aan meerdere problemen of situaties die het volgen van

707 een kwalitatief (leer)traject en hun maatschappelijk functioneren bedreigen. Voor deze

708 minderjarigen lijkt het van belang te peilen naar behoeften voor de verschillende deeltrajecten.

709 Aangezien de ouders niet tot de doelgroep van het Vlaamse inburgeringsbeleid behoren, is een
710 begeleiding van het huishouden in functie van de begeleiding van de minderjarige van het grootste
711 belang.

710 (Iterbeke 2002: 35-38)

711

712 Iterbeke onderscheid zes fasen in de trajectbegeleiding: toeleiding en werving, onthaal,
713 oriëntatie, voortgang, afsluiting en nazorg en tot slot deskundigheidsbevordering (Iterbeke 2002: 41).

713 Daarnaast wijst Iterbeke ook op de paradox van slechts drie maanden trajectbegeleiding
714 (Iterbeke 2002: 46). Het hanteren van een vorm van trajectbegeleiding die slechts drie maanden in
715 beslag neemt, roept voor hem heel wat vragen op. De bepaling in het ontwerp van decreet, creëert
716 immers een paradox: trajectbegeleiding van drie maanden lijkt zichzelf tegen te spreken. Het ontwerp
717 van decreet stelt immers uitdrukkelijk dat de trajectbegeleiding hoogstens drie maanden na de
718 aanmelding op het onthaalbureau moet worden afgerond. ‘Trajectbegeleiding’ is een methodiek die
719 een bepaalde tijdsspanne veronderstelt, en lijkt - in het geval dat de termijn in enge zin gehanteerd
720 wordt - voor Iterbeke niet de correcte term voor de begeleiding die in dat geval op het onthaalbureau
721 geboden wordt. Iterbeke benoemt enkele concrete knel- en aandachtspunten. Zo is één van de
722 voorwaarden voor een succesvolle trajectbegeleiding vraag- en resultaatgericht werken. Dit impliceert
723 dat de behoeften en noden waar de trajectbegeleiding een antwoord op wil bieden, duidelijk zijn voor
724 de trajectbegeleider. Dit lijkt niet altijd haalbaar binnen een gehele trajectbegeleiding die drie maanden
725 duurt. Welzijnsproblematieken komen vaak pas aan de oppervlakte nadat de minderjarige een
726 (vertrouwens)relatie heeft uitgebouwd met personen die de noden en behoeften ook kunnen zien. Het
727 stellen van vragen en het opvangen van signalen gebeurt meestal pas na verloop van tijd en wanneer
728 de behoefte zich concreet stelt (bv. vragen over vrijetijdsbesteding worden meestal gesteld naar
729 aanleiding van een aankomende schoolvakantie). Daarnaast dreigt het hanteren van verschillende
730 termijnen voor de aspecten onthaalonderwijs en trajectbegeleiding (onder andere bedoeld om tegemoet
731 te komen aan de ‘overbelasting’ van het onderwijs met welzijnsproblematieken die niet tot haar
732 takenpakket behoren) - respectievelijk één volledig schooljaar en drie maanden - niet alleen voor de
733 nodige onduidelijkheid te zorgen in de samenwerking tussen onderwijs en het onthaalbureau,
734 bovendien zal het traject na drie maanden terug overgedragen moeten worden aan een andere instantie,
735 die vooralsnog niet voorhanden is. Twee mogelijke alternatieven zijn voor Iterbeke de toeleiding naar
736 het onthaalonderwijs of trajectbegeleiding parallel aan de duur van het onderwijs (Iterbeke 2002: 48).
737 Wat het eerste alternatief betreft, is de termijn van drie maanden om toe te leiden naar het onderwijs
738 haalbaar, aangezien de prioritaire doelgroepen voor deze vorm van trajectbegeleiding vrij eenvoudig te
739 selecteren is, dat de noden en behoeften in dit kader snel te achterhalen zijn, en dat eventuele
740 verlenging van de trajectbegeleiding (wanneer er bijvoorbeeld geen plaats is in de onthaalklassen) in
741 dit geval duidelijk beargumenteerd kan worden. In een optimale situatie loopt de trajectbegeleiding
742 echter parallel met het onthaalonderwijs. Iterbeke opteert voor een intensieve start van de

743trajectbegeleiding, die echter niet wordt afgebroken na de eerste drie maanden. Opvolging, bijsturen
744en het ingaan op noden en behoeften die dan pas aan de oppervlakte komen, moet mogelijk blijven. Zo
745wordt ook een kwalitatieve evaluatie van het traject en de gerealiseerde toeleiding mogelijk. Ook
746merkt Iterbeke nog op dat een uitbreiding van de termijn tot de gehele duur van het onthaalonderwijs,
747met een focus op de eerste drie maanden, niet meteen een extra taakbelasting hoeft in te houden.

744 Het onthaalbureau wordt ook geconfronteerd met vragen vanuit de doelgroep, die geen
745intensieve trajectbegeleiding behoeven, maar een louter ‘occasionele tussenkomst’. In een optimale
746situatie verdwijnt het aantal occasionele tussenkomsten, naarmate het structureel toeleiden beter is
747uitgebouwd.

745

746b) Netwerken

747

748‘Netwerken’ is een tweede pijler van het takenpakket van het onthaalbureau, dat echter wel steeds in
749functie staat van de toeleiding van minderjarigen naar reguliere instanties. Zowel in het kader van
750individueel als structureel toeleiden, zullen immers verschillende netwerken worden uitgebouwd met
751betrekking tot de verschillende domeinen. Dit betekent uiteraard niet dat het om volledig gescheiden
752domeinen gaat: het succes van een netwerk zal vaak afhangen van het interdisciplinaire karakter ervan
753(Iterbeke 2002: 26-27). Maar wat verstaat men nu onder een netwerk?

749

750 ‘Een netwerk is een specifieke vorm van samenwerking tussen meerdere organisaties en
751 sleutelfiguren. We spreken over een netwerk als de deelnemende actoren op basis van
752 onderlinge afhankelijkheid ten aanzien van een bepaald onderwerp op vrijwillige basis
753 besluiten tot gezamenlijke activiteiten om bepaalde voordelen te bereiken of bepaalde nadelen
754 te vermijden voor de organisatie of voor het geheel.’ (Iterbeke 2002: 27)

751

752 Daarnaast wordt ‘netwerken’ ook als werkwoord gebruikt en duidt het op ‘het participeren aan
753of uitbouwen of beheren van netwerken’ (Iterbeke 2002: XIII).

753 Netwerken staat in functie van de toeleiding van de minderjarige, en zal daarnaast bijdragen
754tot de tweede dynamiek van het inburgeringsproces: het ontvankelijker maken van de samenleving
755(Iterbeke 2002: 29). In deze netwerken heeft het onthaalbureau functies, en speelt het verschillende
756rollen. We zetten deze hier even op een rijtje:

754• Regie en tussenschakel.

755 Het onthaalbureau heeft een coördinerende functie en is dus verantwoordelijk voor het
756 ontwikkelen van de taakafspraken tussen de verschillende bij het netwerk betrokken organisaties
757 of sleutelfiguren. Belangrijk hierbij is dat er tussen de verschillende partners een duidelijke
758 taakafbakening is. Zodra er duidelijke taakafspraken zijn, moeten er afspraken worden gemaakt
759 over de concrete toeleiding.

- 760• Wakende functie.
- 761 De wakende functie van het onthaalbureau houdt het opvolgen van de naleving van de
762 taakafspraken in. Hiermee bedoelen we dus het bewaken van de gemaakte afspraken.
- 762• Responsabiliseren en sensibiliseren van de partners.
- 763 In sommige gevallen zal het nodig zijn de partners uit het netwerk te sensibiliseren (gevoelig
764 maken voor een bepaalde problematiek) en responsabiliseren (op hun verantwoordelijkheden
765 wijzen).
- 764• Informeren en ondersteunen van de partners.
- 765 Om optimale randvoorwaarden voor de toeleiding van minderjarige nieuwkomers te realiseren,
766 kan het onthaalbureau partners informeren en ondersteunen. Daarnaast kan het ondersteunen van
767 de partners ook als middel worden gezien om structureel toe te leiden, of als strategisch instrument
768 om te responsabiliseren.
- 766• Signaleren van hiaten in het aanbod.
- 767 Het onthaalbureau dedecteert en signaleert hiaten in het aanbod van reguliere instanties naar
768 relevante instanties en beleidsniveaus.
- 768• Voeren van een inclusief beleid.
- 769 Het onthaalbureau voert een inclusief gecoördineerd beleid en creëert voor het maken van
770 taakafspraken een context van gedeelde verantwoordelijkheid tussen het netwerk, het
771 onthaalbureau, de personen van de doelgroep en hun omgeving.
- 770• Interculturaliserend werken
- 771 Het onthaalbureau werkt mee aan de interculturalisering van reguliere instellingen.
772 (Iterbeke 2002: 27-28)
773
- 774c) Basisvoorwaarden
- 775
- 776 Iterbeke werkt in het onderzoeksrapport het takenpakket van het onthaalbureau verder uit,
777 culminerend in onder meer een draaiboek voor onthaalbureaus. Om de toeleiding van minderjarigen te
778 kunnen organiseren, moet er volgens Iterbeke eerst aan een aantal basisvoorwaarden worden voldaan.
779
- 778• Overzicht van de doelgroep.
- 779 Dit komt neer op het verzamelen van gegevens over de doelgroep(en). Dit gebeurt zo actueel en
780 volledig mogelijk.
- 780• Inzicht in de noden en behoeften van de doelgroep.
- 781 Dit is gerelateerd aan de situatie waarin de minderjarige zich bevindt (huishouden, verblijfstatus)
782 en zijn/haar maatschappelijke en educatieve achtergrond.
- 782• Informeren van de doelgroep.

783 Het onthaalbureau informeert minderjarigen en hun omgeving over doelstellingen, de doelgroep,
784 de werking en het aanbod van het onthaalbureau.

785• Informeren van het netwerk.

786 Het onthaalbureau informeert relevante reguliere instanties over de doelstellingen, de doelgroep,
787 de werking en het aanbod van het onthaalbureau.

787 (Iterbeke 2002: 31-33)

788

7896.4.2 Reguliere voorzieningen

790

791 Tot de organisatorische actoren van het inburgeringsbeleid voor minderjarige anderstalige
792 nieuwkomers behoren naast de onthaalbureaus ook en vooral de reguliere voorzieningen, zoals de
793 scholen en de CLB's. Volgens het ontwerp van decreet is een reguliere voorziening

792

793 'een voorziening, inzonderheid in de sectoren onderwijs, tewerkstelling, welzijn en cultuur,
794 die wordt georganiseerd, erkend of gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap of het
795 Vlaamse Gewest.'²²

794

795 In het ontwerp van decreet krijgen de reguliere voorzieningen een belangrijke taak toebedeeld:

796

797 'De reguliere voorzieningen, waaraan de personen van de doelgroep worden overgedragen op
798 het einde van het primaire inburgeringstraject, coördineren het vervolgetraject van die
799 personen.'²³

798

799 Wat de educatieve component betreft, beklemtoont Iterbeke de taak van het CLB in het
800 coördineren van het vervolgetraject. De Centra voor Leerlingenbegeleiding worden gezien als de
801 instantie die de verantwoordelijkheid draagt voor de bewaking van het educatieve traject, van zodra de
802 minderjarige op school zit. Toch hebben zij - conform het decreet op de CLB's²⁴ - een rol in het
803 toeleiden van minderjarigen naar het (onthaal)onderwijs. Iterbeke pleit voor een verregaande,
804 geïntegreerde en netoverschrijdende samenwerking tussen de CLB's, het onthaalbureau en het
805 onthaalonderwijs. Wat de taakafspraken tussen het onthaalbureau en het CLB betreft, verzorgt het
806 onthaalbureau de dispatching en is het CLB verantwoordelijk voor het bewaken van het leertraject, dit
807 houdt in dat het CLB ook zorgt voor doorstroming naar het regulier onderwijs en een signaalfunctie
808 heeft bij leer- en andere problemen, inclusief een eventuele doorwijzingsfunctie naar het
809 onthaalbureau voor verdere toeleiding naar het bestaande reguliere aanbod. Het onthaalbureau is
810 verantwoordelijk voor het creëren van optimale randvoorwaarden voor het succesvol volgen van het

136²² Art. 2. I. 2°

137²³ Art. 9. III.

138²⁴ Decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding, 01.12.1998

811educatieve traject en organiseert structurele en individuele toeleiding naar reguliere instanties. Als
812inrichters van het onthaalonderwijs, worden scholen enerzijds ondersteund door het CLB - voor wat
813het educatieve traject betreft - en anderzijds door het onthaalbureau wanneer de noden of behoeften
814van de minderjarige betrekking hebben op aspecten die buiten de verantwoordelijkheid van het
815onthaalonderwijs en de CLB's vallen, zoals welzijnsvragen, ondersteuning van het gezin, etc.

812 Ook de gemeenten en andere partners (OCMW, vluchtelingenorganisaties, etc.) spelen een
813belangrijke rol in het toeleiden van minderjarigen naar het onthaalonderwijs. Deze leiden rechtstreeks
814toe indien mogelijk, of verwijzen de minderjarige door naar het onthaalbureau in kwestie. De
815gemeente brengt daarnaast het onthaalbureau op de hoogte van de inschrijving van een persoon van de
816minderjarige doelgroep in het bevolkings-, vreemdelingen- of wachtregister.

813 Iterbeke duidt ook op het belang van het bovenlokaal (centraal) netwerk. Het succes van het
814lokale netwerk, zal in zekere mate afhangen van het uitbouwen van parallelle netwerken op
815bovenlokaal (Vlaams) niveau.

814

8156.4.3 Cliëntvolgsysteem

816

817Om de organisatie van het inburgeringsbeleid goed te laten verlopen, duidt het decreet van ontwerp op
818het belang van een computergestuurd cliëntvolgsysteem:

818

819 'De Vlaamse Gemeenschap stelt een uniform computergestuurd cliëntvolgsysteem ter
820 beschikking van onthaalbureaus. Dit systeem heeft als doel de werking van de onthaalbureaus
821 te ondersteunen en het Vlaamse inburgeringsbeleid te volgen. De Vlaamse regering kan de
822 nadere voorwaarden inzake het ter beschikking stellen en aanpassen van het computergestuurd
823 cliëntvolgsysteem bepalen.'²⁵

820

821 Op dit moment gebruikt men in Antwerpen en Gent reeds een aangepaste versie van een
822computergestuurd cliëntvolgsysteem voor meerderjarigen, namelijk Traject 2000. Er is een werkgroep
823opgericht om een haalbaar voorstel te doen voor een verdere aanpassing van Traject 2000 (Iterbeke
8242002: 119).

822 Traject 2000 is geen doel op zich, maar een middel ter ondersteuning van verschillende
823aspecten van het inburgeringsbeleid. Iterbeke duidt op de huidige en eventueel toekomstige functies:

823

- 824• Instrument voor trajectbegeleiding.
- 825• Instrument voor individuele en algemene trajectevaluatie.
- 826• Instrument voor netwerkevaluatie.
- 827• Interne rapportage.

140²⁵ Art. 10. III.

828• Doorstroming en overdracht van informatie.

829• Rapportage aan het beleid / Cel Inburgering.

830 (Iterbeke 2002: 119)

831

832 Wat het aangepaste model betreft, blijft de inhoud het uitgangspunt, anderzijds bouwt men verder op
833 Traject 2000, waarbij men rekening houdt met haar beperkingen: het cliëntvolgsysteem en de software
834 laten niet toe om zomaar alles te veranderen, dus werd geprobeerd een haalbaar en redelijk voorstel te
835 doen. Bijkomend uitgangspunt is dat het aangepaste cliëntvolgsysteem parallel moet blijven lopen met
836 Traject 2000 voor meerderjarigen.

833 Vanuit het huishoudenperspectief zou het ideaal zijn mochten huishoudens als een geheel
834 kunnen worden ingevoerd. Volgens Iterbeke is dit praktisch niet haalbaar, en wordt er daarom een link
835 voorzien naar het dossier van de andere leden van het huishouden indien deze ook tot de doelgroep
836 behoren. Indien de andere leden van het huishouden niet tot de doelgroep van het onthaalbureau
837 behoren, wordt informatie over hen, en over de minimale ondersteuning die hen geboden wordt in
838 functie van de minderjarige, opgenomen als een apart domein. Aangezien de trajecten voor
839 meerderjarigen verschillen van die van minderjarigen, moeten ook enkele domeinen aangepast
840 worden. Daarnaast wordt in functie van duidelijkheid gepleit voor het vereenvoudigen van een aantal
841 termen en het weglaten van elementen die niet gebruikt worden. (Iterbeke 2002: 120-121)

834 Niet onbelangrijk in dit alles is de gehanteerde deontologie. Wie gegevens registreert is
835 gebonden aan een aantal deontologische codes. Hiervoor verwijzen we naar het werkdocument van het
836 Vlaams Minderhedencentrum.²⁶ Belangrijk aspect in deze is de registratie van documentloze
837 minderjarigen. Een aantal onthaalbureaus registreert deze niet, uit vrees dat gegevens op een dag
838 misbruikt zouden worden. Iterbeke vindt dat er hierover duidelijke afspraken zullen moeten worden
839 gemaakt met de Cel Inburgering, indien deze hierover informatie willen (Iterbeke 2002: 121).

835 **B. Antwerpen**

836

837 0. Inleiding: (groot)stedelijke context

838

839 Een (groot)stedelijke context wordt vaak gekenmerkt door een grote aanwezigheid van kwetsbare
840 doelgroepen, en dan in eerste instantie precaire verblijvers. Het aantal mensen zonder papieren is
841 relatief (veel) groter in grootsteden dan in gemeenten. Het spreidingsbeleid zorgt er bovendien voor
842 dat heel wat ontvankelijk verklaarde asielzoekers in steden verblijven, terwijl ze werden toegewezen
843 aan een ander OCMW. (Iterbeke 2002: 104)

840

841

842 1. Onderwijsbeleid

142²⁶ VMC. 2002. *Deontologie voor onthaalbureaus*. Vlaams Minderhedencentrum, Brussel.

843

844 In hun septembernota 2002-2003 tekenen Kathy Lindekens, schepen voor Onderwijs en Jeugd, en Luc
845 Tesseur, bestuursdirecteur bedrijfseenheid Lerende Stad, de krijtlijnen van hun beleid voor het
846 schooljaar 2002-2003 uit. Deze nota zou in het najaar van 2002 aan de gemeenteraad moeten
847 voorgelegd zijn. Hij behandelt drie grote beleidsdomeinen, die samen het Antwerpse onderwijsbeleid
848 vormen:

845

- 846• Het algemeen onderwijsbeleid
- 847• Het stedelijk onderwijs
- 848• Het beleid van kinderopvang en openluchtwerking

849

850 In dit gedeelte zullen we op zoek gaan naar bepalingen die rechtstreeks of onrechtstreeks van
851 toepassing zijn op anderstalige minderjarige nieuwkomers.

851

852 1.1 Het algemene onderwijsbeleid

853

854 Vooral het eerste beleidsdomein trekt onze aandacht. Naar eigen zeggen wil het algemene
855 onderwijsbeleid

855

856 ‘synergieën tot stand brengen tussen de verschillende partners en inrichtende machten in
857 Antwerpen. Het heeft als doel de gemeenschappelijke problemen en uitdagingen aan te
858 pakken.’²⁷

857

858 Traditioneel beperkte het onderwijsbeleid van de Stad Antwerpen zich tot de eigen stedelijke
859 scholen. De stad wil nu een onderwijsbeleid voeren voor leerlingen van alle scholen van de stad. Voor
860 het eerst in de geschiedenis werkt Antwerpen dus aan een netoverschrijdende onderwijsvisie.

859

860 1.1.1 Organisatie en structuur

861

862 In het voorjaar van 2002 werd een opdrachthouder algemeen onderwijsbeleid aangeworven. Hij
863 bereidde een beleidsplan algemeen onderwijsbeleid voor, dat de Antwerpse onderwijssituatie in kaart
864 brengt. Dit vormt de basis voor de onderwijsondersteunende initiatieven van de schepen voor
865 Onderwijs en de samenwerking tussen alle organisaties die bij onderwijs betrokken zijn. Ook wordt er
866 een aparte afdeling opgericht binnen de stedelijke administratie, duidelijk gescheiden van het stedelijk
867 onderwijs en de buitenschoolse kinderopvang, om het algemeen onderwijsbeleid te ondersteunen. De
868 Antwerpse onderwijsraad blijft actief als adviesorgaan en maakt werk van concrete

---

144²⁷ Septembernota 2002-2003, <http://onderwijs.antwerpen.be/onderwijs/praktisch/septembernota.htm>

869samenwerkingsprojecten rond een aantal grootstedelijke onderwijsproblematieken, zoals een
870samenwerking tussen scholengemeenschappen van verschillende netten. Belangrijk is dat het lokaal
871overlegplatform gelijke onderwijskansen (LOP)²⁸ verder gestalte krijgt. Het LOP is in Antwerpen in
872het leven geroepen door het gelijkekansendecreet en bevat alle partners die van belang zijn in het
873bevorderen van gelijke onderwijskansen: scholen, CLB's, economische en culturele partners,
874organisaties van allochtonen en kansarmen, schoolopbouwwerk en het lokale bestuur.

870

8711.1.2 Doelstellingen

872

873De algemene doelstellingen van het algemeen onderwijsbeleid zijn:

874

- 875• het creëren van een aantrekkelijk, aangepast en gediversifieerd onderwijsaanbod;
- 876• het bevorderen van de communicatie tussen onderwijspartners;
- 877• bruggen bouwen tussen onderwijs en andere sectoren;
- 878• het op elkaar afstemmen van lopende initiatieven;
- 879• bestrijden van schoolse achterstand, uitval en ongekwalificeerde uitstroom.

880

8811.1.3 Specifieke acties: het onthaalonderwijs

882

883De septembernota 2002-2003 geeft een overzicht van specifieke acties binnen het algemeen
884onderwijsbeleid. Eén hiervan is gericht naar het onthaalonderwijs. De nota zegt het volgende:

884

885 'Vanaf het najaar zal de mogelijkheid bestaan voor bepaalde anderstalige nieuwkomers om
886 een groepsaanbod te volgen. In navolging van het voortraject dat de afgelopen jaren werd
887 uitgedacht en uitgeprobeerd, zal voor kinderen die niet onmiddellijk op een school
888 ingeschreven kunnen worden een apart traject worden voorzien. Kinderen en ouders zonder
889 schoolse ervaring krijgen in kleine groepjes gedurende enkele weken basisvaardigheden
890 aangereikt die noodzakelijk zijn om in het schoolsysteem te kunnen functioneren. Tegelijk
891 wordt intensief gezocht naar de meest geschikte school.'²⁹

886

8871.2 Het stedelijke onderwijs

888

889Ook binnen het denken over het stedelijke onderwijs, maakt deze nota plaats voor enkele
890aanbevelingen die impliciet van toepassing zijn op anderstalige minderjarige nieuwkomers.

146²⁸ Zie ook A. 4.4

147²⁹ Septembernota 2002-2003, <http://onderwijs.antwerpen.be/onderwijs/praktisch/septembernota.htm>

148

891

8921.2.1 Diversiteit en gelijke kansen

893

894 Zo besteedde de septembernota 2002-2003 een alinea aan diversiteit en gelijke kansen binnen het
895 beleidsdomein stedelijk onderwijs. Volgens de nota betekent werken aan gelijke kansen aandacht
896 hebben voor diversiteit. De nota noemt Antwerpen een wereldstad en dus divers qua culturele
897 invloeden, bevolkingssamenstelling, rijkdom en armoede. Dit wordt gezien als een verrijking, maar
898 het geeft ook de nodige problemen. De nota geeft ons ook een definitie van diversiteit, namelijk 'alle
899 verschillen en overeenkomsten tussen mensen'.³⁰ Hierbij zijn verschillen en overeenkomsten in cultuur
900 maar één aspect. Andere - volgens de nota tenminste even belangrijke - aspecten zijn onder andere
901 verschillen op het vlak van fysieke mobiliteit, religie, seksuele geaardheid, thuissituatie of
902 capaciteiten (financiële, intellectuele, etc.). Ook infrastructurele aspecten zoals de toegankelijkheid
903 van gebouwen mogen hierbij niet uit het oog worden verloren, aldus de nota. Vanaf dit schooljaar zou
904 er binnen alle onderwijsniveaus en ook binnen de kinderopvang en de vakantie- en openluchtwerking
905 concrete invulling gegeven worden aan het begrip diversiteit.

895 De basishouding die naar eigen zeggen als een rode draad in het pedagogisch project van het
896 stedelijk onderwijs, dat in 1991 unaniem door de gemeenteraad werd goedgekeurd, loopt, is dat alle
897 kinderen recht hebben op degelijk onderwijs.

896 Op inhoudelijk vlak zouden er initiatieven genomen worden ter versterking en ondersteuning
897 van de basishouding van elke leerkracht. Er wordt een communicatieplan en een sensibiliseringsactie
898 georganiseerd om de gewenste organisatiecultuur te bekomen.

897 Ook in het personeelsbeleid speelt diversiteit een rol. De leerkracht vervult voor de leerlingen
898 immers een voorbeeldfunctie en is vaak het rolmodel. Wanneer de leerkrachten een afspiegeling
899 vormen van de diversiteit die onze samenleving kenmerkt, creëert dit volgens de nota binnen het
900 onderwijs een belangrijke meerwaarde. Indien er bij beginnende leerkrachten behoefte is aan
901 begeleiding rond het omgaan met etnische minderheden, kan er vanuit de begeleidingsdienst coaching
902 worden voorzien.

898

8991.2.2 Samenwerking met andere netten

900

901 Een van de doelstellingen van het stedelijke onderwijs is de eigen organisatie kracht bijzetten door een
902 brede samenwerking. Het stedelijk onderwijs is vragende praktijk voor netoverschrijdende
903 samenwerkingsverbanden, met behoud van de eigen identiteit. In het eerste deel van dit hoofdstuk
904 werd reeds geduid op het belang van netoverschrijdende samenwerking tussen scholen en CLB's.³¹

902

150³⁰ Septembernota 2002-2003, <http://onderwijs.antwerpen.be/onderwijs/praktisch/septembernota.htm>

151³¹ Zie A. 6.4.2

9031.2.3 De school in de wijk

904

905De nota merkt terecht op dat de school een duidelijke centrumfunctie heeft in de wijk. Het openstellen
906van het schoolgebouw voor de lokale bevolking levert een positieve bijdrage in de uitbouw van een
907-naar eigen zeggen - 'gezonde, lokale samenleving'. Het stedelijke onderwijs wil dan ook zijn
908gebouwen, onder voorwaarden, ter beschikking stellen van kinderen en jongeren, andere
909buurtbewoners en verenigingen.

906

9071.3 'Kansen in onderwijs'

908

909In het kader van gelijke onderwijskansen stelde de netoverschrijdende cel 'Kansen in onderwijs' een
910code op rond armoede in het onderwijs. Deze werd goedgekeurd door het directiecomité van de
911bedrijfseenheid onderwijs, is voorgelegd aan alle directies van de stedelijke scholen, en wordt dit
912schooljaar ingevoerd. Bedoeling is dat de directies met hun schoolteams deze code bespreken en
913concrete acties in het schoolwerkplan opnemen. De cel 'Kansen in onderwijs' geeft hierbij
914ondersteuning.

910 Via opleiding en pedagogische studiedagen wordt getracht om leerkrachten een breder inzicht
911te laten verwerven in armoedeproblematiek.

911 Volgens de nota leveren scholen alleszins voortdurende inspanningen om de kostprijs voor het
912onderwijs zo laag mogelijk te houden. Het stedelijk onderwijs geeft hierover alvast vooraf correcte
913informatie aan de ouders.

912 Binnen de lerarenopleiding en de opleidingen sociaal en maatschappelijk assistent wordt een
913luik rond armoede voorzien.

913

914

9152. Aanbod

916

9172.1 Het Info-en Oriëntatiepunt minderjarige anderstalige nieuwkomers (IOP)

918

919Het Info- en Oriëntatiepunt (IOP) is het netoverschrijdende onthaalbureau voor minderjarige
920anderstalige nieuwkomers van de stad Antwerpen.

920

9212.1.1 Het onthaalbureau in een (groot)stedelijke context

922

923Volgens Itebeke heeft de (groot)stedelijke context consequenties op verschillende vlakken: niet alleen
924dreigt een onthaalbureau in een (groot)stedelijke context geconfronteerd te worden met
925meer minderjarigen die behoefte zullen hebben aan trajectbegeleiding (prioritaire doelgroepen),

926bovendien zullen de personen uit de omgeving van de minderjarige (en dan in eerste instantie de
927ouders) in relatief meer gevallen niet tot de doelgroep van het onthaalbeleid horen (Iterbeke 2002:
928104). Ook naar de begeleiding van het huishouden (in functie van de begeleiding van de minderjarige)
929zal dus relatief meer aandacht en tijd moeten gaan.

927 Ook de noden en de behoeften van de doelgroep verschillen vaak, naargelang ze al dan niet in
928een grootstad verblijven. Zo lijkt het er bijvoorbeeld op dat minderjarigen en hun omgeving in een
929grootstedelijke omgeving met meer hulpvragen zitten (rond huisvesting, administratieve
930hulpverlening, etc.). Anderzijds zorgt de populatie in de steden ervoor dat nieuwkomers - in sommige
931gevallen - sneller kunnen terugvallen op een sociaal netwerk binnen de eigen gemeenschap.

928 Ook het mogelijke netwerk zal verschillen naargelang de lokale context. Enerzijds worden
929grootsteden gekenmerkt door een waaier aan diensten en instellingen, die werken rond specifieke
930problematieken; anderzijds zal men binnen een intergemeentelijke samenwerking te maken krijgen
931met een groot aantal OCMW's, gemeenten, basisscholen, etc. Dit heeft gevolgen op de manier waarop
932netwerken en overleg georganiseerd worden.

929 De toeleiding naar het onthaalonderwijs verloopt op dit moment moeilijker in Antwerpen (en
930ook in Brussel), doordat er onvoldoende capaciteit is in dit onthaalonderwijs. Dit impliceert dat in
931eerste instantie vooral hier rond gewerkt zal moeten worden.

930 In een (groot)stedelijke context is de werkdruk bij de OCMW's (door de samenstelling van de
931doelgroep, en de specifieke maatschappelijke problemen) vaak groter dan in kleinere steden of
932gemeenten, met in heel wat gevallen een beperkter individueel en maatschappelijk aanbod per cliënt
933als gevolg.

931 De aanwezigheid van relatief veel prioritaire doelgroepen, en de minimale ondersteuning van
932de niet-doelgroep ouders zal dus hoogstwaarschijnlijk een grote belasting meebrengen voor de
933(groot)stedelijke onthaalbureaus. De nadruk op structurele afspraken en toeleiding en
934samenwerkingsverbanden met andere actoren zal soelaas moeten brengen. Anders dreigt het volgens
935Iterbeke op een aantal plaatsen 'dweilen met de kraan open' te worden (Iterbeke 2002: 108). Hij
936beveelt dan ook ten sterkste aan op een doordachte en efficiënte manier tewerk te gaan. Het bepalen
937van prioriteiten en selectief omgaan met prioritaire doelgroepen zal - hoe moeilijk ook - een eerste
938voorwaarde zijn om de werking leefbaar te houden (Iterbeke 2002: 108).

932

9332.1.2 Historiek

934

935Het IOP werd vier jaar geleden opgericht vanuit de grote nood aan afstemming tussen scholen en
936organisaties die met minderjarige anderstalige nieuwkomers werken. Daarvoor was het IOP een SIF-
937project, gesubsidieerd met geld dat was vrijgemaakt voor onderwijsprojecten, dat samen met het
938onthaalbureau Kom-Pas van Gent een project deed rond minderjarige anderstalige nieuwkomers.

939 In theorie was het IOP aanvankelijk een tweedelijnsorganisatie: er waren geen permanenties
940en er was dus nauwelijks contact met de mensen zelf. Al heel snel werd echter duidelijk dat
941tweedelijnswerken niet de grootste nood was. Er werd gestart met permanenties, in eerste instantie
942elke dag, maar omdat de groep groter en groter werd, ging men de permanenties beperken tot drie
943halve dagen per week. Door deze grote toeloop kampte het IOP echter met een personeelstekort, de
944half-time en de stagiair kregen nauwelijks het werk afgerond. Daarnaast komt dat de samenwerking
945met de scholen aanvankelijk moeizaam verliep. In de eerste plaats kenden de scholen het IOP (nog)
946niet. De scholen zagen het IOP ook niet altijd graag komen, men had de indruk dat men kwam 'leuren
947met anderstaligen'³². Na drie jaar echter werd de half-time omgezet in een full-time, en kon ook de
948stagiair permanent aan de slag. Tot vorig jaar hield het IOP zich dus voornamelijk bezig met
949eerstelijnswerk met cliënten, wat meestal neerkomt op het doorverwijzen naar scholen. Het contact
950met de scholen begon toen veel beter te lopen. Zo vertelde Leen Ardui van het IOP ons dat de scholen
951begonnen te beseffen dat het IOP begrip heeft voor de situaties in echte concentratiescholen, en dus
952niet gewoonweg met anderstaligen leurt. Ook werden er nog eens twee extra mensen aangeworven.

953 Toen in 2002 duidelijk werd dat het inburgeringsdecreet voor volwassenen uitgebreid werd
954naar minderjarigen, kwam het IOP onder het Stedelijk Onthaalbureau voor Nieuwkomers of PINA
955(Project Integratie nieuwkomers Antwerpen) te vallen, dat zelf deel uitmaakt van de Stedelijke
956Integratiedienst Antwerpen of DIA. De verminderde toestroom van nieuwkomers ten gevolge van het
957federale beleid zorgt ervoor dat er nu terug meer tijd is om tweedelijns te werken. Zo zijn er contacten
958met het netoverschrijdend CLB-overleg in Antwerpen en is men ook bezig met gezondheidszorg en
959met een vrijetijdsproject voornamelijk voor nieuwkomers in het secundair onderwijs. Het IOP zou ook
960van naam veranderen en zou PINA-18 geen heten. De werking van het huidige IOP is volledig
961uitgebouwd volgens het decreet, dit wil zeggen dat het IOP doorverwijst naar onderwijs, welzijns- en
962gezondheidsorganisaties en naar socio-culturele instellingen en organisaties. De basis blijft het
963doorverwijzen naar onderwijs en daartoe worden de nodige contacten gelegd met de adjunct-
964opdrachthouder van het algemeen onderwijsbeleid, onder andere ter signalisatie en voor
965netwerkopbouw.

954 Er zit echter nog een addertje onder het gras. Voordat het inburgeringsdecreet werd
955goedgekeurd, viel het onthaalbureau voor anderstalige minderjarige nieuwkomers in Antwerpen onder
956de bevoegdheid van de schepen van Onderwijs. Nu valt het IOP onder de schepen van Welzijn.
957Doordat het decreet pas in voege gaat vanaf januari 2004, loopt er nu een pilootproject in het IOP,
958maar werd het voorstel in verband met het voortraject afgekeurd. Mocht het onthaalbureau nog steeds
959onder onderwijs vallen, dan zou het voortraject eventueel wel gekund hebben, want het voortraject is
960specifiek gericht op onderwijs. Dit leidde tot een hele discussie³³, met als bekend resultaat dat het
961pilotproject wel en het voortraject niet goedgekeurd werd, alhoewel het voortraject min of meer in

---

155³² Gesprek met Leen Ardui, IOP, 24.02.03

156³³ Gesprek met Leen Ardui, IOP, 24.02.03

962 het pilootproject past. In kader van het pilootproject werden er twee extra trajectbegeleiders
963 aangeworven, die door het IOP werden ingewerkt en meeverhuisden naar PINA. Deze blijven
964 alleszins tot eind augustus 2003 en moeten het rapport schrijven ter toetsing van het nieuwe
965 inburgeringsdecreet, onder andere op basis van het reeds vermelde onderzoeksrapport van Tom
966 Iterbeke. De werking tussen het IOP en PINA loopt nu volledig door elkaar. De twee extra
967 trajectbegeleiders zijn in de volledige werking opgenomen, met de bedoeling om na het rapport
968 subsidies te ontvangen, zeker ook vanaf januari 2004, want het IOP wil graag met zes werknemers
969 doorgaan.

970

971 2.1.3 Werking

972

973 De huidige werking van het IOP is hoofdzakelijk gebaseerd op het ontwerp van het
974 inburgeringsdecreet en op het actie-onderzoek van Tom Iterbeke, gebaseerd op de werking van het
975 IOP zélf en Kom-Pas. In beide onthaalbureaus zorgde het decreet dus niet echt voor een
976 aardverschuiving. In 2.1.3 zullen we bekijken wat de gevolgen van een (groot)stedelijke context voor
977 de werking van het onthaalbureau zijn, hier focussen we eerst specifiek op de eigenlijke werking van
978 het IOP. Belangrijk hierbij is dat het IOP steeds vertrekt vanuit een huishoudenperspectief, vanuit de
979 problematiek van de spanning tussen de minderjarige en meerderjarige doelgroep van het
980 inburgeringsdecreet.

981

982 2.1.3.1 Toeleiding

983

984 a) Onderwijs

985

986 Zoals reeds gezegd leidt het IOP in de eerste plaats toe naar het (onthaal)onderwijs. Maar wat houdt
987 dit concreet in ?

988 'In welke school kan ik/mijn kind terecht?' Dat is ongetwijfeld de meest gestelde vraag aan
989 het IOP. Volgens Leen Ardui gaan de minderjarige anderstalige nieuwkomers of hun voogd zelf
990 meestal eerst aan een school aankloppen.³⁴ Als er in die school echter geen plaats is, volgen de
991 problemen en vragen vanzelf. In welke school kan het kind wel terecht? Mag men geweigerd worden
992 op een school of niet? Dit zijn een paar van de vragen met betrekking tot onderwijs waarmee het IOP
993 in haar dagelijkse activiteiten geconfronteerd wordt.

994 Daarnaast geeft het IOP ook signalen door over scholen waar het moeilijk of soms heel slecht
995 loopt en over plaatsgebrek. Via de adjunct-opdrachthouder van het algemeen onderwijsbeleid tracht
996 men een oplossing te zoeken.

158³⁴ Gesprek met Leen Ardui, IOP, 24.02.03
159

997 Het IOP houdt ook contact met de CLB's, het netoverschrijdend CLB-overleg en met
998allerhande onderwijsorganisaties zoals Schoolopbouwwerk Antwerpen. Dit alles met de bedoeling om
999goede contacten te leggen zodat de cliënten op een gestructureerde manier kunnen doorverwezen
1000worden naar de scholen.

1001 Het IOP houdt contact met de scholen zelf, vooral dan met de directies, om te voelen waar de
1002problemen zich situeren. Soms gaat dat over heel simpele zaken, zoals over het invullen van de sociale
1003kaart van de leerling(en), waarover de leerkrachten en directies weinig weten, omdat dat eigenlijk niet
1004tot hun takenpakket behoort, maar waarmee ze wel geconfronteerd worden. Het IOP focust dus vooral
1005op de extra problematieken bij anderstalige nieuwkomers op scholen naast het leren van Nederlands.
1006Het IOP tracht een zo duidelijk mogelijk beeld te krijgen van de situatie in elke school, zo tracht het
1007IOP wekelijks de scholen te bezoeken. Ook ouders zijn een voortdurende bron van evaluatie. Zo krijgt
1008het IOP op de duur min of meer een beeld van de verschillende scholen en hun werking met
1009anderstalige nieuwkomers en weet het IOP waar het goed gaat en waar minder of waar men er veel
1010energie insteekt of niet. Met de leerkrachten (NT2) heeft het IOP minder contact, ondersteuning van
1011de directie blijft de belangrijkste pijler wat de relatie met de scholen zelf betreft. Leerkrachten kunnen
1012wel altijd met vragen bij het IOP terecht. Het IOP tracht ook hen zo goed mogelijk door te verwijzen,
1013bijvoorbeeld naar de Provinciale Materialenbank en de NT2-cel. Met dergelijke instelling is er weinig
1014effectieve samenwerking, maar ze zijn bij het IOP wel gekend. Ook is er geregeld vorming vanuit het
1015onderwijs voor leerkrachten die met anderstalige nieuwkomers werken via de universiteit van
1016Antwerpen.

1017 Ook ouders kunnen uiteraard bij het IOP terecht. Zo organiseert het IOP binnenkort een
1018ouderdag of -avond om de nood waaruit het voorstel tot een voortraject ontstaan is, maar dat
1019afgekeurd werd, toch wat te trachten opvullen. Bedoeling is onder andere de ouders in te lichten over
1020het Vlaamse onderwijssysteem, de verschillende netten en de keuzes die ze kunnen maken.

1021 Het IOP voelt ook een hevige nood bij anderstalige nieuwkomers om na het eerste onthaaljaar
1022nog extra Nederlands te krijgen. Op dit ogenblik zijn er wel initiatieven, zoals zomerscholen,
1023huiswerkklasjes, parketswerkingen en de vzw Peter en Meter, maar de samenwerking verloopt niet
1024gestructureerd. Het IOP zit dan ook met het Algemeen Onderwijsbeleid rond te tafel om hieromtrent
1025de zaak op te lossen. Zo hoopt het IOP in het derde trimester van dit schooljaar een project op te
1026starten waarbij leerlingen uit het secundaire onderwijs bijles zouden geven aan kinderen die nog extra
1027Nederlands kunnen gebruiken, maar ook voor andere vakken zoals godsdienst of zedenleer. Dit
1028project zal worden getrokken door het Algemeen Onderwijsbeleid, het IOP zal een opvolgende functie
1029toebedeeld krijgen.

1030 Samenvattend kunnen we zeggen dat de nadruk op onderwijs ligt en dat het IOP vanuit die
1031optiek kijkt of het kind en/of het gezin iets extra nodig heeft. Het IOP probeert dus in functie van het
1032schoolgaan van het kind problemen op te lossen, dit kan door structurele of individuele toeleiding in
1033de vorm van trajectbegeleiding of occasionele vragen. Het tracht door te verwijzen en contacten op te

1034bouwen en te houden met diverse betrokkenen in Antwerpen. In die zin functioneert het onthaalbureau
1035min of meer als draaischijf binnen de op die manier opgebouwde netwerken.

1036

1037b) Welzijn en gezondheid

1038

1039Het IOP tracht toe te leiden naar de gezondheidszorg, onder andere via 'preventieve' gezondheidszorg.

1040Dit houdt in dat het IOP een sensibiliserende taak op zich neemt. Zo vertaalt het IOP brieven die

1041vanuit de scholen aan de ouder(s) of voogd gericht zijn. Kinderen worden namelijk vaak niet

1042gevaccineerd omdat hun ouders dergelijke brieven niet ondertekenen omdat ze de taal niet begrijpen;

1043voor het toedienen van de meeste vaccins heeft men echter wel de toestemming van de ouders nodig

1044en dus hun handtekening.

1045 Stokpaardje van het IOP is de huisarts. Vaak vinden mensen niet de weg naar een huisarts, met

1046als gevolg dat de spoeddiensten niet zelden overbevolkt zijn met asielzoekers, vluchtelingen, etc. Het

1047IOP wil hieraan iets doen, door zoveel mogelijk informatie te verstrekken en desnoods zelf een

1048huisarts toe te wijzen.

1049 Het IOP doet dus ook effectief trajectbegeleiding naar de domeinen welzijn en gezondheid toe,

1050maar de nadruk blijft op het educationele aspect liggen.

1051

1052

1053c) Vrije tijd

1054

1055In december 2001 is het IOP tevens gestart met een vrijetijdsproject, dat nog steeds verder loopt. Het

1056project richt zich echter wel vooral op leerlingen uit het secundaire onderwijs. Het IOP tracht deze zo

1057goed mogelijk door te verwijzen, aangezien vrije tijd een heel belangrijke leefwereld is voor kinderen

1058en jongeren. Het IOP tracht deze toeleiding zo gestructureerd mogelijk te laten verlopen via projecten

1059met scholen en organisaties waarin jongeren frequenteren.

1060

10612.1.3.2 Netwerken

1062

1063Het IOP geeft enkel heel uitzonderlijk en wanneer de nood echt groot is, zelf een aanbod aan de

1064minderjarige nieuwkomers. Vandaar dat netwerken zo belangrijk zijn. Het IOP tracht door te

1065verwijzen en andere organisaties te sensibiliseren. Er worden netwerken gevormd en

1066samenwerkingsafspraken gemaakt. Men probeert zoveel mogelijk structureel toe te leiden.

1067 Wat het lager onderwijs betreft, zijn er heel weinig overkoepelende organisaties, waardoor het

1068IOP in het verleden al enkele taken die eigenlijk niet tot haar takenpakket behoren, op zich genomen

1069heeft. De hierboven beschreven ouderdag of -avond is daar een voorbeeld van. Naar de mening van

1070Leen Ardui is dit de taak van het integratiecentrum in Antwerpen, maar voor het IOP betrof het een

1071zeer dringende problematiek en dit kon dus niet wachten tot het integratiecentrum hieraan zou
1072beginnen.

1073 Ook organiseerde het IOP Antwerpen vorig jaar een ‘paasoffensief’ om in te spelen op de
1074ondercapaciteit in de onthaalklassen. Rond de maanden februari en maart stonden er zo’n 250
1075kinderen op een wachtlijst voor het onthaalonderwijs. Het IOP startte toen een project op met de vraag
1076naar scholen of ze een lokaal ter beschikking konden stellen. Het IOP zorgde voor vijftien anderstalige
1077nieuwkomers en één leerkracht per school. De school moest dus alleen de schoolstructuur ter
1078beschikking stellen. Uiteindelijk is het IOP er niet in geslaagd alle 250 kinderen op te sporen want die
1079‘verdwijnen’³⁵, maar een honderdtal kinderen werd wel geplaatst in zes verschillende scholen. Op die
1080manier konden zij in het derde trimester toch nog naar school. Uiteraard is dit alles op zich geen taak
1081voor het onthaalbureau, maar het initiatief was een laatste middel om het netwerk te sensibiliseren en
1082aan te zetten tot actie. In het kader van de ondercapaciteit in de onthaalklassen merkte Leen Ardui ook
1083op dat ondanks het feit dat zij het federale vreemdelingenbeleid op lokaal niveau heel goed voelen (de
1084laatste jaren merkt het IOP een daling van het aantal anderstalige nieuwkomers op), er maandelijks
1085toch nog tweehonderd nieuwe aanvragen zijn, in Gent zijn dit er slechts veertig. We dienen nog op te
1086merken dat het hier niet altijd om anderstalige nieuwkomers gaat, maar potentieel wel.

1087

10882.1.3.3 Drie maanden trajectbegeleiding?

1089

1090In navolging van het ontwerp van het inburgeringsdecreet is het de bedoeling dat het IOP de eerste
1091drie maanden gebruikt om door te verwijzen naar het (onthaal)onderwijs. Volgens Ardui is dit een te
1092korte periode van trajectbegeleiding en het loopt dan ook in sommige gevallen heel moeilijk.³⁶ Het
1093IOP neemt nu dus drie maanden om aan trajectbegeleiding te doen, maar vindt dat die cliënten hun
1094doelgroep moeten blijven gedurende het allereerste jaar dat ze op school zitten, zodat ze ook
1095gedurende heel dat jaar probleemloos op het IOP terecht kunnen met vragen.

1096

10972.1.3.4 Spreidingsbeleid?

1098

1099Op het ogenblik van ons gesprek met Leen Ardui van het IOP waren er in het lager onderwijs in
1100Antwerpen 506 anderstalige nieuwkomers, verspreid over 36 scholen, als resultaat van eigen initiatief
1101van de ouders of voogd of via bemiddeling van het IOP.

163³⁵ Gesprek met Leen Ardui, IOP, 24.02.03

164

165

166³⁶ Gesprek met Leen Ardui, IOP, 24.02.03

167

168

1102 Het IOP tracht de anderstalige nieuwkomers in de mate van het mogelijke te spreiden over
1103verschillende scholen in het Antwerpse. Echte krijtlijnen lijken daarvoor niet uitgetekend, het betreft
1104eerder enkele pragmatische, maar zeker ook ideologisch gekleurde overwegingen.

1105 Zo merkt Leen Ardui op dat de samenwerking met de scholen aanvankelijk nogal stroef
1106verliep. De scholen hadden de indruk dat het IOP er was om te leuren met anderstalige nieuwkomers.³⁷
1107Daaruit kunnen we besluiten dat ze zeker niet altijd overal welkom waren/zijn. Nu verloopt het contact
1108tussen het IOP en de scholen beter, aldus Ardui, onder andere dankzij de twee extra trajectbegeleiders,
1109waardoor het IOP aan de scholen meer kan aanbieden. Het IOP zegt begrip te hebben voor de situatie
1110in échte concentratiescholen en kan er inkomen dat bepaalde scholen er op een bepaalde moment
1111liever geen anderstalige nieuwkomers bijnemen. Als een school meldt dat er een ‘moeilijk’ overwicht
1112begint te ontstaan van een bepaalde etnie binnen de schoolpopulatie, probeert het IOP ook daar
1113rekening mee te houden. Hetzelfde met een school die infrastructureel geen anderstalige nieuwkomers
1114meer kan bijnemen. Het IOP is dus niet echt een voorstander van concentratiescholen en vindt vijftien
1115anderstalige nieuwkomers per school perfect ter handhaving van de kwaliteit van het onderwijs, maar
1116dat is in Antwerpen niet haalbaar. Mocht dit wel consequent worden doorgevoerd, dan heb je bij het
1117beleid wel iets om aan te kaarten. Scholen die pertinent anderstalige nieuwkomers weigeren, komen zo
1118meer onder druk te staan. Zolang er scholen zijn die zo goed zijn om geen anderstaligen te weigeren, is
1119dat stukken moeilijker.

1120 Wat met deze scholen die anderstalige nieuwkomers of leerlingen van bepaalde doelgroepen
1121weigeren? Het IOP tracht zich af te vragen waarom die school weigert. Lijkt dat echt zonder reden te
1122zijn, dan kan het IOP klacht indienen. Rest dan de vraag of een kind in een weigerachtige school wel
1123goed zal kunnen functioneren? Op dit ogenblik kan het IOP scholen niet echt verplichten, het kan
1124enkel blijven volhouden en de scholen blijven aansporen.

1125 Het IOP zou er eigenlijk voor moeten zorgen dat elke school genoeg kinderen opneemt, maar
1126in de realiteit is dat echt niet haalbaar. Zo wonen er in Borgerhout veel meer asielzoekers dan in ‘t
1127Zuid. Zeker wat kinderen uit het lager onderwijs betreft, is het belangrijk dat ze niet te ver naar school
1128gaan, dat de ouders hen kunnen komen ophalen, etc. Anderzijds tracht het IOP de ouders zeer hard te
1129stimuleren om hun kinderen naar een ‘gemengde’ school te laten gaan. Sommige ouders vragen dat
1130ook zelf. Maar als de schoolmotivatie bij de ouders heel laag is, heeft het weinig zin hun kinderen naar
1131de andere kant van de stad te sturen, met als enig resultaat een verspilde plaats in een onthaalklas. Als
1132het IOP merkt dat de ouders wel te motiveren zijn, tracht het hen te stimuleren om hun kinderen wat
1133verder naar school te sturen, uiteraard enkel wanneer dat noodzakelijk is wegens overvolle klassen in
1134andere scholen.

1135 Het IOP tracht een overzicht te houden over haar doelgroep en de verspreiding ervan via een
1136opvolgprogramma, zijnde een aangepaste versie van het computergestuurd opvolgsysteem voor

---

170³⁷ Gesprek met Leen Ardui, IOP, 24.02.03
171

1137volwassenen Traject 2000. Het IOP vraagt een lijst op bij het ministerie van Onderwijs in Brussel.
1138Gegevens van kinderen die het IOP over de vloer krijgt, worden maandelijks naar daar gestuurd met
1139de vraag of die kinderen effectief op school zitten. Driemaal per jaar vraagt het IOP ook de
1140schoollijsten van de Antwerpse scholen op, slechts 6% gaat hier spontaan op in. Het IOP vraagt ook
1141aan directies om een registratiefiche in te vullen en te melden wanneer ze een anderstalige
1142nieuwkomer in- of uitschrijft. Aanmeldingen bij het IOP zelf worden ook daar geregistreerd via een
1143intake, die naam, adres, nationaliteit, verblijfsdocumenten, schoolse achtergronden, datum van
1144aankomst in België, aantal broers en/of zussen, etc. registreert. Er wordt ook gevraagd op welke
1145school het kind zit en of er interesse is voor toeleiding naar vrije tijd, gezondheidszorg, etc. Bij dit
1146alles houdt het IOP zich uiteraard aan haar deontologie wat het doorgeven van gegevens betreft. Het
1147doorgeven van de naam van het kind en de school waar hij/zij naartoe, wat het IOP beschouwt als
1148algemene informatie, vormt meestal geen obstakel. Voor het doorgeven van cijfergegevens geldt
1149hetzelfde.

1150

11512.1.3.5 Vrije schoolkeuze?

1152

1153Het IOP laat de ouders altijd kiezen, omdat dat wettelijk ook zo moet, tussen het vrije, stedelijke of
1154gemeenschapsnet. Als de ouders bijkomende vragen hebben, gaat het IOP daarop in en tracht het een
1155adequaat antwoord te formuleren. Als er echter niet overal plaats is, dan is vrije schoolkeuze heel eng
1156te interpreteren. Op het ogenblik van ons onderhoud met het IOP was er in Antwerpen-Noord,
1157Borgerhout en het centrum geen plaats meer. Op 't Zuid was er wel nog plaats, in Hoboken iets
1158minder, in Deurne zaten de onthaalklassen ook goed vol en in één school bij de Moretuslei was er wel
1159nog plaats. Om deze problematiek het hoofd te bieden, is er afgesproken met het Algemeen
1160Onderwijsbeleid van de stad Antwerpen om een vergadering bijeen te roepen met drie inspecteurs van
1161de verschillende onderwijsnetten om net als vorig jaar een paasoffensief te realiseren, waarbij de
1162scholen hun structuur ter beschikking stellen. Het IOP zorgt dat er per school een vijftiental
1163anderstalige nieuwkomers ingeschreven worden in een school dichtbij huis. Deze keer zal het
1164Algemeen Onderwijsbeleid de leerkrachten aanwerven.

1165

11662.1.3.6 Roma

1167

1168Op dit ogenblik heeft het IOP enkel Roma-kinderen in individuele trajectbegeleiding naar het
1169onderwijs toe. Volgens Ardui loopt het voor de andere anderstalige nieuwkomers veel vlotter, en
1170beperkt hun begeleiding zich vaak enkel tot occasionele vragen.

1171 Volgens Leen Ardui is het heel moeilijk op de Roma-kinderen in Antwerpen 'naar school te
1172krijgen'.³⁸ Het IOP krijgt ook veel vragen rond papieren, huisvesting, gezondheid, etc. vanuit de

---

173³⁸ Gesprek met Leen Ardui, IOP, 24.02.03

1173Roma-gemeenschap. Trauma's bij de kinderen vormen een bijkomende bezorgdheid. Het IOP wil dan
1174ook proberen meer contacten te leggen en uit te bouwen met de Roma's in Antwerpen en met
1175organisaties, zoals bijvoorbeeld de Roma-werkgroep, een groepering van allerlei hulpverleners die
1176rond Roma's werken. Opnieuw toont het belang van het uitbouwen van netwerken zich.

1177

11782.2 Dienst Integratie Antwerpen (DIA)

1179

1180Zoals reeds gezegd, maakt het IOP of PINA-18 deel uit van de Dienst Integratie Antwerpen of DIA.

1181DIA incorporeert nog andere afdelingen. We sommen ze hier even op met een korte toelichting.

1182

11832.1 NT2-Cel

1184

1185De NT2-Cel coördineert de Nederlandse taallessen voor volwassenen. Het aanbod is heel divers. Er

1186zijn cursussen Nederlands voor het dagelijkse leven, om werk te vinden of als aanloop naar een

1187opleiding. Er bestaat een apart aanbod voor laaggeschoolden en hogeschoolden. Er zijn intensieve

1188en minder intensieve cursussen, opleidingen 's avonds en overdag, vrouwengroepen en gemengde

1189groepen. We doen een greep uit het aanbod. Open School Antwerpen en het Project Alfabetisering

1190Migrantenmoeders (PAM) geven les aan volwassenen die in hun land van herkomst minder dan tien

1191jaar school gelopen hebben. De Antwerpse Centra voor Volwassenenonderwijs (CVO) geven les aan

1192mensen die tien jaar of meer naar school zijn gegaan. De Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling

1193(VDAB) verzorgt beroepsgerichte taallessen voor mensen met een basiskennis Nederlands.

1194Particuliere instellingen zoals Vitamine W, Steunpunt Tewerkstelling en het Project Beroepsgerichte

1195Vorming combineren beroepsopleidingen met Nederlandse lessen. De Universiteit Antwerpen biedt

1196aan hogeschoolde anderstaligen het hele jaar door intensieve cursussen Nederlands aan. Sinds

1197enkele jaren proberen al deze instellingen hun aanbod Nederlandse taallessen op elkaar af te stemmen.

1198Daarvoor werd in Antwerpen een Overleggroep NT2 opgericht. Hij wordt begeleid door de NT2-cel,

1199die een initiatief is van de stedelijke vzw OOPA (Onderwijs Ondersteunende Projecten Antwerpen). In

12002000 werd de NT2-cel ondergebracht bij DIA.

1201

12022.2 PINA

1203

1204Het Stedelijk Onthaalbureau voor Nieuwkomers PINA biedt haar cliënten een jaar lang intensieve

1205begeleiding. Het onthaalprogramma bestaat uit maatschappelijke oriëntatie, lessen Nederlands door

1206gespecialiseerde scholen in Antwerpen, individuele begeleiding en loopbaanoriëntatie. De begeleiding

1207en de maatschappelijke oriëntatie gebeuren in de moedertaal van de cliënt of in een contacttaal. PINA

175

176

1208 heeft een taalaanbod in het Engels, Frans, Arabisch, Berbers, Turks, Spaans, Russisch, Perzisch,
1209 Servo-Kroatisch en Albanees. De doelgroep van PINA valt samen met de meerderjarige doelgroep van
1210 het inburgeringsdecreet.

1211

12122.2.3 Sociale Tolkendienst

1213

1214 De Sociale Tolkendienst biedt taalondersteuning aan voor stedelijke diensten en hulpverleners. Op
1215 deze dienst kan een beroep gedaan worden om telefonisch en ter plaatse te tolken. De dienst verzorgt
1216 ook schriftelijke vertalingen van bijvoorbeeld akten, attesten en infobrochures. Ook beëdigde
1217 vertalingen zijn mogelijk. De tolken spreken Albanees, Arabisch, Berbers, Engels, Frans, Hongaars,
1218 Italiaans, Litouws, Oekraïens, Pools, Roemeens, Roma, Russisch, Servisch, Kroatisch, Spaans en
1219 Turks. Voor andere talen kunnen losse medewerkers worden ingeschakeld.

1220

12212.2.4 Afdeling Vluchtelingen

1222

1223 De Afdeling Vluchtelingen begeleidt asielzoekers en mensen met een precair statuut. Het aantal in
1224 Antwerpen verblijvende asielzoekers schommelt sterk. De laatste jaren telden de stadsdiensten
1225 gemiddeld 5000 personen in de asielpcedure. Slechts een kleine minderheid wordt uiteindelijk
1226 erkend als vluchteling. In Antwerpen wonen 1400 erkende vluchtelingen. Daarnaast zijn er uiteraard
1227 ook mensen die illegaal in Antwerpen verblijven. De regularisatieoperatie van 2000 gaf een indicatie
1228 van hun aantal: iets meer dan 5000 mensen zonder papieren vroegen in Antwerpen hun regularisatie
1229 aan. De registratie van asielzoekers, de woonstcontrole, de verlenging van verblijfsdocumenten en
1230 andere administratieve taken, vormen de verantwoordelijkheid van de stedelijke Cel Asielzoekers in
1231 Antwerpen. DIA van zijn kant adviseert het stadsbestuur en werkt specifieke stedelijke maatregelen
1232 uit. Zo zorgt een advocatenpermanentie van de Antwerpse balie op initiatief van DIA voor juridisch
1233 advies bij de stedelijke administratie. Samen met de koepelvereniging Haven begeleidt DIA de
1234 Antwerpse privé-organisaties die zich inzetten voor vluchtelingen en mensen zonder papieren.
1235 Aansluitend op de actie Krot Op van de Antwerpse politie, werkt DIA ook voorstellen uit voor de
1236 huisvesting van de slachtoffers van huisjesmelkers.

1237

12382.2.5 Afdeling Woonwagenbewoners

1239

1240 De Afdeling Woonwagenbewoners streeft naar de verbetering van de leefbaarheid van
1241 woonwagtereinen. In de stad Antwerpen verblijven ongeveer 200 woonwagenbewoners. Sommige
1242 zijn zigeuners: de Manoesjen en de Rom. Een derde groep, de voyageurs, zijn autochtonen die al
1243 generaties lang in woonwagens leven. De Afdeling Woonwagenbewoners tracht ook ouders te
1244 stimuleren om hun kinderen zo lang mogelijk naar school te laten gaan.

1245

12462.2.6 Bureau voor Interculturele Vorming

1247

1248Het Bureau voor Interculturele Vorming organiseert trainingen ‘Omgaan met culturele
1249verscheidenheid’ voor ambtenaren en dienstverleners. Deze basisopleiding duurt drie dagen, met een
1250terugkomdag na enkele maanden. De lesinhoud wordt aangepast aan de groep, waardoor de opleiding
1251geschikt is voor loketbedienden en klantverantwoordelijken, leidinggevende ambtenaren,
1252stadsarbeiders, politieagenten, leerkrachten, hulpverleners, etc. Voor de allochtone doelgroep wordt
1253een training voorbereid.

1254

12552.2.7 Afdeling Allochtone Verenigingen

1256

1257De Afdeling Allochtone Verenigingen tracht contacten op te bouwen en te houden met de allochtone
1258gemeenschappen in Antwerpen. DIA streeft naar een netwerk van contactpersonen waarmee op
1259termijn alle gemeenschappen kunnen worden bereikt, ook de kleinere nationaliteitsgroepen. Om de
1260communicatie met allochtone gemeenschappen te verbeteren, heeft het stadsbestuur een stedelijke
1261overlegraad opgericht. De raad formuleert namens de allochtone Antwerpenaars adviezen over het
1262gevoerde integratiebeleid. Omdat veel allochtone Antwerpenaars geen gemeentelijk stemrecht hebben,
1263is de overlegraad een belangrijk instrument om hen bij het stedelijk beleid te betrekken.

1264

1265

12662.2.8 Afdeling Jongeren

1267

1268De Afdeling Jongeren streeft naar gelijke kansen voor alle jonge Antwerpenaars, voornamelijk op het
1269gebied van vrijetijdsbesteding en het doorstoten naar de arbeidsmarkt. DIA werkt hiervoor nauw
1270samen met de Stedelijke Jeugddienst.

1271

12722.2.9 Adviebureau Allochtoon Ondernemen

1273

1274Het Adviesbureau Allochtoon Ondernemen organiseert bedrijfsadvies voor allochtone ondernemers.
1275De consulenten beantwoorden vragen en geven advies over het verkrijgen van attesten en
1276vergunningen, professionele bedrijfsvoering, winkelverfraaiing, etc. Het Adviesbureau moedigt
1277allochtone ondernemers aan om zich bij te scholen en werkt daarvoor onder meer samen met het
1278Centrum voor Middenstandsopleidingen. Ook steunt het Adviesbureau de oprichting van allochtone en
1279gemengde winkeliersverenigingen.

1280

1281

1282
1283
1284
1285
1286
1287
1288
1289
1290
1291
1292
1293
1294
1295
1296
1297
1298
1299
1300
1301
1302
1303
1304
1305
1306
1307

1308 **Bijlage 5. Schets van het Prisma Project (Rotterdam): literatuurstudie**

1309

1310

13110. Inleiding

1312

1313Dit project voor de eerste opvang van anderstalige nieuwkomers in de leeftijd van 6 tot en met 12 jaar
1314in het basisonderwijs werd in 1989 ontwikkeld door het Projectbureau in Rotterdam. Het is opgestart
1315met de bedoeling anderstalige nieuwkomers (in Nederland aangeduid met de term ‘neveninstromers’)
1316zo snel mogelijk taalvaardig te laten worden in het Nederlands opdat zij het onderwijs in de reguliere
1317klassen kunnen volgen. Het programma pretendeert te voldoen aan de behoefte aan een
1318gestructureerde aanpak van het taalonderwijs aan anderstalige nieuwkomers. Het zegt dan ook bedoeld
1319te zijn voor basisscholen die dit gestructureerd en intensief taalonderwijs willen aanbieden. Een
1320belangrijke implicatie is het feit dat het bedoeld is voor de gehele schoolgemeenschap en niet alleen
1321voor de opvangleerkrachten. In die zin alleen al kan het als revolutionair gezien worden. De vraag was
1322(en is in België nog steeds), hoe je onderwijs voorziet aan een groep van dergelijk divers pluimage.
1323Men werkt(e) met allerlei losse materialen, al dan niet bestemd voor anderstalige nieuwkomers. Veel
1324hangt af van het adaptieve vermogen van de leerkracht. Het is die vraag die Prisma van een antwoord
1325wilde voorzien.

1326 Concreet houdt het Projectbureau zich bezig met de volgende drie onderdelen: (1) begeleiding
1327bij de invoering van de programma's op de scholen, (2) scholing van opvangleraren en uiteraard (3)
1328programma-ontwikkeling. We zullen deze onderdelen respectievelijk behandelen in de delen 2, 3 en 4.
1329Maar eerst is het noemenswaardig de doorgevoerde vernieuwingen van naderbij te bekijken omdat ze
1330ons al heel snel een beeld geven van de filosofie achter Prisma.

1331 In 1989 is men begonnen met twee programma's: Mondeling Nederlands en Lezen. Het
1332cursusmodel is van in het begin een belangrijk uitgangspunt geweest en daar is in de loop der jaren
1333niets aan veranderd. Een belangrijke wijziging was wel dat de leerlijn 'begrijpend lezen' met de
1334ontwikkeling van Schooltaal hierin werd opgenomen, en niet langer in het programma Lezen
1335benadrukt werd. Ook nam men van in het begin een 'uitgebreide begintoets' af, maar het is ons niet
1336duidelijk welke vorm die aannam. 'Lezen over de grenzen heen' werd immers pas in 1998 opgericht.
1337In 1994-1995 is het project geëvalueerd in opdracht van de toenmalige Projectgroep NT2 (Meijerink
13381995). Daaruit zijn een aantal aanbevelingen voortgekomen, waaronder 'lezen doe je overal', een
1339aanpassing van Veilig Leren Lezen voor oudere analfabete leerlingen, binnen het programma 'Lezen'.
1340De tekstjes sluiten beter aan bij hun belevingswereld. Voorheen vielen ze tussen de leesmethodes voor
13416-7 jarigen en volwassenonderwijs in. De aanpassing na '95 betreft ook een aanpassing voor de
1342jongere leerlingen. Alles is nu gebaseerd op Veilig Leren Lezen. Dat maakt aansluiting makkelijker
1343omdat in het overgrote deel van de reguliere klassen in Nederland deze methode wordt gebruikt.
1344Sommige lessen werden vereenvoudigd en voorzien van woordenschatlesjes. Bovendien werd een
1345onderscheid gemaakt tussen een kort en een lang traject, tegemoetkomend aan de verschillende
1346achtergronden van de leerlingen (m.b. alfabetisering of niet). Dan de invoering van Zelfstandig
1347Werken (welk jaar?). In 1997 kreeg het Projectbureau subsidies om een tweede revisie uit te voeren
1348waarna de handleidingen van de programma's MN en L herzien zijn, het L inhoudelijk werd
1349aangepast, MN geactualiseerd werd, het PZW en Prima Prisma ontwikkeld werden. Bovendien werd
1350uit dit onderzoek de Algemene Handleiding geboren. In 2001 werd dan tenslotte een zelfstudie
1351uitgevoerd, die later in dit deel uitgebreid aan bod zal komen. We verwachten dat hieruit ook
1352veranderingen zullen voortvloeien in de toekomst maar daar hebben we voorlopig nog geen oog op.

1353

1354

13551. Organisatie en invoering van Prisma

1356

1357Als eerste service biedt Prisma de scholen een implementatie-programma aan. Daarbij gaat men uit
1358van een aantal belangrijke voorwaarden waaraan moet worden voldaan, wil men Prisma invoeren. Een
1359aantal voorwaarden werd eind jaren '80 opgesteld. Op dat moment waren de principes redelijk nieuw.
1360Zo stelde men dat er een aantal schooltijden expliciet gereserveerd dienden worden voor het
1361taalonderwijs aan anderstalige nieuwkomers (1990). Ten tweede werd het raadzaam geacht een apart
1362lokaal in te richten. Ten derde diende een speciale opvangleerkracht aangesteld worden, die samen met

1363 een collega een beeld moest hebben op de werking ervan. Tot slot werd een opname in de
1364 schoolorganisatie bevorderlijk geacht. Ondertussen heeft Prisma de voorwaarden aan scholen en
1365 leerkrachten uitgebreid teneinde het systeem goed te kunnen inplanten.

1366

- 1367 1. Een opvangleerkracht aanstellen, voor ten minste 28 uur (combi-opvang, cf. infra) of 56 uur
1368 (heledagopvang, cf. infra). Ongeveer de helft van de uren is voorzien voor voorbereiding van
1369 de lessen. De opvang van anderstaligen vergt een speciale aanpak, waardoor het efficiënt is
1370 om een speciale leerkracht deze taak te geven. Diens onderwijstaak is omvangrijk en complex.
1371 Idealiter heeft de leerkracht een zekere graad van onderwijservaring zodat hij/zij een beeld
1372 heeft van de verschillende lees- en taalniveaus. Bij voorkeur heeft hij/zij ervaring in het NT2-
1373 onderwijs. Ook affiniteit met de doelgroep is een belangrijke voorwaarde. Bovendien beschikt
1374 hij/zij best over een organisatorische competentie, is hij/zij flexibel en bekwaam in het
1375 differentiëren. Ook wordt het positief ervaren dat leerkrachten bereidwillig en geschikt zijn
1376 om contacten met ouders te onderhouden.
- 1377 2. Een apart opvanglokaal voorzien om de ondersteunende materialen continu beschikbaar te
1378 houden en de leerlingen en leerkracht een eigen plaats om te werken te geven.
- 1379 3. Prisma-materialen aanschaffen en gebruiken. Hiervoor moet ongeveer €10 000 voorzien
1380 worden – berekend op basis van 10 leerlingen - , de aanschaf van apparatuur (computer,
1381 cassetterecorders, etc.) is niet inbegrepen.
- 1382 4. De opvangleerkracht de Prisma-scholing laten volgen en financieren.
- 1383 5. Een schoolbegeleider bij de schoolbegeleidingsdienst aanvragen en toelaten in de opvangklas,
1384 dit om onvoorziene en schoolspecifieke vragen te helpen oplossen. Deze begeleider heeft
1385 idealiter kennis van het Prisma Project en NT2-didactiek in het algemeen.
- 1386 6. Een leerlingvolgsysteem opzetten of optimaliseren. In het geval van een combi-opvang is het
1387 belangrijk zowel de opvangleerkracht als de reguliere leerkracht hierbij te betrekken.
- 1388 7. Ondersteuning en betrokkenheid van het hele schoolteam bewerkstelligen, zeker in geval van
1389 combi-opvang. Het hele team, en dan vooral de leerkrachten die de anderstalige nieuwkomers
1390 in de reguliere klassen opvangen, moeten zich op de hoogte stellen van het onderwijs dat in de
1391 opvangklas gegeven wordt. Een interne begeleider kan hierop toezien.
- 1392 8. Bereid zijn verregaande roosteraanpassingen te doen, zeker in het geval van combi-opvang.
1393 Dit wil zeggen dat het rooster van de reguliere groep moet aangepast worden aan die van de
1394 nieuwkomers (en niet omgekeerd!). Uiteraard moet het opstellen van dat rooster weldoordacht
1395 gebeuren. Er moet van het standpunt uitgegaan worden dat de anderstaligen ook in de
1396 reguliere groep zinvol onderwijs krijgen. Het wordt in elk geval afgeraden om de betrokken
1397 leerlingen te laten deelnemen aan wereldoriëntatie en aan taalonderwijs. Er moeten dus
1398 duidelijke afspraken op de school gemaakt worden.
- 1399 9. Tijd en geld reserveren voor coördinatietaken.

1400 10. Vervanging regelen in geval van ziekte van de opvangleerkracht.

1401

1402 Organisatorisch gezien zijn er een drietal verschillende manieren om de opvangklas in de
1403school in te brengen: er is de combi-opvang, de heledagopvang en de geïntegreerde opvang. Met
1404geïntegreerde opvang bedoelt men dat de anderstalige nieuwkomers onderwijs krijgen in de reguliere
1405klas, al dan niet aangevuld met NT2-onderwijs. Het spreekt voor zich dat het Prisma Project in dit
1406geval niet geschikt is. Bij het eerste model (combi-opvang) krijgen leerlingen 5 dagdelen 's morgens
1407les in een Prismaklas, waarna ze 's middags les volgen in de reguliere klas. Dit type stelt redelijk hoge
1408eisen aan de organisatie van de school en het onderwijs. Voordelen zijn dan weer dat de anderstalige
1409nieuwkomers in contact komen met Nederlandstalige leeftijdsgenoten en dat leerlingen al kunnen
1410wennen aan het onderwijs in de reguliere klas. De heledagopvang bestaat logischerwijs uit een
1411opvangmodel waarin de anderstalige nieuwkomers gedurende het hele opvangjaar alle dagdelen in een
1412aparte opvangklas doorbrengen. Uiteraard krijgen zij daar naast NT2-onderwijs ook onderricht in
1413zaakvakken. De voordelen die Prisma in dit geval naar voor schuift zijn dat het organisatorisch
1414eenvoudiger is, zowel voor de Prismaleerkracht – hij/zij moet niet meer overleggen of over te dragen
1415naar een andere leerkracht - als voor de opstelling van de rooster van de reguliere groepen. Verder kan
1416de Prismaleerkracht in dit geval ook inspelen op taal in andere dan taalvakken.

1417 Op een dieper niveau moet ook in de opvangklas zelf aan een aantal voorwaarden voldaan
1418worden. Ten eerste moet men bij het opstellen van een rooster onder andere rekening houden met de
1419volgende vragen: Over hoeveel leerlingen gaat het, over hoeveel cursussen zijn ze verdeeld (zie ook
1420deel 4), welke leerinhouden komen aan de orde, welke kunnen aan de hele groep aangeboden worden
1421en welke aan kleine praktijkgroepen, welke onderdelen kunnen zelfstandig verwerkt worden en welke
1422niet, etc...? Van belang is voorlopig dat alle leerlingen op hetzelfde moment met dezelfde module, en
1423dus hetzelfde thema bezig zijn (zie ook deel 4).

1424 Ten tweede is er de kwestie van groeps grootte. Uit onderzoek naar de wenselijke
1425groeps grootte in opvangklassen is gebleken dat maximaal 10 leerlingen in een groep moeten geplaatst
1426worden (Jonkheijm 1993). In de praktijk zal dit voor veel scholen niet haalbaar zijn. Vanuit het Prisma
1427Project wordt een aantal van minimum 4 en maximum 12 leerlingen geadviseerd. Natuurlijk is de
1428samenstelling van de groep ook van belang bij de instelling van de groeps grootte. Naarmate de
1429heterogeniteit van de groep groter wordt, ontstaan er meer verschillende instructiemomenten en
1430worden het aantal individuele interactiemomenten tussen leraar en leerling verminderd. Bovendien
1431komt de differentiatiecapaciteit van de leerkracht dan ook meer onder druk te staan. In sommige
1432gevallen is het dus wenselijk om meer dan één opvangleerkracht in te zetten of om een
1433onderwijsassistent in te schakelen. In andere gevallen kan een bovenschoolse opvang de oplossing
1434bieden, meer bepaald bij een te klein aantal anderstalige nieuwkomers.

1435 Ten derde moet een oplossing worden gezocht voor de opsplitsing van de leerlingen, nodig om
1436de heterogeniteit werkbaar te maken. De criteria die Prisma voorstelt om een heterogene groep op te

1437 splitsen zijn leeftijd en taalvaardigheidsniveau, waarbij de laatste als beste gezien wordt. Ook hier kan
1438 een onderwijsassistent soelaas brengen.

1439 Ten vierde moeten leerkrachten ook een prettig en veilig klimaat scheppen, want alleen in
1440 zo'n omgeving komen kinderen tot leren.

1441 Een laatste advies dat Prisma meegeeft op organisatorisch vlak betreft de tussentijdse
1442 nieuwkomers. Dit zijn de leerlingen die tijdens het schooljaar instromen. Prisma stelt dat, om zo
1443 optimaal mogelijk de leerlingen van onderwijs te voorzien, het van belang is dat ook nieuwkomers die
1444 tussentijds instromen zo snel mogelijk te laten deelnemen aan het Prisma-onderwijs. Dit kan een
1445 verandering betekenen voor de klassenorganisatie.

1446

1447

1448 2. Scholing

1449

1450 Prisma biedt aan de leerkrachten een scholing aan die ten sterkste aangeraden wordt aan beginnende
1451 Prisma-leerkrachten. Concreet betreft het een opleiding op maat met betrekking tot de inhoud en de
1452 organisatie van het onderwijs aan anderstalige nieuwkomers. De scholing bestaat uit minimaal vijf
1453 bijeenkomsten waarin onderwerpen aan bod komen die nauw aansluiten bij de praktijk. In de eerste
1454 bijeenkomst zal het opzet en de werkwijze van het Project worden besproken. Een volgende
1455 bijeenkomst wordt gewijd aan de (tweede) taalverwervingsprincipes en de daarbij behorende didactiek,
1456 met een nadruk op woordenschatuitbreiding en woordenschatdidactiek. Een derde bijeenkomst staat
1457 dan in het teken van het leren lezen in de Nederlandse taal. Vervolgens wordt de organisatie en het
1458 programma Zelfstandig Werken onder de loep genomen. Men sluit af met een sessie over onderwijs
1459 aan oudere nieuwkomers en het leren begrijpen van schriftelijke teksten. De achterliggende
1460 doelstellingen van de sessies zijn de volgende: leraren doen inzien hoe een eerste fase van taal- en
1461 leesontwikkeling bij tweedetaalleerders verloopt, ze op de hoogte stellen van de verschillende
1462 taalleerlijnen, de programma's voorstellen, didactische vaardigheden aanbieden, hen leren
1463 differentiëren en diagnostiseren. De Prisma-scholing heeft, naast een instructie-functie, ook een
1464 netwerk-opbouwende functie. Er kunnen ervaringen worden uitgewisseld en nuttige praktijktips
1465 gegeven worden. Het is namelijk gebleken dat opvangleraren op een school een tamelijk geïsoleerde
1466 positie innemen en er blijkt een nood te zijn aan een aantal vervolgbijeenkomsten. Naast deze scholing
1467 is een continue begeleiding in de opvangklas bij de start van de implementatie van Prisma sterk
1468 aanbevolen door Prisma.

1469

1470

1471 3. Programmaontwikkeling

1472

1473 3.0 Inleiding

1474

1475De verschillende programma's zijn thematisch-cursorisch van opbouw. Dit wil zeggen dat de
1476leerinhouden gekoppeld zijn aan thema's en per cursus oplopen in moeilijkheidsgraad. De
1477programma's Mondeling Nederlands, Lezen en Schooltaal zijn opgebouwd volgens een cursusmodel.
1478Mondeling Nederlands en Lezen bestaan elk uit vier cursussen. De cursussen moeten in de
1479aangegeven volgorde worden behandeld en alle modules van een cursus moeten dus doorlopen zijn,
1480vooraleer de volgende cursus kan begonnen worden. Het is wel zo dat de modules binnen een cursus
1481onderling verwisselbaar zijn, behalve bij de eerste 2 cursussen van aanvankelijk lezen. Het programma
1482Schooltaal kan pas ingezet worden nadat de eerste cursussen van Mondeling Nederlands en Lezen
1483doorlopen zijn. Enkel Zelfstandig Werken kan over de gehele lijn worden gebruikt.

1484 In elke cursus van de programma's Mondeling Nederlands, Lezen en Schooltaal zijn de
1485leerinhouden rondom een achttal steeds terugkerende thema's geselecteerd; zo bevat elke cursus
1486bijvoorbeeld een thema 'school'. De uitwerking van de thema's verschilt uiteraard wel per cursus. De
1487hoofdthema's zijn: school, wonen, lichaam, natuur, allerlei, vrije tijd, gevoelens en feest. Doordat deze
1488thema's in de verschillende cursussen terugkomen, is het mogelijk om de woorden en structuren die in
1489een bepaald thema aangeboden zijn, te herhalen op het moment dat het thema nog een keer aan de
1490orde is in een volgende cursus. Ook is het mogelijk om op die manier met alle leerlingen, ongeacht
1491hun niveau, op hetzelfde moment rond hetzelfde thema te werken.

1492 De programma's krijgen vorm in zogenaamde werkplannen, die opgesteld worden per module
1493– dus per week. In deze werkplannen wordt per dag aangegeven welke leerinhouden aan de orde
1494moeten worden gesteld, welke activiteiten moeten worden verricht en wat de meest adequate
1495groeperingvorm is. In het laatste geval maakt men onderscheid tussen 'hele groep', 'kring' en 'kleine
1496groep'.

1497 De bedoeling is dus dat de verschillende programma's elkaar ondersteunen. Voor de feitelijke
1498invulling van de programma's maakt men deels gebruik van materialen, door het Prisma-team
1499ontwikkeld en speciaal op de doelgroep afgestemd, maar men gebruikt evenzeer delen uit een aantal
1500bestaande methoden zoals 'Knoop het in je oren' en 'Veilig Leren Lezen' krijgen een plek.

1501

15023.1 Overzicht van de verschillende programma's

1503

1504Inhoudelijk is het Prisma-project opgedeeld in verschillende programma's, allen specifiek gericht op
1505een bepaalde deelvaardigheid en elk goed voor een volledig schooljaar leerstof. Het gaat hier in de
1506eerste plaats over de programma's Mondeling Nederlands, Lezen, Schooltaal, en Zelfstandig Werken.
1507Bovendien zijn er een aantal nevenprogramma's ontstaan in de loop der jaren: De Wegwijzer,
1508Programma Zorgleerlingen, Lezen over de grenzen heen, ...

1509

15101. Programma Mondeling Nederlands (vernieuwd in 1999). Dit programma bevat leerstof voor het
1511verwerven van mondelinge taalvaardigheden in de Nederlandse taal, concreet ter ontwikkeling van de
1512luister- en spreekvaardigheid. Mondeling Nederlands bestaat uit 4 cursussen van elk 8 modules
1513(= weken) leerstof, 1 week leerstof/toetsen en 1 week herhaling/verrijking, gevolgd door een
1514programmagebonden eindtoets. In eerste instantie is de spreekvaardigheid gericht op sociale
1515redzaamheid. Pas vanaf cursus 3 ligt de nadruk op spreekvaardigheid in het algemeen.
1516Luistervaardigheid krijgt aandacht vanaf de eerste cursus. Volgende bestaande materialen komen aan
1517bod: Knoop het in je oren, Laat wat van je horen, Van horen en zeggen, Allemaal taal A en een aantal
1518prentenboeken. Bij Mondeling Nederlands horen ook de toetsen die telkens afgenomen worden in de
1519de week van de cursus om te bepalen of een leerling al dan niet kan overgaan naar een volgende
1520cursus. Wat Mondeling Nederlands betreft spreekt het voor zich dat altijd in Cursus 1 moet worden
1521begonnen. De modules per cursus zijn onderling wel inwisselbaar.

1522

1523

15242. Programma Lezen (vernieuwd in 1999). De doelstelling van dit programma is uiteraard de
1525leerlingen te leren lezen in het Nederlands. Het programma kan opgedeeld worden in twee delen,
1526namelijk Aanvankelijk Lezen en Voortgezet Technisch Lezen. Het eerste is bestemd voor 6- tot en met
15279-jarigen die in geen enkel schrift gealfabetiseerd zijn, voor leerlingen die in een schrift
1528gealfabetiseerd zijn, anders dan het Latijnse schrift en voor leerlingen die wel in het Latijnse schrift,
1529maar niet in het Nederlands gealfabetiseerd zijn. Om de technische leesvaardigheid te vergroten en te
1530versnellen is het tweede programma ontwikkeld, bedoeld voor leerlingen van 6-12 jaar die al
1531gealfabetiseerd zijn in de Nederlandse taal (en dus ook in het Latijnse schrift). Ook hier bestaat het
1532programma uit 4 cursussen van elk 8 modules (= weken) leerstof, 1 week leerstof/toetsen en 1 week
1533herhaling/verrijking, en tenslotte een programma-gebonden eindtoets. Concreet zijn er voor het
1534aanvankelijk lezen twee bewerkingen gemaakt van de leesmethode Veilig leren lezen. Een eerste
1535bewerking van kern 1 tot en met 6 van 'Veilig leren lezen', wordt ingezet in cursus 1 voor 6- tot
15369-jarigen, terwijl voor de leerlingen van 10 tot 12 een aangepaste versie van de kernen 1 tot en met 6
1537van 'Lezen doe je overal' wordt ingezet. Verder doorheen de cursus worden kernen 7 tot en met 12
1538van 'Lezen doe je overal' voor iedereen ingezet en werkt men met woordenrijtjes. Het programma
1539Voortgezet Technisch Lezen is dus voor alle leerlingen hetzelfde en is gebaseerd op teksten en
1540woordenrijtjes die passen binnen de doelstellingenlijn en dus opklimmen in moeilijkheidsgraad. Op
1541het einde van de rit wordt van de nieuwkomers verwacht dat ze AVI 9³⁹ bereiken. Wat dit programma
1542betreft, stromen leerlingen in principe altijd in in de eerste module van de eerste cursus, tenzij ze al
1543gealfabetiseerd zijn in het Nederlands, dan gaan ze onmiddellijk over naar Voortgezet Technisch
1544Lezen, het tweede deel.

1545

186³⁹ AVI: afkorting voor Analyse van Individualiseringsvormen.

15463. Programma Schooltaal (midden jaren '90). De achterliggende filosofie van dit programma is als
1547volgt: in de eerste jaren van het lager komen vaak hier-en-nu-begrippen voor, begrippen met een
1548alledaags karakter, en dat is goed. Maar naarmate kinderen meer vorderen in hun schoolloopbaan zal
1549het alledaagse karakter van het onderwijs steeds meer plaats moeten maken voor schoolse zaken om
1550uiteindelijk op een zinvolle manier aan het onderwijs in de reguliere klas te kunnen deelnemen. Dit
1551impliceert dat vanaf een bepaald moment de nadruk steeds meer komt te liggen op abstract en minder
1552communicatief taalgebruik. Een goede beheersing van schoolse taalvaardigheden zal bepalend zijn
1553voor schoolsucces. De kans dat anderstalige kinderen deze woordenschat spontaan verwerven is zeer
1554klein. In het programma Mondeling Nederlands krijgen die schoolse vaardigheden aandacht die
1555betrekking hebben op de talige kant van het reken- en wiskunde-onderwijs. Voor de schoolse
1556taalvaardigheden, die betrekking hebben op het wereld-oriëntatie onderwijs en op het om kunnen gaan
1557met teksten, werd dit het programma Schooltaal ingeroepen. Bij oudere leerlingen worden er steeds
1558hogere eisen gesteld: het onderwijs gaat uit van een kennisoverdragende functie van teksten. Wil men
1559daar ten volle van kunnen profiteren, dienen 2 vaardigheden bereikt te zijn die cognitief veeleisend
1560zijn.

1561 Ten eerste moeten de nieuwkomers over voldoende woordenschat beschikken of in staat zijn
1562via woordstrategieën betekenis te achterhalen. Een ander kenmerk, eigen aan het wereld-oriëntatie-
1563onderwijs is dat leerlingen informatie uit teksten moeten halen om vragen en opdrachten te kunnen
1564maken. Daartoe moeten leerlingen gerichte vragen kunnen stellen. Dit gebeurt onder andere op basis
1565van de context en door middel van associatie en analyse van het woord. Veel van de betrokken
1566woorden hebben heel wat context nodig om ze uit te kunnen leggen. Tevens wordt aandacht besteed
1567aan zogenaamde instructiebegrippen (vb. vul in, kies uit, beschrijf,...)

1568 Concreet bestaat het uit een programma begrijpend luisteren en begrijpend lezen op basis van
1569verhalende en informatieve teksten en woordkaarten wereldoriëntatie. De lessen, gebaseerd op de
1570verhalende teksten, zijn bestemd voor alle leerlingen. Kenmerkend aan deze verhalen is dat ze zich
1571afspelen in een opvangklas, zodat de leerlingen zich in de kinderen in de verhaaltjes kunnen
1572herkennen. De lessen op basis van de informatieve teksten zijn bedoeld voor leerlingen uit 4, 5 en 6. In
1573deze lessen worden leerlingen namelijk expliciet voorbereid op het volgen van wereldoriëntatie. De
1574doorloop van dit programma verschilt naargelang de leeftijd van de nieuwkomer. In dit geval bestaat
1575het programma uit 3 cursussen met elk 8 verhalende leeseenheden, 1 module controletaak voor
1576begrijpend luisteren en lezen en 1 module herhaling. In dit geval is er ook een opbouw in
1577moeilijkheidsgraad tussen de verschillende leeseenheden, maar kan er binnen een module niet
1578gewisseld worden. Men dient dus altijd met eerste les van de eerste module van de eerste cursus te
1579beginnen!

1580

15814. Programma Zelfstandig Werken (1999). Dit is een programma waarmee leerlingen op een zinvolle
1582manier zelfstandig hun Nederlandse taalvaardigheid kunnen vergroten. Het is bedoeld voor alle 6 tot

1583 12-jarige anderstalige nieuwkomers. Concreet betreft het een selectie en bewerking van materialen uit
1584 programma's Lezen, Mondeling Nederlands en Schooltaal, geschikt voor zelfstandig werk in de
1585 Prismaklas. Voor de invulling van het programma wordt verwezen naar educatieve software en
1586 educatieve niet-software. De computer blijkt bij uitstek een geschikt medium voor zelfstandig werk.
1587 Ook maakt de combinatie van beeld en geluid het werken met de computer afwisselend. Alle
1588 materialen zijn beperkt instructiegevoelig en zelfcorrigerend. Bovendien is er een registratiesysteem
1589 voor de leerkracht. Het programma kan ingezet worden op momenten dat leerlingen moeten wachten
1590 voordat zij weer aan de beurt zijn voor een volgend instructiemoment, of op momenten dat alle
1591 dagprogramma-onderdelen afgerond zijn. Het niveau van moeilijkheidsgraad volgt de leerling en is
1592 nauw verbonden met de moeilijkheidsgraad die bereikt is in de programma's Lezen, Mondeling
1593 Nederlands en Schooltaal. De luisterlessen zijn voor iedereen dezelfde, onafhankelijk de leeftijd. De
1594 teksten volgen allemaal hetzelfde leesniveau maar zijn qua belevingswereld aangepast per leeftijd. De
1595 inzet is eerder facultatief, als aanvulling op de andere programma's; ze komen er niet voor in de
1596 plaats.

1597

15985. Programma Zorgleerlingen (2001). Dit programma sluit aan bij het programma Zelfstandig Werken
1599 en richt zich op leerlingen die in cursus 1 en/of 2 van Mondeling Nederlands en/of Lezen uitvallen op
1600 deze deelvaardigheden. Bedoeling is om ook zorgleerlingen onderwijs op maat aan te bieden. Het
1601 maakt gebruik van dezelfde materialen als Zelfstandig Werken.

1602

16036. Lezen over de grenzen heen (1998). Dit zijn in-take leestoetsen in verschillende talen en bijhorende
1604 schriftsystemen, geschikt om voor elke nieuwkomer vanaf 6 jaar na te gaan of die al dan niet in zijn of
1605 haar moedertaal of een andere taal gealfabetiseerd is. Voor een uitdieping verwijzen we graag naar 4.4
1606 Overzicht Toetsen.

1607

16087. De Wegwijzer is een veelkleurige infobrochure die een aantal aspecten van de Nederlandse
1609 samenleving beschrijft. Volgende thema's komen aan bod: wonen, de straat, openbaar vervoer, het
1610 weer en je kleding, gezondheid, dieren, bibliotheek, spelen en speelgoed, sport, het buurthuis,
1611 boodschappen doen, eten, afval en feesten. De folder bestaat in 6 tweetalige versies. De Wegwijzer wil
1612 de nieuwkomers op een speelse, maar toch gestructureerde manier wegwijs maken in Nederland. De
1613 inzet ervan is facultatief en kan verbonden worden met buitenschoolse activiteiten.

1614

16158. Algemene handleiding (1999). Beschrijving van programma en algemene invoering ervan, inclusief
1616 de voorwaarden waaraan scholen en besturen moeten voldoen.

1617

16189. Prima Prisma (1999). Een voorlichtingsvideo van het Prisma Project in de praktijk.

1619

162010. We hebben iets opgevangen van nieuwe programma's die op komst zijn, namelijk het rekenpakket
1621voor nieuwkomers en taalvaardigheidsmateriaal voor ex-Prisma-leerlingen. Maar meer informatie
1622hebben we daar op dit moment niet over.

1623

16243.2 Leerlijnen doorheen de verschillende programma's

1625

1626Een belangrijke leidraad is dat bij het vormgeven van de cursussen en de selectie van de leerstof, de
1627taalleerlijnen centraal staan. Dit is behalve een belangrijke leidraad ook een hele moeilijke, omdat uit
1628de theorie geen voorschriften zijn van wat je nu precies zou moeten aanbieden. Er zijn echter wel een
1629aantal aanknopingspunten. Zo is bekend dat de woordenschat van de nieuwkomers per definitie niet
1630uitgebreid genoeg is om deel te nemen aan het reguliere onderwijs. In navolging van de hypothese van
1631Appel en Vermeer (1991) krijgen leerlingen in het Prisma-onderwijs veel woorden aangeboden, meer
1632bepaald 50 per week, wat een totaal aan 2000 woorden per jaar impliceert.

1633 Een tweede leerlijn is die van de grammaticale constructies. Nu is grammatica nauwelijks in
1634heel expliciete oefeningen aan te bieden. Voor een groot deel betekent dit dat bij de keuze van
1635programma's rekening gehouden is met de moeilijkheidsgraad van de teksten, verhalen en dialogen
1636die erin aangeboden worden. Zo wordt er voornamelijk gebruik gemaakt van enkelvoudige zinnen.
1637Daarnaast worden zaken die voor niet-Nederlandstalige kinderen moeilijk blijken te zijn geselecteerd
1638en aangeboden, zoals het verschil tussen 'hij' en 'zij' of de wisseling in tijd van heden naar verleden.
1639Beide leerlijnen vullen elkaar aan: met woordenschat geef je betekenis aan taal, met grammatica geef
1640je structuur aan taal. Met deze twee kan je dan samen een zin maken, met een bepaald doel voor ogen.
1641En zo komen we bij de taalfuncties als derde leerlijn. Een vraag bevat bijvoorbeeld een andere
1642taalfunctie dan een groet. En er zijn talloze andere voorbeelden te geven. In het programma Mondeling
1643Nederlands wordt er aan een aantal van deze taalfuncties expliciet aandacht besteed.

1644

1645Het programma Mondeling Nederlands bevat concreet de volgende drie leerlijnen.

- 1646• Woordenschat: (1) themawoorden (woorden die tot de directe belevingswereld van de leerlingen
1647 behoren, vergelijkbaar met de beheersingslijst opgesteld door Coenen en Vermeer (1988)),
1648 (2) thema-overschrijdende woorden (woorden die niet direct aan een thema te koppelen zijn, maar
1649 die meer overkoepelend zijn zoals voornaamwoorden, begrippen van tijd en ruimte, afmetings- en
1650 hoeveelheidswoorden, bijvoeglijke naamwoorden...), (3) rekenwoorden (betrokken bij het geven
1651 van instructie en opdrachten, verdubbelen, erbij, aftrekken, anderzijds ook zuivere rekenbegrippen
1652 zoals centimeter, grafiek, etc) en tenslotte (4) woorden met betrekking tot wereldoriëntatie (wat in
1653 feite ook deels opgevangen wordt door het programma Schooltaal). Op het einde van de rit zouden
1654 er 2000 woorden de revue moeten gezien zijn. Er wordt naar gestreefd dat de leerlingen na een
1655 jaar 80% van de woorden receptief kunnen produceren en zo'n 50% productief.
- 1656• Taalfuncties (zowel sociale als cognitieve).

1657• Grammaticale constructies (van grammaticaal eenvoudig naar grammaticaal complex en vaste
1658 formules).

1659Ter ondersteuning van die leerlijnen is er ook ruime aandacht voor specifieke klanken van de
1660Nederlandse taal (waaronder auditieve discriminatie en uitspraak).

1661

1662Het programma Lezen bevat volgens Prisma twee leerlijnen:

1663 • Aanvankelijk lezen (letter-klank-koppeling, éénlettergrepige woorden en korte zinnen).

1664 • Technisch lezen (uitbreiding spellingsmoeilijkheden, steeds langere zinnen en verhoging
1665 leestempo).

1666

1667Globaalwoordherkenning kan niet gebruikt worden door gebrek aan woordenschat. Het is dus beter
1668een methode te kiezen die zo min mogelijk een beroep doet op het beheersen van de Nederlandse taal.

1669Dit kan een methode zijn die niet uitgaat van globaalwoordherkenning in het Nederlands en die de
1670leesvoorwaarden op een zo eenvoudig mogelijk manier aan de orde stelt. Een voorbeeld is ‘Zelf leren
1671lezen’, waarbij het aanleren van klanken en letters vereenvoudigd werd door een koppeling te leggen
1672tussen een afbeelding en de beginklank van die afbeelding. Deze methode is dan ook ingezet in de
1673eerste cursus van Lezen.

1674

1675Schooltaal tenslotte bevat eveneens twee leerlijnen.

1676 • Begrijpend luisteren.

1677 • Begrijpend lezen.

1678Beide zijn gebaseerd op zowel verhalende als informatieve teksten. De leerkracht is bij deze lessen
1679idealiter constant aanwezig.

1680

16813.3 Overzicht toetsen

1682

1683Binnen Prisma bestaan er drie soorten toetsen: (1) intake-toets, afgenomen bij de instroom van de
1684nieuwkomer in Prisma, (2) tussentijdse toetsen, die worden afgenomen na elke cursus om te beslissen
1685of een leerling al dan niet over kan gaan naar de volgende cursus en (3) eindtoets, afgenomen bij de
1686uitstroom van Prisma.

1687

1688(1) Intake-toets: Bij de intake worden naast algemene gegevens, ook gegevens verzameld met
1689betrekking tot alfabetisatie en schoolvaardigheid. Een dergelijke intake is van belang voor leerlingen
1690die al onderwijs gevolgd hebben in het Nederlands. Bij leerlingen die nooit onderwijs in het
1691Nederlands gehad hebben zal het toetsresultaat nihil zijn. De bedoeling is daarna deze gegevens te

1692 kunnen vergelijken met de eindtoets, in de hoop enig zicht te krijgen op de vorderingen voor
1693 verschillende deelvaardigheden.

1694

1695* Mondeling Nederlands: TAK onderbouw Passief

1696 TAK onderbouw Actief

1697 (eventueel eigen taken)

1698* Lezen: - Aanvankelijk lezen: Lezen over de grenzen heen (cf. infra)

1699 Letterkennistoets

1700 AVI-toets

1701 - Voortgezet Technisch lezen: AVI-toets en letterkennistoetsen

1702

1703(2) Tussentijdse toetsen:

1704* Mondeling Nederlands: Cursus 1: Prisma receptieve woordenschattoets (crit. 80%)

1705 Cursus 2: Prisma receptieve woordenschattoets (crit. 80%)

1706 Prisma productieve woordenschattoets (crit. 65%)

1707 Cursus 3: Prisma receptieve woordenschattoets (crit. 80%)

1708 Prisma productieve woordenschattoets (crit. 65%)

1709 Allemaal Taal A toets 1 (crit. 80%)

1710 Observatielijst sociale taalvaardigheden TAK-
1711 onderbouw

1712 Cursus 4: Prisma receptieve woordenschattoets (crit. 80%)

1713 Prisma productieve woordenschattoets (crit. 65%)

1714 Allemaal Taal A toets 2 (crit. 80%)

1715* Lezen: Cursus 1: aanvankelijk lezen

1716 programmagebonden toetsen van VLL en

1717 Lezen doe je overal

1718 AVI-toets (crit. beheersing AVI 2)

1719 Cursus 2: aanvankelijk lezen

1720 programmagebonden toetsen van VLL en

1721 Lezen doe je overal

1722 voortgezet technisch lezen

1723 AVI-toets (crit. beheersing AVI 4)

1724 Cursus 3: voortgezet technisch lezen

1725 AVI-toets (crit. beheersing AVI 6)

1726 Cursus 4: voortgezet technisch lezen

1727 AVI-toets (crit. beheersing AVI 8)

1728*Schooltaal: Géén toetsen, wel controletaken. Die dienen als richtlijn voor de
1729 leerkracht, zodat die kan nagaan in hoeverre de leerling de in de
1730 cursus behandelde stof onder de knie heeft.
1731
1732(3) Eindtoets: TAK-onderbouw, alle onderdelen
1733 Prisma eindtoets receptieve woordenschat
1734 Prisma eindtoets productieve woordenschat
1735
1736Een opmerking die Prisma zelf geeft, is dat de TAK toets voor deze leerlingen niet gedifferentieerd
1737genoeg zou zijn; de ontwikkeling van een toets voor mondelinge taalvaardigheid van nieuwkomers is
1738daarom zeer gewenst. Echter door observatie kan ook al veel bekomen worden.
1739 Een leerlingvolgsysteem specifiek voor nieuwkomers werd ontwikkeld door het
1740Schooladviescentrum van Utrecht. Men maakt een overzicht van methode-overschrijdende toetsen die
1741geschikt zouden zijn voor zowel instroom, doorstroom als uitstroom. Er zou in de zomer 1999 een
1742Handleiding leerlingvolgsysteem eerste opvang zijn verschenen (STASSEN e.a. 1999) maar daar
1743hebben we geen informatie over.
1744 ‘Lezen over de grenzen heen’ is een bundel met in-take leestoetsen in verschillende talen en
1745bijhorende schriftsystemen, en is geschikt om voor elke nieuwkomer vanaf 6 jaar na te gaan of die al
1746dan niet in zijn of haar moedertaal of een andere taal gealfabetiseerd is. Van 25 talen is voor de
1747leerling het alfabet of een lijst met bepaalde tekens of cijfers en een leestekstje voorzien. De leerkracht
1748beschikt over een handleiding waarin de verschillende talen beschreven en in sommige gevallen
1749uitgediept worden. Bovendien wordt aangegeven welke talen in welke landen worden gesproken. Op
1750basis hiervan kan de afnemer van de toets de leerling een vermoedelijke taal en schrift aanbieden.
1751Controle is mogelijk doordat de leerkracht beschikt over een (semi-)fonetische weergave van de tekst
1752en een vertaling in het Nederlands.
1753
1754
17554. Knelpunten, door Prisma aangehaald en (soms) opgelost
1756
17574.1 Wat na de eerste opvang?
1758
1759Na de opvangperiode van minimaal één schooljaar stromen de leerlingen door naar de reguliere
1760klassen. Het is belangrijk op te merken dat het tweedetaalverwervingsproces, dat in de opvangklas in
1761gang gezet is, voortgezet zou moeten worden in de reguliere klas. Dit impliceert dan ook dat
1762leerkrachten van de reguliere klassen tenminste op de hoogte moeten worden gebracht van de
1763taalvaardigheidsniveaus van de leerlingen die in hun klas doorstromen. Als bovendien het verder
1764ontwikkelen van het Nederlands als tweede taal in de periode na de eerste opvang centraal staat,

1765 moeten leerkrachten aandacht besteden aan de tweedetaalverwerving van de leerlingen en dit
1766 impliceert dan weer dat de leerkracht kennis moet hebben van NT2-didactiek en NT2-leermiddelen
1767 voor gevorderde leerlingen.

1768 Prisma adviseert om de leerlingen zoveel mogelijk te plaatsen in de leeftijdsgroepen, de
1769 leeftijd van de leerling wordt door hen als meest bepalende factor gezien van groepsvorming. De
1770 uitstroom van de nieuwkomers van 10 tot en met 12 jaar ligt moeilijker. Kinderen van 11 jaar en
1771 6 maand zijn het moeilijkst te plaatsen. Er kan overwogen worden om deze leerling niet meer op te
1772 nemen in het basisonderwijs maar direct door te verwijzen naar het secundaire onderwijs. In
1773 Nederland worden ze doorverwezen naar de zogenaamde Internationale Schakelklas. Uiteraard moet
1774 dan rekening worden gehouden met de intellectuele capaciteiten van het kind om het niveau ervan te
1775 bepalen.

1776 Ook voor de andere oudere nieuwkomers is het moeilijk (10-11-jarigen): de
1777 taalvaardigheidseisen liggen heel wat hoger in de reguliere klassen waar ze terecht zouden komen.
1778 Daarom kan worden overwogen om voor deze leerlingen de eerste opvangperiode uit te breiden of te
1779 verlengen. Prisma voorziet voorlopig geen materiaal om dit te bewerkstelligen, maar er wordt aan
1780 gewerkt. Na het onderzoek van 2001-2002 is gebleken dat het niet reëel is te verwachten dat de
1781 leerlingen aansluiting vinden in de hoogste leerjaren, ongeacht hoeveel Prisma-leerlingen ook leren.
1782 Het idee is kennelijk dat de kinderen in het basisonderwijs het wel redden.

1783 Een mogelijke oplossing is de invoering van een Prisma-Plus-klas, waar de leerlingen in het
1784 jaar volgend op het Prisma-jaar nog éénmaal per dag ongeveer een half uur extra onderwijs NT2
1785 krijgen.

1786 Sommige kinderen hebben de Prisma-programma's niet afgewerkt binnen een jaar. Ofwel
1787 kunnen ze nog even blijven, ofwel stromen ze toch door. Afhankelijk van de aard van de niet-bereikte
1788 tussendoelen kan het de enige oplossing zijn om de opvang met tien weken te verlengen wat ook
1789 frequent gebeurt.

1790

1791 4.2 Asielzoekers

1792

1793 Prisma is zeker geschikt voor asielzoekers, mits de eerste opvang ervan verbonden is aan en
1794 gehuisvest is in een reguliere basisschool. Minder geschikt is het wanneer de opvangklas zich apart in
1795 het opvangcentrum of asielzoekerscentrum bevindt. Immers, vaak is er geen vaste leerkracht, mogelijk
1796 zijn de groepen te groot en blijven leerlingen langer dan een jaar, waardoor de leerstof uitgeput raakt.
1797 Ook is er het feit dat de materialen moeten worden aangekocht, net als een zekere basisapparatuur, wat
1798 een zekere financiële slagkracht vraagt, die vaak ontbreekt in de betreffende centra.

1799

1800 4.3 Bijzonder onderwijs aan nieuwkomers

1801

1802Er is voor deze doelgroep geen toets voorhanden om te testen of een leerling al dan niet een potentiële
1803leerling is voor het BLO. Afwijkend gedrag kan immers ook te wijten zijn aan traumatische
1804ervaringen.

1805

18064.4 OET

1807

1808De inzet van een leerkracht OET kan handig zijn ter ondersteuning van het onderwijs. Veel meer
1809woorden worden er niet aan vuil gemaakt.

1810

18114.5 Onvoorspelbare instroom

1812

1813Omdat de instroom van nieuwkomers onvoorspelbaar en grillig is, is gekozen voor een zogenaamde
1814bovenschoolse opvang. Dit betekent dat een aantal scholen, die geografisch gunstig tegenover elkaar
1815gelegen zijn, een zogenaamde NEON-locatie oprichten. Op één van die scholen wordt dan een Prisma-
1816klas opgericht, waarheen de andere scholen ook hún nieuwkomers heen kunnen sturen. Ook heeft de
1817Gemeente Rotterdam een zogenaamde garantieregeling getroffen in verband met werkzekerheid voor
1818de leerkrachten. Concreet houdt in dat in tijden van weinig instroom van leerlingen de lokale overheid
1819garant staat voor de benoeming van de opvangleraar en voor de voortgang van het opvangonderwijs.
18205. Samenvatting van het zelfstudierapport van de effectiviteit van Prisma⁴⁰

1821

18225.1 Voorstelling van het onderzoek

1823

1824Hoe kan het meest effectief worden gewerkt in de opvangklassen waar Prisma wordt gebruikt? Dat is
1825de belangrijkste vraag waarop dit rapport antwoord wilde geven. Om de vraag te kunnen
1826beantwoorden is eerst in kaart gebracht hoe de opvang met Prisma eruit ziet. Elf gemeenten hebben
1827aan het driejarig evaluatie-onderzoek meegewerkt, dat zijn start kende in september 1999. Tal van
1828gegevens werden verzameld over het gebruik van Prisma, zowel aan de hand van vragenlijsten aan
1829Prisma-leerkrachten, reguliere leerkrachten en directies, als aan de hand van observaties. Als
1830effectmaat zijn er toetsgegevens van alle Prisma-leerlingen verzameld die gedurende het onderzoek in
1831de betrokken Prisma-klassen zaten. Het uiteindelijke doel van het onderzoek is om met deze
1832informatie de opvang te verbeteren door bijvoorbeeld het materiaal aan te passen, en de
1833leerkrachtvaardigheden te verhogen. Het spreekt voor zich dat we nog geen zicht hebben op de
1834daadwerkelijke aanpassingen, gezien het recente karakter van het onderzoek.

1835 In dit rapport vermeldt men, naast de principes die voorgesteld werden in deel 2, twee nieuwe
1836uitgangspunten, die we eerder in geen enkel ander document van Prisma terugvonden. Het betreft ten
1837eerste, het feit dat Prisma eigenlijk ontwikkeld is voor de leerlingen die de combi-opvang krijgen en

---

195⁴⁰ Doeleman e.a. 2002

1838ten tweede, de nadruk op het gebruik van het zogenaamde circuit-model. Dit laatste houdt in dat de
1839leerlingen een korte instructie krijgen, waarna ze in kleine groepjes aan het werk gaan; één van die
1840groepjes krijgt instructie, terwijl de rest zelfstandig werkt. Na die instructie gaat dat ene groepje dan
1841zelfstandig aan het werk terwijl de leerkracht naar een ander groepje doorschuift om daar instructie te
1842geven.

1843 Men stelt dat het geen makkelijke opgave is om de effectiviteit vast te stellen. Ten eerste gaat
1844men uit van drie soorten factoren als mogelijke variabelen voor de effectiviteit van het
1845Prisma-onderwijs, namelijk (1) individuele karakteristieken van leerlingen, (2) factoren die
1846samenhangen met de wijze van opvang en de samenstelling van de groep, (3) leerkrachtkenmerken en
1847(4) kenmerken van de school. (1) bevat algemene gegevens, zoals leeftijd, herkomst, aantal maanden
1848in Nederland, broertjes en zusjes, sociaal-economische status. Daarenboven werden schoolervaring en
1849alfabetisatie achterhaald, net als de Prisma-gegevens van een bepaald kind, het taalgebruik thuis en op
1850school en de migratiereden. Dit werd concreet bevraagd in een leerlingenvragenlijst. In type (2)
1851bekijkt men o.a. het soort opvang (combi- of heledagopvang), de groepsgrootte en tenslotte de
1852groepsheterogeniteit bij dit laatste uitgaande van volgende indicatoren: alfabetisatiegraad in de groep,
1853aantal verschillende etnische groepen, aantal verschillende cursussen, verschillen in leeftijd,
1854verschillen in schoolervaring, verschillen in achtergrond van de leerlingen, aantal zorgleerlingen. (3)
1855behelst factoren zoals scholing en ervaring van de leerkracht, omgang met de leerlingen, didactische
1856kwaliteiten, bevordering van de effectieve leertijd, tevredenheid van de leerkracht en de sfeer in de
1857groep en in het lokaal. Ook de uitvoering van Prisma komt hier aan bod, zoals de aanwezigheid en
1858omgang met het materiaal, Prisma-werkwijze en opbouw van de lessen. Om dit alles te achterhalen
1859werd een observatie uitgevoerd in de klassen en werd er een leerkrachtenvragenlijst opgesteld en een
1860materialenlijst. Bij (4) betreft het het type opvang, de graad van ondersteuning, de organisatie en
1861werkwijze van het onderwijs in de reguliere klassen en huisvesting. Hier werd gewerkt met een
1862directievragenlijst en een vragenlijst aan de leerkrachten van de reguliere klassen.

1863 Ten tweede heeft men een effectmaat nodig om die variabelen aan te toetsen en in dit geval is
1864gekozen voor zoveel mogelijk toetsresultaten van de betrokken leerlingen. Het betreft zowel de intake-
1865toets als de tussentijdse toetsen en de eindtoetsen, allen verbonden aan Prisma. Er is de scholen ook
1866gevraagd hoelang een leerling over elke cursus heeft gedaan. Daarnaast zijn er ook toetsgegevens
1867opgevraagd uit de reguliere klas waar de leerlingen ná de eerste opvang heen gingen, d.w.z. dat er
1868methode-onafhankelijke toetsen van het CITO-LVS of andere toetsen werden afgenomen van ex-
1869Prisma-leerlingen. Deze laatste groep toetsen bleek echter moeilijk te achterhalen en het aantal
1870gegevens van die groep leerlingen is dan ook zeer klein. Een bezwaar dat Prisma zelf naar voor schuift
1871tegen de Prisma-toetsen als effectmaat is het feit dat ze sterk programmegebonden zijn. Dit wordt
1872deels opgevangen door het feit dat ook de TAK-toetsen en toetsen uit CITO opgenomen worden. Het
1873is een feit dat het meten van effectiviteit nooit eenvoudig is, maar hier in dit specifieke geval is er het

1874 vaste gegeven dat het beginniveau van alle leerlingen wat Nederlandse taalvaardigheid betreft zo goed

1875 als nul is en waardoor het Nederlands leren gezien kan worden als leerwinst.

1876 Een aantal hypothesen werd gesteld vóór het uitvoeren van het onderzoek. We geven ze hier

1877 mee om een terugkoppeling ná het onderzoek duidelijker te maken.

1878 • Hoe groter de groep, hoe lager de prestaties.

1879 • Hoe heterogener de groep, hoe lager de prestaties.

1880 • Hoe beter het instructiegedrag van leraars, hoe hoger de prestaties.

1881 • Hoe beter de ondersteuning, hoe hoger de prestaties.

1882 • Hoe meer Prisma-tijd, hoe hoger de prestaties.

1883 • Hoe meer volgens de Prisma-handleiding wordt gewerkt, hoe hoger de

1884 prestaties.

1885 • Hoe tevredener de leerkracht, hoe hoger de prestaties.

1886 • Hoe beter de leerkracht voorbereid is, hoe hoger de prestaties.

1887 Vooraleer over te gaan naar de resultaten, een laatste opmerking: er is in dit onderzoek

1888 besloten de opvang in asielzoekerscentra buiten beschouwing te laten, omdat die vaak heel anders is

1889 dan de ‘gewone’ Prisma-opvang. Dit kwam bovendien aan bod in het onderzoek van Van der Guchte

1890 en Van Helvert (1998) dat we helaas niet te zien kregen.

1891 5.2 Resultaten van vragenlijsten en observaties

1892

1893 5.2.1 Individuele karakteristieken van leerlingen

1894

1895 De populatie is op de verschillende scholen erg divers en de heterogeniteit is groot, zowel qua leeftijd,

1896 alfabetisering, thuistaal, reden van emigratie en sociaal-economische situatie. De gemiddelde leeftijd

1897 is 9 jaar en 6 maanden, variërend tussen 6 en 12 jaar. Driekwart van de leerlingen is gealfabetiseerd,

1898 waarvan nog eens 80% gealfabetiseerd is in het Latijnse schrift. De migratiereden bij de leerlingen is

1899 verschillend: we kunnen een onderscheid maken tussen emigratie voor gezinstichting of –hereniging

1900 of emigratie als vluchteling. Wanneer de reden van emigratie in verband gebracht wordt met sociaal-

1901 economische status, zien we dat gezinnen die vanwege politieke overwegingen naar Nederland

1902 gekomen zijn (vluchtelingen), vaker een gemiddelde of hoge SES hebben, terwijl kinderen die

1903 vanwege gezinshereniging naar hier geëmigreerd zijn vaker uit gezinnen met een lagere SES

1904 afkomstig zijn. De thuistaal is per definitie nooit Nederlands, en binnen een klasgroep is het aantal

1905 talen aanzienlijk.

1906

1907 5.2.2 Factoren die samenhangen met de wijze van opvang en de samenstelling van de groep

1908

1909Prisma lijkt het meest gebruikt te worden in de heledagopvang, hoewel tegelijk blijkt dat in de combi-
1910opvang meer tijd aan taal lijkt besteed wordt dan in de heledagopvang. Ongeveer de helft van de
1911onderzochte locaties maakt gebruik van dit type opvang. Bovendien is het opmerkelijk dat Prisma
1912gesteld heeft dat het eigenlijk bedoeld is voor groepen die de combinatie-opvang doorlopen.

1913 In de meeste scholen is er een beleid qua groeps grootte en –samenstelling. Het genoemde
1914maximum van 12 leerlingen lijkt niet hanteerbaar. In de meeste gevallen zijn de groepen groter,
1915gemiddeld 13,4 per groep. Veel leerkrachten beschouwen de groeps grootte bovendien als knelpunt.
1916De samenstelling van de groepen gebeurt meestal op basis van taalvaardigheid. Het tweede criterium
1917dat gehandhaafd wordt is leeftijd, maar ook de leerbaarheid van de leerling en/of de
1918alfabetiseringsgraad kan een rol spelen. De gemiddelde tijd die een nieuwkomer doorbrengt in de
1919Prisma-klas is 12 ½ maand: het criterium van één schooljaar lijkt dus niet echt haalbaar. Er zijn echter
1920ook leerlingen die nog geen jaar in de klas blijven. Redenen voor deze vroege uitstroom zijn
1921verhuizing of terugkeer naar land van herkomst. Het komt zelden of nooit voor dat een leerling
1922vroeger uitstroomt omdat hij/zij al voldoende Nederlands beheerst.

1923 Alle locaties werken met verschillende niveaugroepen die veelal door middel van het circuit-
1924model onderwijs krijgen. De eigenlijke lesactiviteiten van de verschillende cursussen worden bijna
1925altijd apart gehouden.

1926

1927

19285.2.3 Leerkrachtkenmerken

1929

1930De leerkrachten zijn over het algemeen zeer ervaren en geven meestal voltijds les. De helft van deze
1931leerkrachten staat echter voor een Prisma-klas zonder specifieke scholing voor deze doelgroep te
1932hebben gehad. Uitzondering zijn de leerkrachten in Rotterdam. Men ziet de taak als erg interessant en
1933uitdagend. Ze geven allen enthousiast en graag les, de enige minpunten liggen bij hen in het opvangen
1934van zorgleerlingen en de hoeveelheid werk en voorbereiding. Al met als is het geven van Prisma-
1935onderwijs volgens leerkrachten weliswaar een zware, maar tegelijkertijd een leuke, boeiende en
1936dankbare taak.

1937 Er wordt gemiddeld een uur voorbereid per 3 uur te geven les, hoewel de verhouding binnen
1938de leerkrachten danig verschilt. De lessen worden matig tot goed worden voorbereid. Het circuit-
1939model wordt door driekwart van de leerkrachten niet consequent gehanteerd. Hier en daar worden er
1940aanpassingen aan het programma gedaan. Slechts 40% werkt het programma bijna letterlijk af. De
1941aanpassingen gebeuren vooral met betrekking tot afwijkingen van het rooster en het maken van een
1942eigen planning. Ook voeren sommige leerkrachten een wenperiode in. In sommige gevallen wordt er
1943gebruik gemaakt van leerlingen die elkaar helpen, maar dit is eerder de uitzondering dan de regel.

1944 Tweederde van de leerkrachten neemt een in-take toets af. De overgrote meerderheid neemt
1945alle Prisma-toetsen af. Toetsresultaten worden over het algemeen niet met anderen besproken.

1946 In de meeste groepen wordt voldaan aan de materiële voorwaarden om goed met Prisma te
1947werken. Leerkrachten werken gemiddeld 70% van de tijd met Prisma-materiaal. Een kanttekening is
1948dat het voor veel leerkrachten niet duidelijk is welk materiaal nu precies bij Prisma hoort. Zelfstandig
1949Werken wordt voorlopig nog weinig gebruikt. Leerkrachten zijn tevreden over het materiaal en vooral
1950de structuur die Prisma biedt valt erg in de smaak. Voor lezen en schrijven wordt ook regelmatig
1951materiaal uit andere methodes gebruikt. Toch vindt driekwart dat er nog verbeteringen kunnen worden
1952aangebracht, vooral op het vlak van woordenschat (meer differentiatie gewenst), software (mag
1953uitgebreid worden), materiaal om zelfstandig werk te bevorderen (mag uitgebreid worden), taal
1954algemeen (dus ook spelling en grammatica) en materiaal voor het oudere kind zou meer ontwikkeld
1955mogen worden. Volgende kenmerken worden door leerkrachten positief ervaren: leerlingen zijn in dit
1956onderwijs zeer gemotiveerd om te leren en vinden het onderwijs erg leuk, het gestelde maximum van
1957twaalf leerlingen is goed bevonden, Prisma lijkt geschikt voor alle taalvaardigheidsniveaus en de
1958streefdoelen. Volgende punten worden door de leerkrachten neutraal of negatief ervaren: de
1959geschiktheid voor alle leeftijden, de grote kans op een blijvende achterstand, de hypothecaire kans om
1960goed te kunnen meedraaien in de reguliere klas.

1961 De sfeer in de groepen is meestal prettig. Men geeft vaak aanschouwende les, met veel drama,
1962uitbeelding en aandacht voor de leerlingen. Leerkrachten zijn over het algemeen zeer vriendelijk tegen
1963de leerlingen en consequent. Af en toe werd er wel negatief leerkrachtgedrag geobserveerd, waarbij
1964het dan concreet ging over een te grote nadruk op de fouten van de leerlingen en verboden en
1965dreigementen. Leerlingen onderling zijn over het algemeen rustig en aardig tegen elkaar, ze geven
1966bovendien een zeer gemotiveerde indruk.

1967 Wat de effectieve leertijd betreft stellen we vast dat 'niets doen' en 'wachten' samen zo'n 15%
1968van de lestijd kost. Zelfstandig werk en het krijgen van groepsinstructie nemen het meeste tijd in
1969beslag. Er zijn wel grote verschillen tussen de verschillende scholen.

1970

19715.2.4 Schoolkenmerken

1972

1973De meeste lokalen zien er gezellig uit en zijn goed te overzien.

1974 Het merendeel van de directieleden neemt deel aan landelijke, regionale of nationale
1975overlegnetwerken, waarop vaak problemen uit de eerste opvang aan bod komen. De meeste
1976directieleden vinden dat alle leerkrachten op hun school te zwaar belast zijn, en niet alleen de Prisma-
1977leerkrachten. Ook de betrokkenheid van de ouders laat soms te wensen over. De directeuren achten de
1978mogelijkheden om kinderen binnen een jaar Nederlands te leren iets positiever in dan de betrokken
1979leerkrachten. Bijna alle directieleden zijn tevreden over Prisma. Kritiek wordt gegeven op de
1980organisatorische complexiteit van Prisma en op het gebrek aan schriftelijk materiaal. Als zwak punt
1981wordt ook de gebrekkige afstemming van Prisma op het oudere kind vernoemd. Ook zou er meer en
1982vooral beter beeldmateriaal moeten worden ontwikkeld en bovendien zouden er meer rustpunten en

1983herhalingsmomenten moeten worden ingelast. De ontwikkeling van een nieuwsbrief in verband met
1984nieuw materiaal, door Prisma uitgegeven, wordt geapprecieerd.

1985 De reguliere leerkrachten beweren dat ze hun les afstemmen op het onderwijs van Prisma,
1986maar in de praktijk blijkt dat tegen te vallen. De nieuwkomers doen zeker niet overal aan mee in de
1987reguliere klas, ook al krijgen ze evenveel aandacht als de anderen. De meeste reguliere leerkrachten
1988hebben geen extra nascholing gehad op gebied van tweede-taalverwerving, ook al hebben ze het wel in
1989de basisopleiding gehad. Het overleg met de Prisma-leerkracht is gemiddeld beperkt tot anderhalf uur
1990per maand. Ook ex-Prisma-leerlingen doen nog niet overal aan mee.

1991 In veel gevallen is er geen sprake van collegiale consultatie van de Prismaleerkracht bij de
1992reguliere leerkrachten, of het ingewerkt worden door een meer ervaren persoon die dezelfde taak had
1993of heeft.

1994 Leerkrachten zijn over het algemeen tevreden met de begeleiding die ze krijgen, van Prisma of
1995netwerkoverschrijdende diensten. Een klassenassistent of stagiair wordt stevast met open armen
1996ontvangen. Deze kunnen worden ingeschakeld om te helpen bij het zelfstandige werk, terwijl de
1997leerkracht op datzelfde moment groepsinstructie kan geven. Een minpunt in deze gevallen is de
1998mogelijk inconsequenties in aanpak, dat tot onduidelijkheid kan leiden.

1999

2000

2001

20025.2.5 Bijkomende kwesties uit de vragenlijsten

2003

2004Er blijkt nogal een verschil tussen wat leerkrachten als knelpunt ervaren en wat directieleden als
2005knelpunt zien. Zo zien directieleden 'te grote groepen', 'te weinig beschikbare informatie' en 'een te
2006klein budget om materiaal te kopen' als grootste knelpunten. Ook kruisen ze de 'sociaal-economische
2007problematiek van de leerlingen', de 'te korte duur van de opvangperiode' en de 'grote instroom
2008doorheen het jaar' aan. Ze hebben het in deze optiek ook over 'onvoldoende deskundigheid van
2009nieuwe leerkrachten' en de 'moeizame werving van nieuwe leerkrachten'. De leerkrachten
2010daarentegen pleiten in de eerste plaats voor een ruimer lokaal en ook hier wordt de grootte van de
2011groep als problematisch gezien. Een ander veelgenoemd knelpunt is het werken met zorgleerlingen.

2012

20135.3 Variabelen versus effectmaat

2014

2015De resultaten van de variabelen, in 6.2 werden dan vergeleken met de resultaten van de toetsen. Er
2016werd gekeken welke statistische verbanden er konden worden gelegd met de diverse factoren. De
2017achterliggende vraag is welke factoren op leerling-, groeps-, leerkracht- en schoolniveau het
2018uitstroomniveau van de leerling kunnen verklaren?

2019

20205.3.1 Individuele karakteristieken van leerlingen

2021

2022Kinderen die naar Nederland gekomen zijn in het kader van gezinshereniging presteren beter dan

2023kinderen die als politiek vluchteling hier zijn. De sociaal-economische status is dus van belang.

2024Leerlingen die gealfabetiseerd zijn bij instroom behalen significant betere uitstroomcores dan

2025leerlingen die dat niet zijn. Er is geen significant onderscheid tussen de alfabetisering in het Latijnse

2026schrift of de alfabetisering in een ander schrift. Alfabetisering op zich lijkt genoeg te zijn.

2027Schoolervaring voor binnenkomst in Prisma lijkt niet van belang te zijn voor prestaties. Ook is er een

2028verband gevonden tussen het al dan niet moeten overdoen van een cursus. Als een leerling een cursus

2029heeft moeten overdoen, scoort hij slechter.

2030

20315.3.2 Factoren die samenhangen met de wijze van opvang en de samenstelling van de groep

2032

2033In kleine groepen wordt niet beter gescoord dan in grotere. Wel is er een significant verband gevonden

2034tussen de grootte van de groep en de effectieve leertijd: in kleinere groepen wordt meer tijd effectief

2035aan leren besteed. De samenstelling van de groep maakt niet uit. Als een groep zeer homogeen is qua

2036taalvaardigheid zijn de prestaties daar wel hoger, maar in het onderzoek is er maar één groep die zo

2037gedefinieerd kon worden. Dit hangt ook samen met de effectieve leertijd die daar begrijpelijkerwijs

2038hoger is. Ook het aantal verschillende etnische groepen in een klas, of het aantal zorgleerlingen zijn

2039niet bepalend voor de prestaties.

2040

20415.3.3 Leerkrachtkenmerken

2042

2043Voor de prestaties van hun leerlingen maakt het niet uit of de leerkrachten de Prisma-cursus gevolgd

2044hebben en ook niet het aantal jaren onderwijservaring. De verwachtingen die leerkrachten hebben ten

2045aanzien van hun leerlingen kunnen wel een effect hebben. Vaak wordt geconstateerd dat leerkrachten

2046die hoge verwachtingen hebben van de prestaties van de leerlingen de lat ook hoog leggen, en dat hun

2047leerlingen daardoor beter presteren (cf. Pygmalion-effect 2.0.1).

2048 Leerlingen die alle cursussen in één keer doorlopen hebben, behalen significant hogere

2049eindscores. Hoe hoger de leerkracht scoort op instructiegedrag, hoe hoger de effectieve leertijd is. Ook

2050de houding van de leerkracht is van belang voor de effectieve leertijd. Tussen het wel of niet afnemen

2051van de Prisma-toetsen is er geen verschil in uitstroomniveau. Sfeer en rust hebben geen enkel effect op

2052de prestaties. Wel is er een sterk effect op de effectieve leertijd: hoe rustiger de les en hoe beter de

2053sfeer, hoe meer tijd aan effectief leren besteed wordt. Cursussen afwisselen heeft een positief effect.

2054Het is trouwens onmogelijk om de cursussen alle vier tegelijkertijd te verzorgen.

2055

20565.3.4 Schoolkenmerken

2057

2058Leerlingen die in een combi-opvang zitten, en in de namiddag op dezelfde locatie regulier onderwijs
2059krijgen, halen over het algemeen iets betere uitstroomresultaten. Het combi-model lijkt dus voordelen
2060te bieden, maar alleen wanneer het niet gepaard gaat met het moeten wisselen van locatie (zoals de
2061NEON-locaties in Rotterdam). Er is een negatieve correlatie gevonden tussen het aantal groepen en
2062het aantal leerlingen op eenzelfde locatie. Meer groepen en meer leerlingen, resulteren in slechtere
2063prestaties.

2064

20655.3.5 Samenvatting

2066

2067Individuele karakteristieken van leerlingen maken voor het grootste deel het uitstroomniveau van de
2068leerling uit. Sociaal-economische situatie, migratiehistorie en alfabetisering verklaren voor een deel
2069hoe leerlingen presteren. Leerlingen die combi-opvang combineren met onderwijs in de namiddag in
2070een reguliere groep, maar op dezelfde locatie, presteren ook beter. Bovendien wordt in Rotterdam
2071beter gescoord dan in de rest van Nederland. Dit is slechts een handvol variabelen die kunnen
2072bijdragen aan hogere prestaties. Wel vinden we een groot aantal variabelen die leiden tot een hogere
2073effectieve leertijd. In dit onderzoek is er echter een probleem gebleken wat de relatie betreft tussen
2074effectieve leertijd en prestaties. Hier wordt geen significant verband gevonden tussen leertijd en
2075prestaties! In veel gelijkaardig onderzoek wordt er wel een positief verband gevonden. De
2076toetsgegevens blijken misschien niet voldoende te zijn om deze variabelen te testen. Deze laatste
2077resultaten mogen zeker niet genegeerd worden. Het kan een goede indicatie zijn voor wat 'goed
2078onderwijs' is.

2079

20805.4 Conclusies en aanbevelingen

2081

20825.4.1 Conclusies

2083

2084Er is door observaties en vraaggesprekken met leerkrachten en vragenlijsten, ingevuld door
2085leerkrachten en directeuren, gebleken dat Prisma op verschillende plaatsen in Nederland op heel
2086verschillende manieren wordt uitgevoerd. Ook de achtergrond van de leerlingen verschilt sterk.
2087   Wat is nu effectief? Er bleken maar weinig aspecten die een rechtstreekse invloed hebben op
2088de prestaties. Er zijn inderdaad wel verschillen te merken in effectiviteit tussen de verschillende
2089scholen. De oorzaak ervan ligt grotendeels bij de leerlingen en hun achtergrond. Leerlingen waarvan
2090de ouders een hogere sociaal-economische status hebben en leerlingen die bij de instroom al
2091gealfabetiseerd waren, bij voorkeur in het Latijnse schrift, doen het opmerkelijk beter. Naast
2092leerlingkenmerken zijn er enkele kenmerken gevonden die bijdragen tot betere prestaties. Concreet

2093 gaat het over de opvanggroep en de onderwijsmanier. Laten we even terugblikken op de
2094 vooropgestelde hypothesen en nagaan of ze al dan niet kloppen.

2095

2096   ▪ Hoe groter de groep, hoe lager de prestaties. Dit komt niet overeen met de
2097   resultaten van het onderzoek. Er wordt wel duidelijk een kortere effectieve
2098   leertijd gerealiseerd.

2099   ▪ Hoe heterogener de groep, hoe lager de prestaties. Dit komt niet overeen met
2100   de resultaten van het onderzoek. Er wordt wel duidelijk een kortere effectieve
2101   leertijd gerealiseerd.

2102   ▪ Hoe beter het instructiegedrag van leraars, hoe hoger de prestaties. Dit komt
2103   niet overeen met de resultaten van het onderzoek.

2104   ▪ Hoe beter de ondersteuning, hoe hoger de prestaties. Dit komt wel overeen
2105   met de resultaten van het onderzoek.

2106   ▪ Hoe meer Prisma-tijd, hoe hoger de prestaties. Dit komt niet overeen met de
2107   resultaten van het onderzoek.

2108   ▪ Hoe meer volgens de Prisma-handleiding wordt gewerkt, hoe hoger de
2109   prestaties. Dit komt niet overeen met de resultaten van het onderzoek.

2110   ▪ Hoe beter de leerkracht voorbereid is, hoe hoger de prestaties. Dit komt niet
2111   overeen met de resultaten van het onderzoek.

2112

2113 Een variabele die wel van belang is gebleken, is het type opvang. Ook het overdoen van cursussen lijkt
2114 minder goed te zijn voor de prestaties. De verwachtingen die een leerkracht in de leerlingen stelt, blijkt
2115 een positief effect te hebben. Een deel van de vooropgestelde hypothesen kan op basis van het
2116 onderzoek dus niet worden aangenomen. Kunnen we hier dan uit afleiden dat het niet uitmaakt hoe les
2117 wordt gegeven? Prisma neemt vast aan van niet. Opvallend is de relatie die gevonden wordt tussen tal
2118 van factoren en effectieve leertijd. Het is een goede maatstaf om te zien of in een klas ook werkelijk
2119 geleerd wordt. Aan de andere kant wijst het onderzoek uit dat er geen verband is tussen die effectieve
2120 leertijd en de prestaties bij uitstroom. De gebruikte effectmaat (een samenstelling van een groot aantal
2121 verschillende taaltoetsen voor verschillende leeftijdsgroepen) is niet geschikt gebleken. Daarom kan
2122 geconcludeerd worden dat ook de resultaten met betrekking tot effectieve leertijd in rekening dienen te
2123 worden gebracht.

2124

2125 4.2 Aanbevelingen

2126

2127 Concreet kunnen dan volgende aanbevelingen gedaan worden: een goede structuur en een prettige
2128 sfeer zorgen voor een hoge effectiviteit. Kleinere groepen waarin niet teveel cursussen tegelijk
2129 gegeven worden, zorgen voor een hogere effectieve leertijd. Goede begeleiding van de leerkrachten is

2130belangrijk. Een cursus vooraf, en daarnaast goede begeleiding kan ervoor zorgen dat leerkrachten en
2131leerlingen optimaal van het Prisma-onderwijs kunnen profiteren. Doubleren lijkt niet altijd een goed
2132idee te zijn; het gewenste resultaat wordt er toch niet mee bereikt. Een betere benutting van de
2133remediëringsweek is meer aangewezen.

2134 Er is een voorlopig gebrek aan een standaard registratie-systeem dat een goede opvolging van
2135de leerlingen mogelijk zou maken, ook na de uitstroom. Het is gebleken dat veel leerkrachten
2136benieuwd zijn naar het reilen en zeilen van hun collega's elders. Goede contacten tussen Prisma- en
2137reguliere leerkracht is een must. Op die manier kunnen Prisma-leerlingen optimaal profiteren van het
2138middagonderwijs. Ook zouden reguliere leerkrachten met Prisma-leerlingen in hun klas een cursus of
2139informatiebijeenkomst over Prisma moeten kunnen volgen.

2140 De kwestie dat juiste toetsgegevens moeilijk te achterhalen zijn, en zeker van ex-Prisma-
2141leerlingen, is problematisch. Niet alleen is het voorlopig moeilijk om op deze manier de effectiviteit te
2142meten, het is even belangrijk om leerlingen na een jaar Prisma op te kunnen volgen en hun
2143carrièremogelijkheden in te kunnen schatten. Ook hier voelen we dezelfde nood voor een goede
2144registratie.

2145

2146

2147

2148

21496. Samenvatting van het zelfstudierapport van het programma Zelfstandig Werken⁴¹

2150

2151Uit het programma wordt blijkbaar het maximale rendement niet gehaald. Met Zelfstandig Werken
2152kan het probleem van de niveaoverschillen in taalvaardigheid worden opgelost. Het vraagt van de
2153leerkracht echter enige tijd en handigheid om het programma zo te organiseren dat elke leerling werkt
2154met het materiaal dat past op zijn/haar niveau. De leerkracht moet de materialen dus uitgebreid kennen
2155en de leerlingen er instructies over geven. Uit de eerste ervaringen blijkt dat scholen vaak niet het
2156maximale rendement uit het programma halen. Er is immers meer nodig dan alleen de handleiding
2157'Zelfstandig Werken' en een aantal materialen aan te schaffen. Er dient een goede keuze te worden
2158gemaakt uit de materialen, de leerkracht dient over voldoende computervaardigheden te beschikken en
2159ook een goede planning is onontbeerlijk. Daartoe werd in 2001 door Het Projectbureau een
2160implementatieprogramma ontwikkeld om de leerkrachten op die vlakken houvast te bieden. Dit
2161programma zou een scholing inhouden, steun bieden bij de keuze van het materiaal, vooral bepaald
2162door de leeftijd van de kinderen, het aantal computers en de capaciteit ervan, een eventuele ICT-
2163coördinator en andere aanwezige materialen voor zelfstandig werk. Bovendien is er begeleiding op
2164maat voor de leerkracht.

205⁴¹ (Kamp 2001)

2165

2166